

ROMÂNIA
UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA
FACULTATEA DE DREPT ȘI ȘTIINȚE ADMINISTRATIVE

TEZĂ DE DOCTORAT

Conducător de doctorat:
Prof. univ. dr. VIOREL PASCA

Doctorand:
LAURA CODRUȚA KÖVESI

TIMIȘOARA
- 2011 -

**ROMÂNIA
UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA
FACULTATEA DE DREPT ȘI ȘTIINȚE ADMINISTRATIVE**

TEZĂ DE DOCTORAT

**TEMA: „*COMBATEREA CRIMEI ORGANIZATE
PRIN DISPOZIȚII DE DREPT PENAL*“**

**CONDUCĂTOR DE DOCTORAT:
Prof. univ. dr. VIOREL PAŞCA**

**DOCTORAND:
LAURA CODRUȚA KÖVESI**

CUPRINS

INTRODUCERE.....	7
CAPITOLUL I. REPERE CONCEPTUALE PRIVIND CRIMINALITATEA ORGANIZATĂ ÎN ROMÂNIA.....	13
Secțiunea 1. Apariția și evoluția grupurilor infracționale de tip organizat	13
I.1.1. Considerații preliminare.....	14
I.1.2. Cauze și condiții care au generat și au favorizat apariția grupurilor criminale de tip organizat.....	16
I.1.3. Criminalitatea organizată – fenomen transnațional.....	21
Secțiunea a 2-a. Forme de manifestare a criminalității organizate în România.....	28
I.2.1. Traficul de persoane.....	34
I.2.2. Traficul de droguri.....	37
I.2.3. Criminalitatea informatică.....	39
CAPITOLUL II. MĂSURI LEGISLATIVE ȘI INSTITUȚIONALE PRIVIND PREVENIREA ȘI COMBATEREA CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE.....	45
Secțiunea 1. Măsurile legislative privind incriminarea criminalității organizate și a formelor ei de manifestare.....	45
II.1.1. Traficul de persoane.....	46
II.1.2. Traficul ilegal de droguri.....	49
II.1.3. Crima organizată.....	54
II.1.4. Criminalitatea informatică.....	56
Secțiunea a 2-a. Tehnici speciale de investigare prevăzute în legile de combatere a criminalității organizate.....	60
II.2.1. Livrarea supravegheată.....	65
II.2.2. Folosirea investigatorilor sub acoperire.....	70
II.2.3. Autorizarea procurării de droguri, substanțe chimice esențiale sau precursori de către investigatorul acoperit și colaboratorii săi	83
II.2.4. Accesul și supravegherea sistemelor de telecomunicații sau informaticice.....	87
II.2.5. Punerea sub supraveghere a conturilor bancare și a conturilor asimilate acestora.....	94
II.2.6. Autorizarea efectuării unei investigații medicale.....	99
Secțiunea a 3-a. Măsuri și strategii naționale și internaționale de prevenire și combatere a criminalității organizate.....	100
II.3.1. Prevenirea și combaterea crimei organizate.....	102
II.3.2. Prevenirea și combaterea traficului de ființe umane.....	110

II.3.2.1. Considerații generale.....	110
II.3.2.2. Cooperarea dintre instituțiile statului în prevenirea traficului de ființe umane.....	111
II.3.2.3. Planul Național de acțiune pentru combaterea traficului de ființe umane.....	114
II.3.2.4. Formele de cooperare internațională.....	116
II.3.2.5. Politica europeană privind prevenirea și combaterea traficul de ființe umane.....	118
II.3.3. Prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri.....	121
II.3.3.1. Strategia antidrog a Uniunii Europene.....	122
II.3.3.2. Activitățile de prevenire și contracarare a consumului ilicit de droguri în România.....	128
II.3.4. Prevenirea și combaterea criminalității informaticе.....	143
CAPITOLUL III. REPERE GENERALE PRIVIND CRIMINALITATEA ORGANIZATĂ.....	149
Secțiunea 1. Conceptul de criminalitate organizată prin prisma Convenției O.N.U. privind criminalitatea transfrontalieră.....	149
Secțiunea a 2-a. Grupul infracțional în deciziile-cadru și recomandările Comisiei Europene.....	162
Secțiunea a 3-a. Exemplificări privind grupul infracțional în alte legislații penale	168
Secțiunea a 4-a. Grupul criminal organizat în legea penală română	177
Secțiunea a 5-a. Conținutul constitutiv al infracțiunii de inițiere sau constituire a unui grup infracțional organizat.....	183
III.5.1. Sediul materiei.....	183
III.5.2. Elementele constitutive ale infracțiunii.....	188
III.5.3. Conținutul constitutiv al infracțiunii de tăinuire.....	202
III.5.4. Cauzele de nepedepsire și de reducere a pedepsei.....	203
III.5.5. Confiscarea specială	207
III.5.6. Sancționarea infracțiunilor de crimă organizată.....	210
Secțiunea a 6-a. Incriminarea grupului infracțional organizat în noul Cod penal.....	212
III.6.1. Conținutul legal, obiectul juridic și subiecții infracțiunii	212
III.6.2. Latura obiectivă și latura subiectivă privind incriminarea grupului infracțional organizat.....	214
III.6.3. Tentativa și consumarea infracțiunii.....	216
III.6.4. Aspecte procesuale și regim sancționator.....	217
III.6.5. Cauze de nepedepsire și de reducere a pedepsei.....	218
CAPITOLUL IV. TRAFICUL DE PERSOANE.....	221
Secțiunea 1. Fenomenul traficului de persoane.....	221
IV.1.1. Considerații generale.....	221

IV.1.2. Cauzele care înlesnesc sau favorizează traficul de persoane.....	224
Secțiunea a 2-a. Incriminarea traficului de persoane.....	227
IV.2.1. Cadrul legislativ.....	227
IV.2.2. Conținutul constitutiv al infracțiunilor prevăzute de Legea nr. 678/2001.....	229
IV.2.2.1. Traficul de persoane.....	231
IV.2.2.2. Traficul de minori.....	231
IV.2.2.3. Infracțiunile în legătură cu traficul de persoane.....	257
IV.2.2.4. Măsurile de siguranță.....	262
IV.2.2.5. Cauze de nepedepsire sau de reducere a pedepsei.....	264
Secțiunea a 3-a. Incriminarea traficului de persoane în noul Cod penal..	265
Secțiunea a 4-a. Traficul de persoane în conexiune cu alte infracțiuni....	272
IV.4.1. Proxenetismul în raport cu infracțiunile de trafic de persoane..	274
IV.4.2. Traficul de persoane și lipsirea de libertate în mod ilegal.....	280
IV.4.3. Prostituția în contextul infracțiunilor de trafic de persoane ..	283
IV.4.4. Traficul de persoane și contrabanda cu migranți.....	285
IV.4.5. Traficul de persoane și infracțiunea de sclavie.....	289
IV.4.6. Traficul de persoane și munca forțată sau obligatorie.....	291
IV.4.7. Traficul de persoane și cerșetoria.....	293

CAPITOLUL V. INCRIMINAREA TRAFICULUI ȘI CONSUMULUI ILICIT DE DROGURI.....	295
Secțiunea 1. Reglementarea internațională și națională cu privire la traficul de droguri	295
V.1.1. Considerații generale.....	296
V.1.2. Considerente istorice și reglementări internaționale.....	296
V.1.3. Reglementarea traficului de droguri în România.....	303
V.1.4. Noțiunea de drog. Clasificarea drogurilor.....	307
Secțiunea a 2-a. Conținutul constitutiv al infracțiunilor prevăzute de Legea nr.143/2000.....	313
V.2.1. Considerații generale.....	313
V.2.2. Conținutul constitutiv al infracțiunilor prevăzute de Legea nr. 143/2000.....	316
V.2.2.1. Infracțiunea prevăzută de art. 2 din Legea nr. 143/2000 – traficul de droguri de risc și de mare risc. Elementele constitutive..	316
V.2.2.2. Infracțiunea prevăzută de art. 3 – traficul internațional de droguri.....	328
V.2.2.3. Infracțiunea prevăzută de art. 4 – deținerea de droguri pentru consum propriu.....	334
V.2.2.4. Infracțiunea prevăzută de art. 5 – punerea la dispoziție a unui spațiu pentru consumul de droguri.....	338
V.2.2.5. Infracțiunea prevăzută de art. 6 – prescrierea de droguri de mare risc și eliberarea sau obținerea de droguri de mare risc în mod ilicit.....	340

V.2.2.6. Infracțiunea prevăzută de art. 7 – administrarea ilicită de droguri de mare risc.....	341
V.2.2.7. Infracțiunea prevăzută de art. 8 – furnizarea de inhalanți unui minor.....	342
V.2.2.8. Infracțiunea prevăzută de art. 10 – organizarea, conducerea sau finanțarea operațiunilor privind drogurile	342
V.2.2.9. Infracțiunea prevăzută de art. 11 – îndemnul la consumul de droguri.....	343
V.2.2.10. Circumstanțe agravante.....	344
V.2.2.11. Alte incriminări privind traficul ilicit de droguri.....	345
V.2.2.12. Formele infracțiunilor și regimul sancționator.....	348
V.2.2.13. Cauze de nepedepsire și de reducere a pedepsei	348
V.2.2.14. Confiscarea specială.....	354
 CAPITOLUL VI. CRIMINALITATEA INFORMATICĂ.....	359
Secțiunea 1. Criminalitatea informatică în reglementările internaționale	359
Secțiunea a 2-a. Aspecte de drept comparat privind criminalitatea informatică.....	368
Secțiunea a 3-a. Incriminarea infracțiunilor de fraudă informatică.....	377
VI.3.1. Aspecte generale de reglementare.....	377
VI.3.2. Explicații terminologice.....	380
VI.3.3. Analiza conținutului constitutiv al infracțiunilor prevăzute de Legea nr. 161/2003.....	382
VI.3.3.1. Infracțiunea de acces ilegal la un sistem informatic – art. 42.....	382
VI.3.3.2. Interceptarea ilegală a unei transmisii de date informaticce art. 43.....	390
VI.3.3.3. Infracțiunea de alterare a integrității datelor informaticce – art. 44.....	395
VI.3.3.4. Infracțiunea de perturbare a funcționării sistemelor informatice – art. 45.....	402
VI.3.3.5. Operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informatice - art. 46.....	406
VI.3.3.6. Infracțiunea de fals informatic – art. 48.....	411
VI.3.3.7. Frauda informatică – art. 49.....	414
VI.3.3.8. Infracțiunea de pornografia infantilă prin intermediul sistemelor informatice – art. 51.....	420
 CONCLUZII ȘI PROPUNERI	427
LISTA CU ABREVIERI.....	445
BIBLIOGRAFIE.....	449

INTRODUCERE

La începutul secolului XXI, crima organizată a devenit unul dintre pericolele cele mai grave la adresa existenței, stabilității și continuității societăților statale din cauza transformării grupurilor infracționale primitive de tip mafiot în adevărate întreprinderi criminale, cu scopul de a se opune autorităților statale și de a teroriza întreaga comunitate prin exacerbarea violenței, diversificării modurilor de operare, a diversificării structurilor de tip criminal și comiterea de infracțiuni din aproape întregul spectru al infracționalității. Ceea ce este specific criminalității organizate la începutul secolului XXI este nu numai creșterea periculozității sale sociale, ci și faptul că ea afectează toate comunitățile umane, toate statele, fără deosebire, încercând să-și impună propria piață de afaceri ilegale.

Dezvoltările sociale, politice și economice recente au fost urmate îndeaproape de evoluții ale rețelelor criminale, fapt dovedit de diversitatea de structuri și de compoziția grupurilor criminale care operează la nivel global. Liberalizarea granițelor, volumul crescut al comerțului internațional, dezvoltările în domeniul tehnologiei și al informației au contribuit la creșterea dramatică a criminalității internaționale, care amenință siguranța, securitatea și prosperitatea pretutindeni și subminează securitatea și stabilitatea globală.

În prezent, crima organizată reprezintă una dintre amenințările non-militare majore la adresa securității și stabilității globale. „Crima organizată iese în evidență între noile amenințări la adresa păcii și securității. Ea subminează eforturile de dezvoltare susținută și respectul pentru domnia legii”¹. Crima organizată nu este un fenomen nou, noutatea este reprezentată de mediul fertil pentru o dezvoltare rapidă pe care lumea globalizată l-a creat. Profitând de beneficiile globalizării, crima organizată a evoluat, distincția tradițională între

¹ The United Nations in Vienna, Press Release, *Secretarul General îndeamnă la implementarea Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate*, UNIS/CP/494, 28 iunie 2004, www.unis.unvienna.org

activitățile licite și cele ilicite devenind tot mai neclară, în acel modus operandi al grupurilor criminale, fapt ce face detectarea și controlarea fenomenului mult mai dificilă.

În scopul luptei contra criminalității organizate, convențiile internaționale se multiplică, iar legislațiile naționale se dotează cu un arsenal de incriminări și proceduri. Criminalitatea organizată este un fenomen antisocial grav care atrage atenția opiniei publice, funcționarilor și instituțiilor publice, România implicându-se în mod activ în lupta împotriva acestui flagel. Schimbările politice, economice, sociale și tehnologice produse în ultimele decenii au permis structurilor de criminalitate organizată să devină din ce în ce mai active pe arena internațională.

Deși s-au intensificat măsurile și intervențiile împotriva unor asemenea manifestări antisociale, în toate țările democratice – printre care și România – se constată o recrudescență și o multiplicare a delictelor de crimă organizată. Pentru a-și întări și continua „eforturile infracționale”, cercurile de criminalitate organizată profită de facilitățile oferite de transportul internațional, de politica liberalizată de migrare, de extinderea comerțului și, nu în ultimul rând, de echipamentele avansate de comunicații, adaptându-se permanent procesului de globalizare.

Dimensiunile criminalității organize pun în pericol instituțiile democratice, economice, sociale și politice, constituind un adevărat risc la adresa siguranței naționale a României și a statului de drept. Activitățile criminale sunt diferite și variate, pornind de la furtul internațional de mașini până la piața neagră a drogurilor, de la gestionarea imigrației clandestine și a traficului de ființe umane până la crimele împotriva mediului, a pirateriei informatiche, a corupției, a spălării banilor proveniți din fapte ilicite. Asemenea manifestări antisociale grave sunt realități crude ale zilelor noastre, sunt componente ale peisajului contemporan. Acestea sunt prezente în societatea noastră și vor dăinui atâtă timp cât statul și instituțiile sale nu vor spori măsurile

de prevenire și combatere, precum și de schimbare a condițiilor social-economice și politice care le-au generat.

Societatea românească după 1990 s-a confruntat cu o perioadă de tranziție care a favorizat apariția și dezvoltarea pe plan național a unor grupări criminale care acționează organizat și structurat în diverse domenii ale vieții sociale și care s-au specializat în obținerea de profituri cât mai mari și într-un timp cât mai scurt. Totuși, nu există un model structural general și nici o paradigmă comportamentală care să ofere o soluție unică asupra fenomenului.

Organizațiile criminale variază atât în ceea ce privește structura, mărimea, conexiunile (inclusiv cu structurile oficiale, generând corupție), tipurile de activități sau scopul, cât și în ceea ce privește modul de operare și reacția față de acțiunile de destructurare. În acest context, în prezent, s-a ajuns la o specializare a grupurilor criminale în domenii în care profitul este enorm, prejudiciind de cele mai multe ori sistemul economic și social prin: fraudarea banilor publici și trecerea acestora în profitul grupurilor de interes; organizarea unor rețele de traficanți de droguri și atragerea tinerilor în sfera consumatorilor; traficarea de persoane în vederea exploatarii sexuale; constituirea unor rețele de aducere în România și trecerea ilegală peste frontieră a unor grupuri de migranți. Aceste grupuri de crimă organizată s-au orientat spre tipuri de infracțiuni care implică: acțiuni premeditate, concertate, structuri de comandă și execuție bine conturate, folosirea violenței, sechestrări de persoane, tâlhării și șantaj, impunerea unor taxe de protecție.

Dificultățile economico-sociale generate de criza mondială au favorizat amplificarea criminalității organize, în principal pe fondul creșterii vulnerabilităților ce pot fi speculate de grupările infracționale. Deși, pe ansamblu, fenomenul se situează pe un trend ascendent, unele forme de manifestare— precum evaziunea fiscală, spălarea banilor, traficul de droguri, criminalitatea informatică— cunosc dezvoltări semnificative, acestea putând fi conexate cu influențele negative generate de criza economică.

Amploarea fenomenului infracțional asociat criminalității organizate determină accentuarea sentimentului de insecuritate socială și a percepției privind disoluția autorității instituțiilor statului abilitate în contracararea activităților ilegale. De aceea, dezvoltarea cooperării dintre state în domeniul criminalității organizate este esențial motivată de necesitatea eficientizării combaterii acestui fenomen, care capătă pe zi ce trece o dimensiune globală.

Având o privire de ansamblu a fenomenului criminalității de la nivel național, am dorit ca prin elaborarea prezentei teze de doctorat cu această temă de maxim interes pentru etapa actuală a dezvoltării societății românești să realizez o prezentare a manifestărilor organizațiilor criminale, cu rădăcinile pe care le au în istorie, a cauzelor care le generează și a condițiilor ce le favorizează, să fac o analiză a incriminării legale, a instrumentelor juridice naționale și internaționale de prevenire și combatere. Prezenta teză de doctorat având ca temă criminalitatea organizată, cu direcțiile sale cele mai grave – traficul de ființe umane, traficul de droguri, criminalitatea informatică și criminalitatea economico-financiară – abordează fenomenul atât ca realitate socială, cât și ca actualitate.

Având în vedere acestea, în prezentul demers științific am încercat și sper să fi reușit o analiză a fenomenul criminalității organizate din punct de vedere al incriminării legale, dar și al procedurilor de investigare, cercetare penală și judecată. Nu mi-am propus prin această lucrare a da „rețete” sau a găsi soluții miraculoase de eradicare a criminalității organizate, ci am considerat necesar ca – printr-o explorare științifică a fenomenului – să pun și să îmi pun întrebări, dar și să fac propuneri legislativului pentru a le transforma în instrumente juridice penale eficiente de combatere.

M-am străduit ca, prin calitatea analizei, lucrarea să răspundă unei nevoi resimțite de juriști și practicieni în dreptul penal, de a avea la dispoziție o panoramă largă a criminalității organizate. În același timp, am dorit ca prin această lucrare să tragem și un semnal de alarmă pentru politicieni, instituțiile

abilitate ale statului, pentru toți cei care doresc și înțeleg să contribuie la combaterea criminalității organizate, care a căpătat un caracter global. Dat fiind caracterul său de pericol internațional, numeroase personalități și specialiști au tras asemenea semnale de alarmă.

În România, fenomenul criminalității organizate a cunoscut o răspândire largă și a pătruns în principalele sectoare ale societății. Practic toate grupările criminale dispun de rețele și mecanisme finanțier-economice, aproape perfecte, mobile și bine reglate, pe care le aplică în comiterea de infracțiuni și în sporirea veniturilor ilicite.

Prezentul demers științific nu se vrea a fi o monografie a criminalității organizate accesibilă doar celor cu studii juridice, ci un demers pentru identificarea instrumentelor politico-juridice de prevenire și combatere a fenomenului.

Teza oferă o viziune de ansamblu asupra criminalității organizate în sectoarele cele mai sensibile – traficul de persoane, traficul de droguri și criminalitatea informatică – cu o retrasare a rolului justiției în combaterea ei, punând în evidență principalele incriminări în materie, dar și mijloacele moderne de probăjune. Elaborând-o, am încercat o interpătrundere între dreptul național și cel internațional, între legislația română și cea a altor state democratice, o situare în plan economic și social, evidențiind strategiile naționale și internaționale de prevenire și combatere.

Analiza incriminării legale s-a făcut având ca punct de plecare doctrina și practica judiciară. La fiecare categorie de infracțiuni am folosit exemplele semnificative cercetate de procurori sau judecate de instanțe, pentru a întări și mai mult demersul nostru în analiza acestui fenomen și necesitatea combaterii prompte a acestuia.

Pentru a evita interpretările, m-am axat asupra analizei reglementărilor legale, renunțând la comentarii, acolo unde textul de lege este clar și concis, în scopul de a nu influența cititorul.

Problematica criminalității organize – ca manifestare antisocială foarte gravă – este vastă și complexă și în prezentul demers științific nu ne-am propus acoperirea în totalitatea a fenomenului. Unele aspecte ar putea fi considerate ca fiind tratate sumar, ca urmare a amplorii domeniului și implicațiilor acestuia, precum și a copleșitoarei răspunderi pe care ne-am asumat-o alegând o asemenea temă. Prezenta teză poate fi un început pentru o tratare exhaustivă în viitor sau un bun prilej pentru cei care o citesc de a aprecia gestul și munca, dar și un îndemn pentru cei care doresc o muncă de cercetare mai aprofundată.

CAPITOLUL I

REPERE CONCEPTUALE PRIVIND CRIMINALITATEA ORGANIZATĂ ÎN ROMÂNIA

Secțiunea 1

Apariția și evoluția grupurilor infracționale de tip organizat

În ultimul secol, comunitatea internațională, inclusiv cea românească, a fost cuprinsă de proliferarea manifestărilor infracționale grave, dintre care crima organizată, corupția, traficul de droguri și de persoane s-au evidențiat în mod deosebit. Crima organizată este un fenomen antisocial deosebit de periculos, ca organizare, structură și rezonanță internațională, care afectează profund în fiecare etapă istorică în care își face simțită prezența, ordinea de drept și democrația. La nivel mondial, crima organizată a pătruns în viața socială și politică și a izvorât din tendința grupărilor infracționale de a folosi criminalitatea ca mijloc de mobilitate socială² pentru acapararea puterii³.

Capacitatea de organizare, coordonare și specializare a permis unor organizații criminale să acumuleze o puternică forță economică și influență politică. Grupările infracționale și-au diversificat în timp preocupările în sfera crimei organizate, membrii acestora fiind implicați în fapte de sechestrare de persoane, șantaj, spălare de bani, trafic de persoane și alte fapte de violență circumscrise crimei organizate.

Scopul constituirii acestor grupări infracționale organizează îl reprezintă acumularea ilicită de bani, bunuri și valori într-o cantitate cât mai mare și într-un timp cât mai scurt. Structurile de criminalitate organizată au dovedit, în timp, o capacitate deosebită de adaptare la condiții și situații noi, precum și de infiltrare

² Kelly, Robert J., *Natura crimei organizate și operațiunile ei specifice*, Herbert Edelbertz, ed. V.S. Departamentul Justiției, 1987.

³ Nistoreanu, Gh., Păun, C., *Criminologie*, Editura Europa Nova, București, 1996, p.309; în același domeniu, vezi și Stancu, Emilian, *Tratat de criminalistică*, Ediția a IV-a, Editura Universul Juridic, București, 2007.

în structurile economice, financiare, politice și guvernamentale. Majoritatea dintre acestea pornesc de la asocierea mai mult sau mai puțin liberă ajungând până la principii organizaționale bine definite. Mai mult, disciplina strictă și regulile de conspirativitate asumate de membrii unor asemenea structuri le fac dificil de penetrat.

I.1.1. Considerații preliminare

Logistica grupurilor de criminalitate organizată depinde permanent de procesul tehnologic, acestea investind o mare parte dintre profiturile obținute pentru a avea la dispoziție cele mai noi tehnologii cu scopul de a îngreuna depistarea și monitorizarea operațiunilor ilicite. Amplificarea fenomenului este strâns legată de fondul disfuncționalităților și disipării autorităților statale, ceea ce a impus nu numai cercetarea sub aspect cauzal, ci și stabilirea de măsuri și acțiuni pentru prevenire și combatere. Manifestările infracționale grave de această natură reprezintă o problemă socială complexă, ale căror modalități de manifestare și soluționare interesează nu numai factorii instituționalizați de control judiciar (poliție, justiție, administrație), cât și opinia publică. Crimele și delictele comise prin violență și corupție tind să devină deosebit de intense și periculoase pentru stabilirea și securitatea instituțiilor statului și a ordinii de drept, a societății umane în general și a indivizilor în special.

În ultima perioadă se constată o tendință de flexibilizare a grupurilor de criminalitate organizată, ce le permite o mai bună exploatare a „oportunităților” și o mai eficientă „camouflare” a activităților infracționale. Totodată, se remarcă structurarea grupurilor de criminalitate organizată și specializarea acestora pe criterii multi-etnice, precum și recurgerea, în activitatea infracțională, la servicii profesioniste, respectiv avocați, contabili, experți financiari.

La nivel global, grupurile de criminalitate organizată desfășoară activități multiple, se specializează pe anumite tipuri de infracțiuni, orientându-se în domenii ce le-ar putea aduce profit. Astfel, se poate vorbi de existența unor

structuri puternice, pyramidale – „organizații verticale”, dar și a unor rețele formate „orizontal”. Structurile de criminalitate organizată sunt preocupate permanent de identificarea de noi acoperiri legale, în acest sens turbulentele economice constituind premisele apariției de noi instrumente de escamotare a activităților ilicite, două fiind cauzele cele mai frecvente la acest moment, și anume:

- criza economică – ce oferă oportunități pentru introducerea în circuitul legal a unor resurse financiare ilicite, având în vedere că o serie de obiective sunt disponibile la prețuri derizorii;
- amplificarea corupției unor factori decizionali – care favorizează delapidarea fondurilor financiare, eliberarea nejustificată a autorizațiilor, implicarea în derularea unor proiecte.

Multă vreme, evoluția acțiunilor criminale și dezvoltarea lor dinamică a fost cercetată doar sub aspect criminologic, majoritatea specialiștilor și cercetătorilor apreciind că sursele acestor fenomene diferă de la o țară la alta și rezidă din penetrarea unor structuri politice, economice și legislative deficitare, din menținerea și accentuarea discrepanțelor sociale și economice dintre indivizi, grupuri și comunități, precum și din intensificarea conflictelor și tensiunilor sociale și etnice. În ultimii ani, ca urmare a acutizării fenomenului a fost necesar ca țările democratice să treacă de la cercetarea sub aspect criminologic la o investigare sub aspect juridico-penal, impunând legislativului adoptarea de incriminări specifice, completate de un sistem sancționator adecvat. În același timp, s-a impus stabilirea unor reguli de procedură și probatoriu care să corespundă particularităților cauzelor de această natură.

În prezent, crima organizată a căpătat o extindere și o diversificare deosebită atât în plan intern, cât și în plan internațional, ducând la o adevărată „internaționalizare”, determinând amenințări serioase la adresa ordinii, liniștii publice și legalității naționale și internaționale. Grupurile criminale, care operau la nivel național și regional, în prezent acționează la nivel global. Structurile de

acest fel au dovedit, în timp, capacitate deosebită de adaptare la condiții și situații noi, de infiltrare în structurile politice de conducere ori în cele economice și financiare. Totodată, rețelele de crimă organizată se întrepătrund de cele mai multe ori cu rețele teroriste, ceea ce constituie o amenințare tot mai serioasă asupra democrației, statului de drept și drepturilor fundamentale ale cetățenilor.

Legătura dintre terorism și crima organizată a căpătat o nouă dimensiune din cauza reducerii în ultimii ani a finanțării de către unele state a grupurilor teroriste și a declanșării la inițiativa S.U.A. a războiului împotriva terorismului internațional.⁴ Principala diferență dintre grupările teroriste și rețelele crimei organizate constă în faptul că în timp ce grupările teroriste sunt implicate în acte violente motivate în special politic și religios, cele mai multe rețele ale crimei organizate sunt interesate în relația cu puterea politică doar de obținerea, prin acte de corupție, a protecției necesare pentru activitatea propriei organizații, motivată în primul rând de obținerea de profit.⁵

Putem concluziona că, în evaluarea amenințărilor contemporane la adresa securității naționale a statelor și a democrației, a devenit tot mai dificilă posibilitatea de a face distincție între motivațiile politice și cele criminale.⁶

I.1.2. Cauze și condiții care au generat și au favorizat apariția grupurilor criminale de tip organizat

Criminalitatea, ca fenomen social, a apărut odată cu structurarea primelor comunități sociale, când s-au impus norme juridice care reglementau conduită indivizilor. Ca urmare a transformărilor geopolitice, economice și sociale ce au marcat sfârșitul secolului XX, organizațiile criminale și-au extins aria de cuprindere și sfera de activitate, de la nivel național la cel transnațional.⁷

⁴ Tamam, M., *Conexiunile între terorism și criminalitate*, Londra, 2004, p.184.

⁵ Mora, S., *Global Organized Crime*, Conference Woodrow Wilson School Policy, 6.01.1996.

⁶ Tamam, M., *op. cit.*, p.184.

⁷ Stancu, Emilian, *Tratat de criminalistică*, Ediția a IV-a, Editura Universul Juridic, București, 2007, p.661.

Cercetările criminologice, sociologice și psihologie au relevat drept cauze ale criminalității ca fenomen social următoarele: industrializarea, nivelul de trai, crizele economice, factorii demografici, mobilitatea socială, urbanizarea etc. La acestea s-au adăugat ulterior imigrarea spre sau dinspre zone favorizate din punct de vedere economic, din țări sărace spre țări bogate, iar lipsa comunicării datorată necunoașterii limbii au determinat traficul de ființe umane, prostituție, cerșetorie, dezvoltarea rețelelor de traficanți, spălarea banilor, violență.

La fel de relevantă sub aspect criminologic este și restructurarea economiei globale, diversificarea piețelor de desfacere, globalizarea piețelor financiare, comerțul, protecția mediului etc. Forța crimei organizate este pusă în evidență mai ales prin influența ei deosebită în planul destabilizării interne care a cunoscut transformări esențiale, prin trecerea de la economia centralizată la cea de piață liberă, de la un regim politic autoritar la unul democratic. Folosind forța financiară de care dispun, grupurile de crimă organizată au penetrat foarte rapid democrațiile europene în formare și au corupt oficialități guvernamentale, oameni politici, polițiști și magistrați.

Procesul de privatizare care s-a declanșat în statele din fostul bloc comunist, în absența unor reglementări clare și a unei minime strategii, a fost în avantajul lumii interlope și a fostei nomenclaturi comuniste, care au avut de la început forța financiară necesară pentru a cumpăra părți importante din capitalul scos la privatizare. De-a lungul anilor acestei realități, care evidențiază evoluția acțiunilor criminale, dar și dezvoltarea lor dinamică, i s-a circumscris, pe de o parte interesul pentru analiza cauzelor crimei organizate, a efectelor ei, iar pe de altă parte necesitatea analizei instrumentelor de contracarare, a măsurilor și acțiunilor de prevenire și combatere.⁸

Rata criminalității infracțiunilor grave comise în spațiul european arată că pe primele 5 locuri se situează alături de Estonia, Croația, Rusia și țări cu democrații solide, state membre ale Uniunii Europene, precum Spania și Franța,

⁸ Pentru amănunte, vezi Adler, F., *Criminologia*, Ed. a II-a, Mac Graw, N. J. All, 1995, pp.304-305.

următoare de Portugalia, Danemarca, Luxemburg, Germania, Suedia, Austria, Belgia și Italia ceea ce denotă că violența este răspândită în întreaga Europă.⁹ Globalizarea economică s-a extins și în sfera crimei organizate, care a căpătat aspect mondializat, afectând siguranța publică și suveranitatea statelor, fiind extinsă la nivel transnațional și trans-continental, sub diverse tipologii.

Crima organizată sub toate formele ei, trafic de armament, droguri, spălare de bani, imigrație ilegală, terorism, constituie o amenințare globală atât prin amploarea, dar și prin varietatea ei, prin ingeniozitatea mijloacelor de care dispun și pe care le utilizează pentru atingerea propriilor obiective.¹⁰

Evoluția criminalității ne arată că fiecare etapă istorică a cunoscut și cunoaște o varietate a formelor de crimă organizată, o varietate de ipoteze, de cauze și condiții generatoare sau favorizante. În contextul manifestării crizei economice se poate vorbi despre existența unor factori favorizați de criminalitate organizată, respectiv:

- accentuarea dezechilibrelor pe piața muncii și pauperizarea unor categorii largi de populație, ceea ce contribuie la creșterea disponibilității unor indivizi pentru angrenarea în activități infracționale. Mai mult, nivelul scăzut de trai are ca principal efect majorarea cererii de produse ieftine, indiferent de proveniența acestora (contrafăcute) și extinderea fenomenului de camătă;
- amplificarea dificultăților (inclusiv pe fondul restrângerii creditării) cu care se confruntă agenții economici, favorizează implicarea firmelor în operațiuni ilicite (spre exemplu, evaziunea fiscală, contrabanda, spălarea banilor);
- creșterea fiscalității (ca modalitate luată de autorități pentru contracararea tendinței de reducere a veniturilor atrase la buget) generează efecte contrare celor scontate, conducând la amplificarea fenomenului de evaziunea fiscală;

⁹ Adler, F., *op. cit.*, pp.304-305.

¹⁰ <http://liberarything.com.author>

➤ reducerea bugetelor instituțiilor cu atribuții de control ori de aplicare a legii, ceea ce are consecințe negative asupra eficienței activităților specifice. Totodată, amplificarea corupției și administrarea nejudicioasă a resurselor financiare limitate ale instituțiilor publice sunt de natură să favorizeze proliferarea economiei subterane și să faciliteze grupurilor criminale obținerea controlului asupra actului decizional;

➤ deteriorarea conjuncturii economico-sociale din state mai puțin dezvoltate, cu potențial migrator ridicat, constituie motivație pentru amplificarea fenomenului migrației ilegale către zone mai dezvoltate.

În România, analiza prezenței și a modului de acțiune a structurilor de crimă organizată evidențiază următoarele caracteristici:

- perpetuarea unor factori favorizanți – ce țin de sistemul legislativ intern și comunitar – și a unor disfuncții administrative;
- structura grupurilor prezintă două tipare majore: *segmentară* (mai multe „celule” specializate și interconectate, cu un nucleu de comandă) și *piramidală* (cu trei sau patru nivele);
- extinderea continuă a ariei de acțiune, ajungând să vizeze penetrarea și punerea în dependență a palierului decizional;
- raport direct de cauzalitate între aria de manifestare/modalitatea de acțiune și etnia/specificitatea zonei de proveniență;
- rețelele criminale nu desfășoară activități singulare, fiind orientate – pe termen mediu și lung – către operațiuni complementare.

Actualul context a generat o serie de modificări în relaționarea dintre structurile de criminalitate organizată, evidențiindu-se două tendințe:

➤ intensificarea coordonării și cooperării acțiunilor, inclusiv cu rețele din străinătate, în scopul constituirii de capacitați infracționale puternice (mai bine organizate și diversificate);

➤ amplificarea conflictelor – inclusiv violente – între grupări de criminalitate organizată concurente (referitoare la activități specifice și/sau

zonele de influență), pe considerentul prezervării sau accederii la poziții dominante pe scena infracțională.

Sub aspectul teoriilor științifice care descifrează din punct de vedere criminologic cauzele criminalității, se poate merge în analiză de la teorii bazate pe caracteristici biologice și fizice ale omului, teorii ale contractului social, ale reacției sociale etc., până la sisteme informatiche, ca mijloc de comitere a unor infracțiuni. Întrucât nu acesta este demersul nostru științific în această lucrare, pentru o analiză pertinentă și o situare în context a criminalității, considerăm util a face unele referințe sumare sub aspect criminologic. În scop enunțativ, forma superioară de organizare a grupurilor de infractori se numește „mafie”, acest termen apărând în Italia și apoi extinzându-se în mai multe țări.

Grupările infracționale de crimă organizată s-au dezvoltat, sunt în continuă expansiune și constituie o amenințare globală atât prin amploarea de nestăvilit, dar și prin varietatea lor, prin ingeniozitatea mijloacelor de care dispun și pe care le utilizează pentru atingerea propriilor obiective.¹¹

De subliniat este și faptul că schimbările radicale de la sfârșitul anilor '80 din Europa Centrală și de Est au fost privite de rețelele criminale ca o oportunitate în executarea operațiunilor transfrontaliere pe întregul continent. În ultimul deceniu, criminalitatea organizată a crescut în intensitate datorită, în parte unor motive proprii (capital finanțiar, material și uman deosebit, perfecționarea continuă a organizării și modului de operare), dar și datorită fenomenului globalizării.

Putem concluziona că în era globalizării organizațiile criminale nu mai au nevoie de o bază teritorială de unde să-și coordoneze acțiunile, pentru că progresul tehnologic a creat posibilitatea să-și conducă afacerile indiferent de locul unde se află, datorită multiplelor rețele de calculatoare și telecomunicații.

---

¹¹ <http://liberarything.com.author>

I.1.3. Criminalitatea organizată – fenomen transnațional

Crima organizată poate fi percepută ca un produs „pătruns în viața noastră socială și politică”, ce izvorăște din tendința diferitelor grupuri de a folosi criminalitatea ca mijloc de mobilitate socială¹² și chiar de acaparare a puterii¹³.

Această teorie, dezvoltată de către A. J. Ianni și Daniel Bell¹⁴, afirmă că la baza crimei organize se află un proces social. De exemplu, în America, explică D. Bell, crima organizată este modul în care grupurile de emigranți săracite se ridică deasupra condiției de ghetou și acționează pentru evitarea opresiunii și a discriminărilor. Este una dintre explicațiile ce sunt date existenței Mafiei italiene sau altor grupări de crimă organizată cum sunt: organizațiile tong, triadele, yakuza, grupările columbiene, rusești etc¹⁵. Într-o teorie similară, denumită teoria transmisiunii culturale, Edwin Sutherland¹⁶ argumentează comportamentul criminal ca fiind deprins, învățat, iar acest fapt implică ceva mai mult decât simpla imitare. Cei ce devin criminali cunosc o asemenea evoluție atât datorită contactului lor permanent cu cei care încalcă legea, cât și datorită relativei lor izolări de cei care respectă legea.

Sociologii au arătat că anumite zone, medii, „hrănesc” (încurajează) delincvența devenind terenuri propice pentru bande și structuri ale crimei organize. Acolo unde nu există alternativă, succesul și bunăstarea traficanților de droguri și a altor infractori implicați în activități criminale, constituiau modele demne de urmat pentru tineri¹⁷. Sursa crimei organize își găsește astfel locul în destrămarea și proasta funcționare a sistemului (înțelegând sistemul în ansamblul său), ceea ce a făcut ca, după schimbările survenite în fostele state totalitare, crima organizată să se dezvolte cu mare repeziciune, surclasând structurile de drept, spulberând circuitele bancare, acaparând clasa politică,

¹² Kely, Robert J., *Natura crimei organize și operațiunile ei specifice*, SUA, 1987, p.5.

¹³ Nistorescu, Gh., Păun, C., *Criminologie*, Editura Europa Nova, București, 1996, p.211.

¹⁴ Koenig, Doreen Marguerite, *Confruntarea dintre sistemul justiției penale și crima organizată în Statele Unite*, Raport la Colocviul preparator al Asociației Internaționale de Drept Penal, Egipt, 1977, în Revista Internațională de Drept Penal, vol.69, p.306.

¹⁵ Miclea, Damian, *Cunoașterea crimei organize*, Editura Pygmalion, Ploiești, 2002, pp.12-13.

¹⁶ Sutherland, E., *White collar crime*, Editura Dryden Press New York, 1949, p.53.

¹⁷ Alder, F. și alții, *Criminologia*, Ediția a II-a, Editura MacGraw N.J.All., SUA, 1995, p.304.

reuşind să intimideze ori să copleşească sistemul represiv¹⁸.

În opinia majorității cercetărilor, crima organizată, ca fenomen, este o creație a ultimelor secole și a apărut în diverse puncte de pe glob (SUA, China, Japonia, Italia) în anumite condiții și având cauze specifice de ordin istoric și social, sub diverse denumiri: mafia, Yakuza, triade etc. Aceste organizații criminale au abordat criminalitatea ca modalitate de obținere a unor profituri ridicate prin săvârșirea unor infracțiuni specifice cum sunt: prostituția, jocurile de noroc, traficul de stupefante, de persoane, de arme, contrabanda, spălarea banilor etc.

Ultimul deceniu al secolului al XX-lea s-a caracterizat printr-o veritabilă schimbare în toate domeniile vieții economico-sociale și politice, a gândirii și a modului de viață. O doctrină retrogradă de înăbușire a drepturilor și a libertăților cetățenești s-a prăbușit și alta, opusă, își face loc pe spații geografice, îndeosebi în Europa de Est, dar și în Asia, Africa și America Latină. Această schimbare s-a repercutat și asupra criminalității, având în vedere că aceasta constituie suma unui ansamblu de factori favorizatori.¹⁹

Dezvoltarea mijloacelor de transport și a căilor de comunicație, a schimburilor comerciale și a turismului la scară mondială, creșterea vitezei acestor mijloace de transport, a permis deplasarea tot mai rapidă a infractorilor în diferite țări pentru săvârșirea de fapte penale, pentru a scăpa de răspunderea juridică, ori pentru a ascunde sau valorifica produsul infracțiunilor. Asistăm, astfel, la un fenomen de globalizare al comerțului, al piețelor financiare, al protecției drepturilor omului²⁰. Această tendință a dus, în primul rând, la dispariția limitelor dintre național, regional și internațional și la întrepătrunderea problemelor politice, economice și sociale. În cadrul acestei tendințe globalizarea s-a extins și în sfera criminalității.

Deschiderea granițelor a însemnat nu doar creșterea cooperării

¹⁸ Miclea, Damian, *Cunoașterea crimei organizate*, Editura Pygmalion, Ploiești, 2002, p.13.

¹⁹ Miclea, Damian, *op. cit.*, p.12.

²⁰ Chipăilă, Ion și colectiv, *Globalizarea traficului de copii*, Editura Sitech, Craiova, 2006, p.16.

economice, culturale și politice dintre state, ci coroborate cu instabilitatea economică și slăbirea controlului la frontieră și creșterea criminalității. A apărut astfel criminalitatea organizată la nivel transnațional și trans-continental. Această tipologie a infracționalității și-a îndreptat atenția spre anumite domenii, favorizate de climatul globalizării, cum ar fi: traficul de stupefiante, traficul ilicit de arme, de materiale nucleare, terorismul, traficul de persoane, prostituția, pedofilia, spălarea banilor, furtul și contrabanda de mașini scumpe, furtul și contrabanda cu obiecte din patrimoniul național, răpirea oamenilor de afaceri și vedetelor în scopul răscumpărării, corupția din companiile multinaționale, pirateria maritimă și aeriană etc. Crima organizată a îmbrăcat un aspect mondializat aducând atingere siguranței publice și siguranței naționale, tulburând buna desfășurare a activității organismelor economice, politice și sociale.

De la o zi la alta, formele de manifestare a criminalității organizate s-au diversificat, acestea trecând de la domenii tradiționale, cum sunt jocurile de noroc, camăta și prostituția, la traficul internațional de autoturisme furate, traficul cu opere de artă și obiecte arheologice furate, frauda cu cărți de credit, comerțul cu animale și păsări rare etc., ajungându-se la organizarea activității infracționale după modelul companiilor legale (sectoare de preluare, producție, transport, valorificare, protecție).²¹

Organizațiile criminale sunt implicate tot mai mult în practici ilicite de dumping și înregistrarea unor pierderi fictive, operațiuni realizate deseori cu complicitatea unor funcționari coruși. O situație de noutate, exploatată de crima organizată, o constituie scăderea ofertei mondiale de organe umane pentru transplant. Ca urmare, s-a dezvoltat o piață neagră cu astfel de organe care exploatează sărăcia, îndeosebi în țările slab dezvoltate, iar progresele înregistrate în tehniciile de transplant a organelor prelevate sunt de natură a spori această

²¹ Miclea, Damian, *Combaterea crimei organizate*, Editura Ministerului Administrației și Internelor, București, 2004, p.12.

activitate atât de sumbră.²² Față nevăzută a profiturilor ilicite, realizate prin spălarea banilor cunoaște mijloace din ce în ce mai sofisticate, iar sumele uriașe obținute sunt valorificate de cartelurile criminale pentru a ține sub control importante instituții finanțier-bancare, sau instituții economico-sociale, creându-se de multe ori adevărate monopoluri prin înlăturarea concurenței. Prin corupție, arma cea mai uzitată, crima organizată urcă spre vârfurile societății, cuprinzând instituții vitale ale statului, punând în pericol siguranța națională.

În ceea ce privește conceptul de criminalitate internațională, acesta include în conținutul său două aspecte: criminalitatea, având în vedere totalitatea infracțiunilor comise pe teritoriul statelor într-o anumită perioadă de timp (statistică greu de realizat) și criminalitate internațională, care se referă la numărul infracțiunilor comise într-o anumită perioadă de timp, prin care au fost încălcate obligatoriu, legislațiile a cel puțin două state²³. Sintetizând toate aceste elemente, considerăm că noțiunea de criminalitate internațională cuprinde totalitatea faptelor infracționale săvârșite într-o perioadă de timp, bine determinată pe teritoriul statelor din comunitatea internațională sau pe teritoriul statelor dintr-o anumită zonă geografică, de către persoane fizice și juridice.

Având în vedere faptul că infracțiunile au căpătat deja un caracter internațional, organele legislative ale statelor au fost obligate să specifice faptul că infracțiunea cu caracter transnațional este considerată orice faptă care, după caz: este săvârșită atât pe teritoriul unui stat, cât și în afara acestuia; este săvârșită pe teritoriul unui stat, dar pregătirea, planificarea, conducerea și controlul său, are loc, în totalitate sau în parte, pe teritoriul altui stat; este săvârșită pe teritoriul unui stat de un grup infracțional organizat care desfășoară activități infracționale în două sau mai multe state; este săvârșită pe teritoriul unui stat, dar rezultatul acesteia se produce pe teritoriul altui stat.

Raportat la aceste patru criterii de referință, criminalitatea reprezintă acel segment infracțional care integrează activități ilegale, comise de persoane în

²² Pitulescu, I., *Al treilea războl mondial, crima organizată*, Editura Națională, București, 1996, p.15.

²³ Suceavă, Ion și colaboratorii, *Omul și drepturile sale*, Editura Ministerului de Interne, București, 1991, p.240.

mod individual sau care se asociază în mod întâmplător, folosind diverse metode și mijloace și urmărind scopuri variate.

Noțiunea de criminalitate comportă mai multe categorii²⁴, în funcție de diferitele elemente de referință cu care se operează:

- în funcție de spațiul de referință există o criminalitate națională și internațională;
- referindu-ne la perioada de timp putem vorbi de criminalitate anuală, semestrială, lunară;
- dacă faptele sunt raportate la diferite categorii de persoane există criminalitatea adultă, juvenilă, masculină, feminină, criminalitatea „gulerelor albe” (persoane ce ocupă poziții importante în sfera relațiilor de afaceri etc.);
- după gradul de cunoaștere a faptelor penale de către organele de justiție criminalitatea poate fi reală (fapte comise efective), aparentă și legală (sau judecată).

Conceptul de infracțiune internațională este de dată relativ recentă, deși unele legislații naționale conțin de mult timp prevederi juridice referitoare la reprimarea faptelor de acest gen. Astfel, Constituția SUA din anul 1787 și cea a Confederației Helvetice cuprind dispoziții în temeiul cărora organele interne sunt competente să reprime infracțiunile internaționale.²⁵

Treptat, dreptul internațional a căpătat același fundament ca și dreptul intern, unii autori contemporani afirmând că prima manifestare a dreptului infracțiunilor internaționale datează din 1945, fără a fi avut nici precedente, nici precursori.²⁶ Această opinie este însă infirmată de numeroase acte și documente internaționale. Pentru a se aprecia dacă un fapt are sau nu caracterul unei infracțiuni internaționale de ordin penal trebuie avut în vedere dreptul internațional, în ansamblul său, și nu numai dreptul convențional. Este deci

²⁴ Cioclei, Valerian, *Manual de criminologie*, Editura All Beck, București, 1998, pp.14-16.

²⁵ Geanău, Grigore, *Dreptul internațional penal și infracțiunile internaționale*, Editura Academiei Române, București, 1977, p.127.

²⁶ Meyrowitz, H., *La repression et par les tribunaux allemands des crimes contre l'humanité et de l'appartenance à une organisation criminelle en application de la loi*, Conseil de Controle allié, nr. 10, Paris, 1960, p.5.

incontestabil că, în momentul comiterii lor aceste fapte erau ilegale și sancționate nu numai de dreptul internațional, dar și de dreptul comun al statelor²⁷, care conștiente de pericolul acestor infracțiuni au încheiat o serie de convenții ce prevăd reprimarea lor.²⁸

Amploarea pe care o cunoaște criminalitatea internațională și faptul că aceasta afectează toate statele lumii constituie un flagel care se manifestă în forme variate: de la terorism, trafic de droguri, trafic de ființe umane, crimă organizată, spălarea banilor, traficul cu armament și explozivi, și până la reglări de conturi între structurile criminale, sau execuții de tip mafiot, creează o psihoză generală de insecuritate civică și de teroare.²⁹

Potrivit doctrinei dreptului internațional penal au existat multiple încercări de definire a infracțiunii internaționale, încercări care au avut drept scop conturarea cât mai precisă a elementelor constitutive ale acesteia, în vederea delimitării ei de infracțiunea cu caracter național. Una dintre aceste definiții aparține juristului român Vespasian Pella, care consideră infracțiunea internațională „o acțiune sau inacțiune sancționată de o pedeapsă pronunțată și executată în numele comunității statelor”.³⁰ Un alt jurist, Ștefan Glaser, consideră infracțiunea internațională ca fiind „un fapt contrar dreptului internațional și atât de vătămător pentru interesele apărate de acest drept, încât statele de comun acord îi atribuie un caracter criminal, cerând totodată și reprimarea penală”.³¹

În opinia noastră, cea mai completă definiție dată acestor infracțiuni aparține profesorului Grigore Geamănu care afirma că „infracțiunea internațională este un act constând dintr-o acțiune sau omisiune, contrară dreptului internațional, iar elementul esențial al infracțiunii internaționale este pericolozitatea manifestată pentru pacea și securitatea internațională ceea ce

²⁷ Geamănu, Grigore, *op. cit.*, p.128.

²⁸ Convenția din 1904 privind traficul cu ființe umane și Convenția din 1961 privind traficul de stupefiante

²⁹ Șerb, Stancu, Drăghici, C-tin, Iacob, A., Ignat, A., *Drept polițienesc*, Editura Tritonic, București, 2003, p.192.

³⁰ Pella, V.V., *La criminalité collective des etats*, București, 1927, p.175.

³¹ Glaser, St., *Drept internațional penal conventional*, Paris, 1929, pp.145-148.

atrage în mod obligatoriu sancțiunea penală".³²

Doctrina OIPC – INTERPOL consideră infracțiune internațională „orice activitate criminală care interesează mai multe țări, fie datorită naturii faptei săvârșite, fie personalității sau conduitelor autorului ori complicitelor săi”. Aceeași doctrină arată că: „O infracțiune este socotită ca fiind internațională dacă sunt implicate cel puțin două state în ceea ce privește locul comiterii ei, cetățenia autorului (autorilor), locul depozitării sau traficării obiectelor corp delict”.³³ O infracțiune internațională va avea astfel, represuni internaționale în funcție de circumstanțele sale (fapte comise în mai multe țări sau fuga infractorului în străinătate) sau de consecințele actului său delictuos (trafic de droguri, trafic cu finți umane, cu mașini furate, terorism etc.).

O deosebită importanță pentru determinarea caracterului internațional al unei infracțiuni o are personalitatea infractorului. Din acest punct de vedere, un individ care a comis fapte ilicite cu caracter local (furturi din magazine, din locuințe, tâlhării, trafic de droguri etc.), dar succesiv în mai multe țări este un infractor internațional. Tot astfel, un infractor care a comis infracțiuni pe teritoriul unui stat și care se refugiază pe teritoriul altui stat este un infractor internațional.³⁴

Pe de altă parte, sunt unele infracțiuni care prezintă un grad de periculozitate deosebit și chiar dacă ele se comit pe teritoriul statului al căruia cetățean este autorul, interesează și celelalte state în vederea cooperării ținând seama de o posibilă „expansiune internațională”. Astfel de situații sunt determinate de infracțiuni cum sunt: terorismul, traficul de droguri, traficul de persoane, falsul și traficul cu monedă falsă, traficul cu mașini furate, cu armament etc., infracțiuni care sunt incriminate în legislațiile tuturor țărilor și care necesită prevenirea și combaterea lor, concentrarea eforturilor mai multor

³² Geamănu, Grigore, *Dreptul internațional penal și infracțiunile internaționale*, Editura Academiei Române, București, 1977, p.131.

³³ Pele, Gh., Hurdubaie, Ioan, *Interpolul și criminalitatea internațională*, Editura Ministerului de Interni, Biroul Național Interpol, București, 1983, p.4.

³⁴ Ţerb, Stancu, Drăghici, C-tin, Iacob, A., Ignat, A., *Drept polițienesc*, Editura Tritonic, București, 2003, p.193.

țări dintr-o anumită regiune geografică, sau din zone diferite determinate conjunctural.³⁵

Clasificarea infracțiunilor internaționale se poate face după mai multe criterii: după subiectul infracțiunii distingem infracțiuni al căror subiect nu poate fi decât statul, adică infracțiunile comise de organele statului în numele și pe seama statului și infracțiunile al căror subiect este individul ca persoană particulară (traficul de droguri, terorismul, pirateria, traficul de persoane etc.); după scopul urmărit de autor, infracțiunile internaționale pot avea un scop politic ori ideologic, în care sunt încadrate crimele contra umanității, inclusiv genocidul, crimele de război și terorismul internațional; un alt criteriu, ar fi timpul în care se comit asemenea fapte (în timp de pace sau în timp de război).³⁶

Profesorul Grigore Geamănu clasifică infracțiunile după gravitatea lor astfel: crime internaționale; infracțiuni comise de persoane particulare (traficul de droguri, prostituția și proxenetismul, traficul cu ființe umane, falsul și traficul de monedă etc.).³⁷ Astfel de fapte sunt calificate infracțiuni internaționale prin acorduri, tratate sau convenții internaționale încheiate între statele semnatare prin care acestea se obligă să le incrimineze în legislația lor penală internă și să le sancționeze ca atare.

Secțiunea a 2-a

Forme de manifestare a criminalității organizate în România

Odată cu extinderea granițelor Uniunii Europene s-a extins și criminalitatea transfrontalieră. Într-o Europă care devine din ce în ce mai integrată, criminalitatea transfrontalieră devine din ce în ce mai mult o criminalitate fără frontiere. O astfel de transformare radicală este determinată și

³⁵ Suceavă, Ion, Coman, Florian, *Criminalitatea și organizațiile internaționale*, Editura Romcartexim, București, 1997, p.13.

³⁶ Glaser, Ștefan, *Droit international penal conventionnel*, p. 51.

³⁷ Geamănu, Grigore, *Dreptul internațional penal și infracțiunile internaționale*, Editura Academiei Române, București, 1977, p.133.

avantajată de o mulțime de realități ale noii construcții europene care asigură nu numai o arhitectură nouă, ci și reversul acesteia, adică un con de umbră ce oferă condiții propice pentru dezvoltarea criminalității. Dintre condițiile de favorizare a criminalității transfrontaliere, în opinia noastră, se detășează următoarele:

- posibilitatea ascunderii perfecte a afacerilor mafiope, care capătă dimensiune internațională, transfrontalieră, în spatele unor activități legale desfășurate de companiile multinaționale;
- libera circulație a persoanelor, mărfurilor, serviciilor și capitalurilor în spațiul Uniunii Europene oferă șansa liberei circulații a criminalității transfrontaliere, având în vedere că aceasta nu poate fi depistată decât atunci când se produce;
- înlocuirea structurilor mafiope și ale crimei organizate de tip piramidal cu un nou tip, pe orizontală, pe principiile filosofiei și fizionomiei de rețea, întrucât există deja infrastructurile informaționale accesibile tuturor, din rândul căror se detășează Internetul, cât și soft-urile necesare acestuia;
- vecinătatea unor culoare strategice tradiționale care nu mai sunt folosite pentru deplasări clasice de trupe sau derulări de războiuri sau conflicte armate, ci pentru trafic de arme, de droguri, „carne vie”, pentru migrații și transporturi ilegale;
- existența unor focare conflictuale înghețate și a unor zone încă nestabilizate.

Economia neagră, criminalitatea economico-financiară transfrontalieră, cu toate componente ei, la care se adaugă migrația ilegală și nu în ultimul rând terorismul, se dezvoltă în aceeași măsură prin unificarea de facto și de jure a continentului. Insecuritatea se dezvoltă proporțional cu securitatea în sensul în care, cu cât continentul european tinde mai mult spre a fi mai puternic, mai stabil, mai unitar, cu atât se adâncesc vulnerabilitățile tradiționale, completate cu vulnerabilități noi, generate de perioada de tranzit, cu o dinamică deosebită în ceea ce privește perioada de tranzit, de la fragmentare și opozitie la entitate și

unitate și nu în ultimul rând, de la conflictualitate la cooperare.

Pe măsură ce societatea se globalizează, iar frontierele se transformă din linii care separă și opun în linii sau zone care identifică și unesc, aceste tipuri de provocări, pericole și amenințări se amplifică și se diversifică. Deci, globalizarea criminalității nu are doar un singur sens, de la Est spre Vest, ci și de la Vest spre Est, de la Nord spre Sud și de la Sud spre Nord.

Ultima extindere a Uniunii Europene a făcut ca aceasta să aibă ca frontieră de est Marea Neagră, Republica Moldova și Ucraina și, de asemenea, spațiul islamic reprezentat de Turcia, ceea ce a determinat creșterea criminalității transfrontaliere europene, eurasiană și, în consecință, extinderea structurilor de criminalitate mai rapid decât structurile și funcțiunile europene. Considerăm că acest lucru este posibil din următoarele motive:

- criminalitatea transfrontalieră este mult mai flexibilă decât structurile europene caracterizate de birocratism și formalism, extrem de prudente la configurarea politică, economică, juridică, socială, militară, culturală și informațională a noilor realități;
- criminalitatea transfrontalieră dispune de rețele dinamice, de organizații relativ independente și noduri de rețea funcționale, operative, în contradicție cu structurile ierarhice și greoaie, dominate de mecanisme complicate și cronofoage ale Uniunii Europene;
- regulile după care funcționează criminalitatea transfrontalieră, deși extrem de dure, sunt simple și, în principiu, nescrise;
- criminalitatea transfrontalieră, rețelele și structurile mafiole, teroriste dețin aproape în permanență inițiativa strategică; ele nu reacționează, ci acționează.

Crima organizată reprezintă, în momentul de față, un pericol deosebit pentru toate statele. În cazul în care instituțiile abilitate nu vor reacționa prompt, atât prin demersuri legale, cât și prin măsuri operaționale extrem de energice, zonele locuite, indiferent unde și cum sunt ele constituite – pe principii etnice,

culturale, de teritoriu ori de altă natură – vor plăti, firesc, profitorilor, propria lor indolență, neputință ori lașitate. În acest sens, trebuie să recunoaștem că acest flagel contemporan, cu implicații profunde în toată lumea, necesită un antidot pe măsură pe care avem obligația să-l descoperim și să-l folosim atât în combatere, cât și în profilaxie.

Mutațiile survenite în domeniul activității infracționale, de la nivel național la cel transnațional, au fost favorizate de o serie de factori, cum sunt: evoluția conceptului de „spațiu european comun”, cu facilitățile ce le incumbă, care a deschis ferestre nesperate crimei organizate prin universalitatea rețelelor comunitare; sfârșitul războiului rece, triumful democrației în fostele țări socialiste și mecanismele rudimentare care le reglementează activitatea economică; creșterea valului migraționist către țările dezvoltate și constituirea de rețele pe criterii etnice, care reprezintă adevărate enclave ale criminalității, greu de penetrat datorită barierelor lingvistice, culturale și mecanismelor care le guvernează activitatea; revoluția din domeniul comunicațiilor care a condus la creșterea gradului de flexibilitate și mobilitate a rețelelor infracționale transnaționale; liberalizarea deplasării persoanelor ca urmare a acordurilor și înțelegerilor bi- și multilaterale dintre state etc.

Nu există un model unic la organizațiile criminale, acestea variind ca formă, norme de conduită, experiență, specializare în activitatea infracțională, arie de operare, tactici și mecanisme de apărare, drept pentru care și lupta de prevenire și combatere a acestora presupune un grad sporit de complexitate, care reclamă în mod necesar și o cooperare interstatală.

Privită drept totalitatea infracțiunilor săvârșite pe teritoriile mai multor state, într-o anumită perioadă de timp, ca rezultat al acțiunilor planificate ale unui ansamblu de persoane reunite în mod stabil, ce-și repartizează și coordonează însărcinările, pe baza preocupării comune de a obține profit, crima organizată transfrontalieră constituie în ultimă instanță un fenomen rezidual al procesului de globalizare, strâns legat de acesta datorită unor similitudini, dar și

teroriste și ale grupărilor extremiste.

Chiar dacă, pentru unii, termenul de rețea are o conotație negativă, noțiunea de actor tip rețea este acceptată pe plan internațional, deoarece acoperă multitudinea și complexitatea legăturilor de interes ce există și se multiplică în toate sferele vieții globale. Cele două tipuri de rețele provoacă, în domeniile în care se manifestă, efecte contradictorii prin valorificarea în acțiunile lor a caracteristicilor elementelor definitorii ale procesului de globalizare, și anume: informația, bazele de date, decizia, libertatea de acțiune, capitalul liber, proprietatea, profitul, polarizarea, puterea, revoluția tehnologică, spațiul etc.

Tendința actorilor rețelelor legale este de a-și proiecta o structură stabilă de alianțe pentru o perioadă îndelungată care să corespundă intereselor proprii și celor comune determinate de un sistem de valori convergente. Cu cât aceste valori sunt mai profunde, se respectă și sunt apărate pe arii mai întinse, cu atât mai mult se manifestă procesul de accelerare al globalizării în acel spațiu comun. La nivelul actorilor statali, diferențele dintre sistemele de valori generate de concurența pentru resurse determină crearea de grupări și alianțe diverse, de natură politică, economică sau militară. Legăturile și efectele lor, plecând de la indivizi și ajungând la state, sunt profunde și transformatoare, în etapa actuală de dezvoltare a societății umane, influențând modul de a trăi, precum și modul în care dorim să fim guvernați. Răspunzătoare de gradul enorm de integrare al societății omenești este revoluția tehnologică ce a influențat mijloacele, metodele, posibilitățile de exprimare și acțiune din toate domeniile de manifestare a celor două forme – legală sau ilegală. Revoluția tehnologică a promovat invențiile și inovațiile ce au dus la digitalizarea datelor și valorilor, miniaturizarea, informatizarea, comunicațiile și transporturile, ca factor de accelerare a gradului de integrare la nivel global.

Cele mai profunde și numeroase transformări s-au produs și se vor mai produce la nivelul statelor naționale ca urmare a procesului deosebit de dinamic al creșterii interdependenței dintre statele naționale, ca urmare a extinderii și

individualizat ferm și plasat în extrema ilegalității prin scopurile acțiunilor, mijloacelor și metodelor sale specifice.

Legătura dintre crima organizată transfrontalieră și procesul globalizării rezultă din dualismul globalizării în sensul în care într-o situație ceea ce este pozitiv în acțiune și efect pentru unul este în același timp negativ pentru altul. Dualitatea, alături de mobilitate și glocalizare sunt trei dintre trăsăturile definitorii ale globalizării. Glocalizarea³⁸ exprimă unitatea indestructibilă dintre tensiunile globalizante și cele localizante, dintre existența liberă și viața îngrădită, dintre acolo și aici, întrucât ceea ce pentru unii reprezintă opțiune liberă, pentru alții înseamnă destinul nefast al vieții. Crima organizată transfrontalieră este unul dintre fenomenele ce exprimă noul concept al glocalizării în sensul în care aparent crima organizată transfrontalieră este un furnizor de servicii pentru îndeplinirea dorințelor interzise, mai ales ale celor localizați – fixați de barierele, constrângerile, regulile morale, sociale, religioase, economice – dar, în fapt, este capcana ce poate spulbera protecția drepturilor fundamentale ale individului. Începând cu anii '90, în contextul unor evoluții majore geopolitice și geostrategice, cele două fenomene – globalizarea și crima organizată transfrontalieră – lipsite de coordonarea unui centru de comandă unic, au fost influențate de acțiunile unui nou tip de actori ai scenei internaționale, comparabil cu un conglomerat sau mozaic caracterizat de consistențe, culori și nuanțe diferite – rețelele.

Rețelele îmbracă două forme, și anume:

- legale – alianțe de state, organizații internaționale, companii din cadrul trusturilor multinaționale sau ale organizațiilor neguvernamentale grupate în diverse curente și tendințe sociale, ecologice, de apărare a drepturilor fundamentale ale cetățenilor ori umanitare;
- ilegale – cele ale crimei organizate transfrontaliere, ale organizațiilor

³⁸ Bauman, Zygmunt, *Globalizarea și efectele ei sociale*, Editura Antet, București, 2003, p.70, precizează că termenul a fost inventat de Roland Robertson. Termenul este folosit și de Gerd Schönwälter în *Globalization, Violent Conflict and Peacebuilding – A Concept Note on Future Programming Possibilities*, martie 2003.

adâncirii legăturilor transnaționale în toate sferele vieții economice, politice, sociale și culturale, având drept implicație faptul că problemele devin mai curând globale decât naționale, ceea ce implică nemijlocit o soluționare globală decât națională.

I.2.1. Traficul de persoane

Traficul de persoane și migrația ilegală fac parte din fenomenul cu răspândire criminogenă cea mai largă, în acest început de secol. Acest fenomen care este în atenția autorităților naționale și internaționale aduce o gravă atingere drepturilor fundamentale ale omului. Fenomenul migrației internaționale este strâns legată de perpetuarea unor tensiuni ori probleme de ordin etnic, religios sau politic, precum și de deteriorarea nivelului de trai. De asemenea, nu trebuie ignorată nici influența favorabilă pe care o are asupra exodului de persoane cadrul legislativ din domeniu, vulnerabilitățile sistemului de securizare a frontierei ori disponibilitatea unor cetățeni de a sprijini activități infracționale.

După anul 1990, în timp relativ scurt, țările din statele ex-comuniste au devenit sursă și tranzit pentru traficul de persoane, asigurând piețele vestice cu femei și copii în vederea exploatarii sexuale și muncă forțată. Datorită poziționării geografice și apartenenței la Uniunea Europeană, după 1 ianuarie 2007, România a devenit din ce în ce mai atractivă pentru rețele implicate în activități ilegale de trafic de persoane. Cazuistica ultimilor ani demonstrează că aceasta se dezvoltă și se adaptează în raport cu factorii favorizați interni sau externi, cum sunt: stagnarea sau scăderea economică, sărăcia și incultura, șomajul, inconsistența sau lipsa de fermitate a mecanismelor de combatere și control a criminalității organizate, condiții sociale precare etc.

Filierele transnaționale de migrație sunt alcătuite din nuclee (segmente) autonome, în interiorul cărora există o ierarhie precisă, fiecare palier având un rol bine definit – racolare, transport, găzduire, călăuzire – și o zonă de acțiune clar determinată. Coordonatorii rețelei provin, de regulă, de pe spațiul de origine

al migranților, în multe situații aceștia asigurând conducerea operațiunilor de pe teritoriul unor state vest-europene tranzitate sau de destinație. Pentru operaționalizarea unor circuite migraționiste clandestine, în ultimii ani, se constată utilizarea drept „acoperire” a unor modalități legale, între cele mai frecvente figurând:

- vizele turistice;
- vizele pentru muncă;
- implicarea în activități comerciale;
- participarea la evenimente cultural-artistice;
- solicitarea de azil pe motive politice sau sociale;
- căsătoriile încheiate cu cetățenii statelor-țintă;
- vizele pentru studii;
- derularea unor presupuse cooperări în domeniul științific sau economic.

Aceste modalități sunt asociate cu demersuri de obținere, realizare, falsificare a documentațiilor necesare, favorizate de coruptibilitatea unor funcționari cu competențe pe acest palier. Chiar dacă unele victime sunt vulnerabile pentru că trăiesc în sărăcie, toate categoriile de oameni pot deveni victime ale traficului.

Recrutorul, prima verigă a rețelei criminale care ia legătura cu victimă, poate fi atât bărbat, cât și femeie. Există cazuri în care, pentru credibilitate în cazul recrutării acționează un cuplu, soț și soție. Traficantul nu poate fi recunoscut după anumite caracteristici fizice, precum sex, aspect corporal, ținută, posesia unei mașini sau a unui telefon mobil. Traficantul poate fi intuit după comportamentul său prietenos în primă instanță și aparent dezinteresat și identificat doar ulterior, când devine violent, agresiv, pentru a pune victimă în situația de exploatare. O categorie aparte o constituie copiii abandonați de părinți ce prezintă o vulnerabilitate deosebită pentru traficul de persoane. Îngrijorător este faptul că în acest „comerț ilicit de carne vie” sunt atrase la

practicarea prostituției, în diverse locuri și modalități, din ce în ce mai multe minore, care provin din familii dezorganizate ori lipsite de mijloace de subzistență. De cele mai multe ori racolarea în aceste cazuri se face prin înșelăciune, șantaj și determinare forțată. De asemenea, devine tot mai evidentă creșterea activității infracționale a unor rețele de traficanți care se ocupă cu trecerea ilegală prin țara noastră a unor grupuri de emigranți din țările sărace ale Asiei, care sunt racolați în țările lor și folosesc ruta Singapore – Moscova – Chișinău – România cu destinația preponderentă țările Europei de Vest.

Participanții la filiera de introducere în România a cetățenilor asiatici și scoaterea lor către statele vecine spre Vest, încasează sume mari în valută, care în unele cazuri sunt spălate prin intermediul unor firme și agenții particulare înființate pe teritoriul României. Rețelele de astfel de traficanți manifestă preocupări de a se angaja clandestin și cât mai riguros posibil, stabilind puncte de sprijin solide (imobile, firme, gazde și oameni) în mai multe țări aflate pe teritoriul de tranziție, în măsură să le asigure siguranța acestei activități în care se vehiculează sume enorme de bani în lei sau valută. Anual, sunt depistați în trecerea frauduloasă a frontierei și returnați de polițiștii de frontieră a statelor vecine zeci de mii de cetățeni străini, preponderența având-o cei de origine asiatică. În afara acestora, pe teritoriul României se află un număr important de imigranți, care sunt găzduiți la diferite adrese, mai ales pe raza localităților vecine cu granița de vest, stând în așteptare pentru a trece frontieră în statele vecine.

Un alt fenomen îngrijorător și care face parte din criminalitatea organizată îl reprezintă „traficul de copii” și „adopțiile ilegale”. În acest sens, sunt cunoscute cazurile de adopții ilegale prin care s-au scos din țară peste 4.000 de copii. Deja traficul de copii a atins cote alarmante. Aceștia sunt scoși din țară cu ajutorul unor documente false și duși în străinătate în vederea exploatarii sexuale, la muncă forțată, cerșit sau chiar pentru trafic de organe.

Investigațiile din ultimii ani au arătat că prevenirea și combaterea traficului de persoane necesită îmbunătățiri și că se impun elaborarea de strategii locale și cooperarea autorităților cu organizațiile neguvernamentale și mass media pentru sensibilizarea opiniei publice asupra fenomenului și combaterea lui.

1.2.2. Traficul de droguri

Internaționalizarea crimei organizate a determinat rețelele implicate în acest gen de activitate să includă România în circuitul tuturor formelor de criminalitate transfrontalieră. Progresele tehnologice, dispariția unor valori tradiționale, fenomenele de marginalizare socială, lipsa unor perspective clare, mai ales pentru tineri au dus la nesiguranță și stres sau la creșterea consumului de droguri.³⁹ Cert este că fenomenul drogurilor a păstrat o traietorie potrivit căreia vârstă medie a consumatorilor a scăzut, concomitent crescând numărul consumatorilor, dar a crescut și implicarea tinerilor în trafic, în calitate de dealeri, cărăuși, plasatori.

În același timp s-a conturat tot mai mult implicarea unor cetățeni români în angrenajul unor structuri de crimă organizată, cu ramificații ce depășesc granițele Europei. Permanent, sursele de informare aduc la cunoștință publică faptul că, la nivel mondial milioane de oameni cad pradă „morții albe”, iar aria consumatorilor se extinde și din nefericire vârstă acestora este din ce în ce mai mică (au fost depistați copii de 14-15 ani consumatori de droguri). Acest flagel poate fi cunoscut și în bună măsură combătut, controlat, însă este foarte trist că în nici un caz nu poate fi eradicat.

Dacă la începutul anilor 1990, când s-a prefigurat ruta balcanică a traficului de droguri, România era o țară de tranzit, actualmente este în continuare zonă de tranzit, dar și de depozitare temporară a drogurilor de mare

³⁹ Bengescu, C.B., *Drogurile – alarmă națională*, Editura Polirom, București, 2000, pp.30-31; 36-37.

risc, fapt ce rezultă din datele statistice⁴⁰ care arată gradul de creștere al persoanelor cercetate și trimise în judecată, precum și cantitatea de droguri depistată și confiscată, aflată în creștere. Această creștere s-a materializat de la câteva sute de grame la tone. Semnificativ în acest sens este faptul că în anul 2009 s-au obținut rezultate notabile în lupta antidrog, într-o singură cauză fiind confiscate 1.200 kg de cocaină.

Raportul mondial al O.N.U. privind drogurile pentru perioada 2007-2008, împreună cu Rapoartele INTERPOL și EUROPOL subliniază că 5% din populația lumii cu vârste între 15 și 64 de ani a consumat droguri în ultimele 12 luni, o parte chiar când se aflau în închisori pentru diverse delicte. În România se prefigurează un fenomen al consumului de droguri în închisori, dar pentru prevenirea acestuia se derulează măsuri cuprinse în programe de tratament medical, inspirate și bazate pe strategia europeană. Conform datelor statistice relevante, numărul deținuților care se declară consumatori de droguri la nivelul unui semestru este de aproximativ 1.230, dintre care 5,11% au între 15 și 19 ani, 46% au între 20 și 24 de ani, 26% au peste 30 de ani, doar 9% sunt femei, iar restul bărbați, 80% sunt consumatori de heroină, 5,6 % de cocaină și 3,68% de ecstasy.⁴¹ Așadar, vorbim în România de o adevărată „piată a drogurilor” și precizăm că aceasta este concentrată în marile centre urbane și universitare (București, Cluj, Constanța, Iași, Timișoara, Brașov etc.). Din păcate orașele mari din țară își dispută cu București „supremația” în ceea ce privește numărul cel mai mare de cazuri de trafic și consum de droguri. Aproape zilnic sunt depistați traficanți și consumatori de droguri, mare parte fiind cetăteni străini sau români, cu precădere tineri, elevi și studenți.

Grupările implicate în traficul de stupefiante dispun de un amplu sistem relational, care le asigură accesul la furnizori, beneficiari și persoane de sprijin (transportatori, depozitari) din țări diferite. Riscul pedepselor este compensat de

⁴⁰ Datele statistice pe anii 2005 – 2010 ale Direcției de Combatere a Criminalității Organizate și Terorism, www.djicot.ro

⁴¹ Datele sunt extrase din comunicatele oficiale ale Agenției Naționale Antidrog

rândamentul finanțial al operațiunilor de trafic, valoarea drogurilor crescând cu până la de zece ori, de la furnizorul en-gros până la distribuitorul final.

Structurile care derulează trafic de stupefiante sunt permanent interesate de identificarea de noi rute sau modalități de transport și introducere pe piață a substanțelor respective. Un mediu oferit și dificil de monitorizat pentru diseminarea stupefiantelor este reprezentat de Internet, ce prezintă potențial semnificativ de dezvoltare.

Nivelul operațiunilor de introducere în România a substanțelor stupefiante în vederea distribuției interne este scăzut, țara noastră fiind, în continuare, zonă de tranzit și de depozitare temporară a drogurilor de mare risc, grupările autohtone fiind implicate marginal în activități de distribuție locală.

I.2.3. Criminalitatea informatică

Internetul este o super rețea informațională cu un accentuat caracter public, folosit de instituții ori companii de stat sau private, în lumea afacerilor, de utilizatori particulari, de publicul larg. Majoritatea utilizatorilor navighează pe Internet pentru satisfacerea unor nevoi științifice, culturale, educaționale, profesionale sau de afaceri, dar și a unor necesități legate de organizarea și desfășurarea vieții de familie ori de petrecerea timpului liber. Evident că prin serviciile pe care le oferă, computerul a adus și aduce multiple avantaje cercetării științifice, învățământului, administrației, afacerilor, comunicării interumane etc.

Dezvoltarea fără precedent în domeniul tehnologiei informatice la nivel mondial are din păcate și o parte negativă, prin aceea că s-a deschis o poartă către producerea unor fapte antisociale atât în dreptul penal internațional, cât și în dreptul penal național.

Dacă apariția Internetului a adus beneficii miraculoase omului, ea reprezintă, în același timp, și un mediu extrem de favorabil pentru cei care se dedau la comiterea unor fapte indezirabile social, care se pot întinde de la acte

teroriste până la hărțuirea sexuală sau diseminarea imaginilor pornografice. Conectându-se la această rețea cu ajutorul unui calculator (pe care a fost instalat în prealabil un program informatic adecvat) și al unui modem, prin intermediul unei simple linii telefonice, orice individ se poate afla la un „clic” de o infracțiune, iar cei interesați de aceasta, acționând și într-un relativ anonimat, n-au întârziat nici o secundă să facă acest pas. Altfel spus, mulți criminali de cele mai diverse tipuri și ranguri și-au orientat imediat (înainte ca sistemele de drept și polițienești să ajungă aici) „afacerile” pe terenul virgin al Internetului, reușind să devină, în foarte scurt timp, mai eficienți ca oricând în desfășurarea acțiunilor lor socialmente periculoase. Deplasarea „afacerilor” criminale pe terenul Internetului nu s-a produs întâmplător, ci din rațiuni cât se poate de pragmatic, care țin de faptul că „Această mega-rețea planetară prezintă practic cel puțin trei avantaje de marcă pentru escroci: abolirea distanțelor, costuri minime și o fațadă și mai anonimă”⁴².

Domeniile Internetului, atât de benefice pentru majoritatea utilizatorilor cinstiți ai acestei rețele informative, reprezintă, în același timp, câmpuri infracționale dintre cele mai „mănoase” pentru cei interesați să le folosească în astfel de scopuri. Toate serviciile oferite de Internet s-au bucurat și se bucură de o atenție din ce în ce mai mare din partea criminalilor.⁴³

Grupările infracționale și-au diversificat și perfecționat, în timp, mijloacele și metodele, afectând sisteme informative și echipamente electronice ale unor instituții publice, finanțiar-bancare, medicale, educaționale, operatori de comunicații electronice sau aducând atingere confidențialității, integrității și disponibilității datelor cu acces reglementat ale persoanelor fizice. Activitățile ilegale pendinte criminalității informative au devenit, treptat, o atracție pentru elemente din mediul criminal, având în vedere că, asumându-și un risc relativ scăzut, pot fi obținute câștiguri semnificative și facile într-un timp relativ scurt. Majoritatea serviciilor Internet oferă posibilități de conspirare a identității și,

⁴² Patriciu, V.V., Vasiliu, I., Șerban, G., *Internetul și dreptul*, Editura All Beck, București, 1999, p. 45.

⁴³ Vasiliu, I. și colab., *op. cit.* p. 45.

mai ales, de transcendere instantanee a barierelor geografice, ceea ce îngreunează activitățile de depistare și combatere a activităților ilicite.

Rețelele de criminalitate informatică pot fi organizate în sistem „piramidal” (ierarhia grupării este structurată pe paliere, în funcție de nivelul de pregătire – executanți, coordonatori și specialiști) sau „celular” (două-trei celule care acționează în țara de origine – procură echipamentele necesare și în statul țintă – identifică țintele, instalează echipamentele, captează datele și le transmit în țară. Informațiile sunt prelucrate și inscripționate pe cardurile-clonă, ulterior fiind transmise înapoi pe spațiul țintă sau în alte state pentru extragerea fondurilor, operațiuni realizate de aceeași celulă externă sau de o alta).

Cele mai răspândite operațiuni specifice criminalității informaticе sunt *phishing-ul* (ascunderea identității sistemului sursă și trimiterea de mesaje nesolicitante unui număr mare de utilizatori, în vederea obținerii unor date personale care să fie utilizate în comiterea unor fraude informaticе), *skimming-ul* (fraudarea bancomatelor aparținând instituțiilor bancare), *pharming -ul* (obținerea de date confidențiale prin oferirea/copierea de servicii ori prin accesarea rețelelor de socializare on-line), *hacking-ul* (spargerea unor rețele computerizate pentru a obține informații sau date relevante).

În țara noastră, se constată extinderea arealului în care operează grupările specializate în activități de skimming, clonare de carduri bancare, comerț cu date necesare inscripționării de carduri, în sensul apariției și dezvoltării de rețele puternice și în județe în care, până în prezent, activitățile se derulau la nivel individual.

Unele grupări care desfășoară activități subsumate criminalității informaticе sunt implicate și în alte infracțiuni, fie din proprie inițiativă, fie pentru că aparțin unei structuri mai mari ori sunt nevoite să-și asigure protecția în lumea interlopă. Între operațiunile conexe se află: cămătăria, recuperări de creanțe, trafic de persoane, contrabandă cu diverse produse, furturi de obiecte de lux, trafic de droguri de mică amploare, trafic cu țigarete, evaziune fiscală, precum și spălarea banilor. Din evaluarea grupărilor infracționale dezmembrate

de procurorii Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, care au acționat în domeniul criminalității informaticе în perioada 2006 - 2010, se desprind următoarele caracteristici:

- specializarea generală, dar și micro-specializarea membrilor grupărilor cu formarea de celule independente destinate desfășurării unei activități infracționale specifice (ex: pentru confectionarea dispozitivelor de „skimming” sunt utilizați specialiști în mase plastice, mulaje, electronică, achiziții de piese, „achiziții” de dispozitive originale ca model, software special de criptare, încărcare, prelucrare, descărcare de date, cărți bancare, „montaj”, „alergători”, „finanțatori” etc.). Se remarcă utilizarea unor ateliere cu activitate preponderent legitimă pentru executarea unora dintre piesele componente;
- recrutarea tinerilor cu abilități în a utiliza computerele și noile tehnologii prin subordonarea sau cointeresarea acestora de către lideri ai unei grupări infracționale tradiționale;
- trecerea de la fraudele informaticе clasice (licitații) la fraude informaticе complexe, în care predominant este factorul tehnic, respectiv folosirea de programe informaticе și scheme de fraudare (activități de *phishing*, infectarea cu diverse forme de *malware* cu scopul obținerii de date etc.);
- caracterul transnațional, fie că este dat de locul în care sunt săvârșite faptele, fie că este vorba de localizarea victimelor;
- investiția financiară efectivă în care crearea/cumpărarea de scheme infracționale producătoare de venituri substanțiale dintr-o singură operațiune (ținta acestor scheme este reprezentată de companii și firme comerciale, având diverse obiecte de activitate);
- crearea unor rețele de spălare de bani formate din cetăteni români, dar și străini;
- orientarea grupărilor infracționale către fraudarea mijloacelor de plată electronice străine, dar și românești.

Analiza concretă a cauzelor soluționate în aceeași perioadă confirmă tendința observată în ultimii ani cu privire la migrația unor persoane din crima organizată de drept comun către criminalitatea informatică, în special în zona operațiunilor frauduloase cu instrumente de plată electronică.

Natura transfrontalieră a infracțiunilor informaticе, respectiv rețele speciale plasate în străinătate, rămâne în continuare una dintre problemele greu de surmontat în soluționarea operativă a dosarelor înregistrate.

Pagină albă

CAPITOLUL II

MĂSURI LEGISLATIVE ȘI INSTITUȚIONALE PRIVIND PREVENIREA ȘI COMBATEREA CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE

Secțiunea 1

Măsurile legislative privind incriminarea criminalității organizate și a formelor ei de manifestare

Mai mult ca oricând, lumea de azi este confruntată, alături de complexele probleme ale începutului de mileniu, cu grave consecințe ale formelor de criminalitate organizată. Abordarea realităților de astăzi ne duce adesea la o foarte tristă constatare și anume că structurile crimei organizate dovedesc o mare capacitate de adaptare față de schimbările de condiții și situațiile intervenite în lume. Așa de mult a crescut nivelul activităților infracționale transfrontaliere, încât Europa și în general comunitatea internațională se confruntă cu adevărate tare sociale: crima organizată, comerțul cu droguri, traficul de persoane și arme, emigrarea ilegală, frauda informatică, terorismul, spălarea de bani etc.

Este o realitate că principalul capital al organizațiilor criminale care acționează în plan național și internațional este reprezentat de traficul de droguri, prostituție, exploatarea ilegală a forței de muncă, răpirile de persoane, contrabanda, pornografia. Veniturile substanțiale obținute din astfel de acțiuni, riguros organizate și finalizate sunt folosite cel mai adesea, de către grupările criminale pentru a penetra, a controla și a corupe politicieni, polițiști, magistrați, înalți funcționari, instituții finanțier-bancare.

II.1.1. Traficul de persoane

Criminalitatea organizată, din care face parte și traficul de droguri și de persoane, dispune de o forță teribilă de a se infiltra și a corupe sistemele politice și juridice, ajungând foarte rapid la stadiul de a influența decisiv actul de decizie în materie economică, politică și juridică. Asemenea fapte grave, pe lângă urmările pe care le produc în plan uman, social și economic, pot constitui un adevărat atac la drepturile fundamentale ale omului, democrației, siguranței naționale și a statului de drept. Faptul că aceste pericole se manifestă cu intensitate suficientă pentru a fi percepută, obligă legiuitorul și celelalte autorități ale statului să-și reconsideră poziția față de fenomenul criminalității și să se implice, potrivit competențelor legale, în contracararea eficientă a acestuia.

Rapiditatea și coerența unor asemenea intervenții sunt reclamate nu numai de dimensiunea actuală a criminalității din România și din întregul spațiu european, dar, mai ales, de realitatea că infractorii de azi sunt mai bine organizați, informați, dotați logistic, mai abili și mai rafinați în acțiunile lor ilegale decât organele care luptă împotriva lor. Toate aceste aspecte și evoluții, ca și proliferarea fenomenului crimei organizate, nu puteau lăsa indiferente autoritățile române și, în special, legiuitorul. Orice întârziere, atât în luarea măsurilor în plan legislativ, cât și în punerea lor în aplicare, nu poate decât să ofere posibilitatea ca această lacună legislativă să fie exploatață în continuare de către infractori. În aceste împrejurări nu trebuie omis nici un moment faptul că rolul legislativului este cu certitudine crucial în procesul de prevenire și de combatere a traficului de persoane.

Din cauza faptului că în legislația română nu a existat până în 2001 o reglementare specială a traficului de persoane, Parlamentul României a adoptat Legea nr.678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane.⁴⁴ Prevederile acestei legi, inclusiv dispozițiile sale penale, sunt în deplină

⁴⁴ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 783 din 11 decembrie 2001.

concordanță cu normele dreptului internațional⁴⁵, cât și cu dispozițiile Constituției din 1991, revizuită în anul 2003⁴⁶. Potrivit art. 49 din lege, aceasta a intrat în vigoare la momentul publicării (11 decembrie 2001) urmând ca în termen de 60 de zile de la data intrării în vigoare, Guvernul să adopte, printr-o hotărâre, regulamentul de aplicare a acesteia.

Elaborarea legii a constituit un obiectiv al Planului Național de acțiune pentru combaterea traficului cu ființe umane aprobat prin H.G. nr. 1216/2001⁴⁷, cadrul legislativ în materie fiind ulterior întregit prin prevederile Regulamentului de aplicare a legii nr. 678/2001 aprobat prin H.G. nr. 299/2003⁴⁸ și prin dispozițiile Planului Național de acțiune pentru prevenirea și combaterea traficului de copii, aprobat prin H.G. nr. 1295/2004⁴⁹.

Legea nr. 678/2001 este principalul instrument de politică penală în materia traficului de persoane astfel încât ea conține, pe lângă norme de incriminare și dispoziții care definesc termenii și expresiile uzitate, dispoziții care privesc prevenirea traficului de persoane, cu indicarea instituțiilor responsabile în acest segment, norme de incriminare a unor infracțiuni aflate în legătură cu traficul de persoane, dispoziții speciale în materia confiscării, reducerii pedepselor, dispoziții speciale privind procedura judiciară, dispoziții vizând protecția și asistența victimelor traficului de persoane și dispoziții referitoare la cooperarea internațională.

Până la incriminarea traficului de persoane prin Legea nr. 678/2001, normele penale care prevedea și sancționau activitățile ilicite desfășurate în legătură cu exploatarea și traficarea persoanelor (lipsirea de libertate în mod ilegal – art. 189 C.pen. în vigoare și art. 205 C.pen. nou; sclavia – art. 190 C.pen. în vigoare și art. 209 și 439 C.pen. nou; supunerea la muncă forțată sau

⁴⁵ Legea nr. 565/2002 pentru ratificarea Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, a Protocolului privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, adoptate la New York la 15 noiembrie 2000 și publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 813 din 8 noiembrie 2002.

⁴⁶ Constituția României din 1991 a fost modificată și completată prin Legea de revizuire nr. 429 din 18 septembrie 2003, publicată în Monitorul Oficial nr. 669 din 22 septembrie 2003.

⁴⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 806 din 17 decembrie 2001.

⁴⁸ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 206 din 31 martie 2003.

⁴⁹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 802 din 31 august 2004.

obligatorie – art. 191 C.pen. în vigoare și art. 213 C.pen. nou; prostituția - art. 328 C.pen. în vigoare și proxenetismul – art. 329 C.pen. în vigoare și art. 213 C.pen. nou), nu asigurau o prevenire și o combatere eficace a fenomenului în întreaga lui complexitate. Datorită faptului că fenomenul traficului de persoane căpătase un caracter transnațional și organizat, care se interferă cu alte forme de criminalitate, s-a impus cu necesitate intervenția legiuitorului.

O premisă a adoptării acestei legi a constituit-o și existența unor multiple și importante instrumente juridice internaționale – semnate și/sau ratificate de România care consacră standarde, principii, prevederi și modalități de cooperare în materia traficului ilicit de ființe umane.

Astfel, Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de ființe umane, în special a femeilor și copiilor, adițional la Convenția O.N.U. împotriva criminalității transnaționale organize, definește în art. 3 pct. a) traficul de persoane ca fiind: „Recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințare sau prin recurgere la forță sau la alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate sau prin ofertă sau acceptarea de plăți sau avantaje pentru a obține consimțământul unei persoane având autoritatea asupra alteia în scopul exploatare. Exploatarea, conține, cel puțin, exploatarea prin prostituarea unei alte persoane sau alte forme de exploatarea sexuală, munca sau serviciile forțate, sclavia sau practicile analoage sclaviei, folosirea sau prelevarea de organe”⁵⁰.

Ulterior adoptării legii, pentru a realiza armonizarea acesteia cu legislația europeană, dispozițiile sale au fost modificate succesiv, prin O.U.G. nr. 143/2002⁵¹ pentru modificarea și completarea unor dispoziții din Codul penal și unele legi speciale, în vederea ocrotirii minorilor împotriva abuzurilor sexuale, prin Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității

⁵⁰ Este demn să amintim și unele documente ale Consiliului Uniunii Europene în domeniu: Decizia Consiliului Uniunii Europene privind completarea definiției crimei numite „trafic de ființe umane”, în anexa Convenției Europene, Consiliul U.E. nr. 1999/C/26; Decizia-cadru a Consiliului Uniunii Europene din 19 iulie 2001 privind combaterea traficului de ființe umane (2002/629/JAI); Decizia-cadru a Consiliului Uniunii Europene din 22 decembrie 2003 privind combaterea exploatarii sexuale a copiilor și a pornografiai infantile (2004/68/JAI)

⁵¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 804 din 5 noiembrie 2002.

organizate⁵², și prin O.U.G. nr. 79/2005 pentru modificarea și completarea Legii nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane⁵³.

Definițiile legale ale infracțiunilor de trafic de persoane sunt cuprinse în art. 12, 13 și 15 din Legea nr. 678/2001, și vor fi analizate în mod detaliat în Capitolul IV al prezentei lucrări.

II.1.2. Traficul ilegal de droguri

Este bine sătuit că traficul de droguri ca și consumul acestor substanțe au efecte negative, periculoase sub aspect fizic și psihic asupra organismului uman, constituind o adevărată plagă socială, împotriva căreia întreaga lume civilizată trebuie să-și dea mâna pentru combatere și eradicare. Problema traficului ilegal de droguri a devenit în ultimii ani deosebit de actuală atât în plan internațional, cât și în plan național.

Dimensiunile traficului ilegal de droguri ne permit să vorbim despre un stadiu de formare a narcomaniei, structură a crimei organizate care include importul ilegal, transportarea și desfacerea stupefiantelor, dar și consumul acestora. Datorită profitului uriaș, afacerile cu stupefianțe, prin dimensiunile sale, depășesc toate celelalte genuri de infracțiuni din cadrul crimei organizate. Deosebit de grav este faptul că fenomenul traficului și consumului de droguri se răspândește cu rapiditate îndeosebi în rândul adolescentilor și tinerilor⁵⁴ (aproape 2/3 dintre consumatorii de droguri sunt persoane în vîrstă de până la 30 de ani), adolescenții consumând de 6 ori mai multe droguri decât adulții. În ultimii ani, spre consumul de droguri sunt atrași din ce în ce mai mult copiii de până la 16 ani, vîrsta medie la care începe consumul de droguri coborând la 14 ani. În ultimii 5 ani, numărul copiilor și adolescentilor care sunt supravegheați de instituțiile de stat privind protecția sănătății și împiedicarea consumului de

⁵² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 50 din 21 ianuarie 2003.

⁵³ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 629 din 19 iulie 2005.

⁵⁴ Raportul mondial privind drogurile 2009 (al UNODC- Biroul Națiunilor Unite pentru combaterea Drogurilor și a Criminalității), disponibil la www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/WDR-2009.html

droguri și stupefiante a crescut de câteva ori. Conform statisticilor medicale, durata medie a vieții consumatorilor de droguri și stupefiante, după ce încep să consume aceste substanțe, este de 5-6 ani, iar marea masă a narcomanilor cronici de obicei nu ajunge la vîrstă de 40 de ani.

Narcomania (consumul de droguri), ca una dintre formele grave de comportament-deviant, reprezintă un factor de risc care contribuie la răspândirea rapidă a infecției HIV/SIDA, hepatitei B și C, precum și a diferitelor boli sexuale transmisibile.

Flagelul comerțului ilicit cu stupefiante a pornit din America de Sud și Orientul Mijlociu și acum a cuprins întreaga planetă.

Dându-și seama de puterea destructivă pe care o au drogurile asupra omenirii, națiunile lumii au început să colaboreze atât la nivel național, cât și internațional. Elocvent este faptul că, la sfârșitul secolului al XVIII-lea, o treime din populația masculină a Chinei era consumatoare de opiu. Pentru a stopa consumul opialui autoritățile chineze au somat pe toți negustorii străini să-și aducă stocurile de opiu pentru a fi distruse, englezii protestând atunci când cele 1400 tone de opiu ce le aparțineau au fost aruncate la Canton în apele fluviului. Ca urmare, la 4 aprilie 1840 regina Victoria a Angliei a declarat război împăratului Chinei, război pierdut de China, iar prin pacea de la Nankin în 1842, englezii obțineau insula Hong Kong, precum și stimularea comerțului cu opiu. A urmat al doilea război al opialui (1856-1858) câștigat de francezi și englezi, iar prin pacea de la Tianjin, China a fost obligată să legalizeze comerțul cu opiu contra unei taxe vamale, ceea ce a dus la creșterea importului, dar și la cultivarea macului, China devenind primul producător de opiu din lume, cu 100.000 de tone între 1905 și 1908.⁵⁵ Acest lucru a făcut ca opiu să se răspândească nu numai în regiune, ci și în statele occidentale prin marele număr de imigranți chinezi, indieni, filipinezi. Această perioadă a făcut să se perfecționeze și să se extindă organizațiile criminale denumite triadele chinezești. În fața acestei

⁵⁵ Miclea, Damian, *Combaterea crimei organizate*, Editura Ministerului Administrației și Internelor, București, 2004, p.11.

situării, Occidentul a interzis comerțul ilicit cu droguri prin Convenția de la Shanghai din anul 1909, la care au participat SUA, Germania, Franța, Marea Britanie, Iran, Portugalia, Rusia și Cambodgia, ceea ce a constituit un început în lupta împotriva crimei organizate. La Reuniunea de la Shanghai, din anul 1909, un număr de 13 state care aveau interes în Orient și care au creat „Comisia Opiumului” au adoptat un număr de 9 rezoluții, care au pregătit terenul pentru conservarea drogurilor ca o chestiune de drept internațional.

Primul act care marchează începutul cooperării națiunilor lumii în domeniul controlului asupra drogurilor este „Convenția Internațională asupra stupefiantelor”, semnată la Haga, în anul 1912. Prin această convenție statele semnatare și asumau obligația să controleze producția de opiu brut, să reglementeze importul și exportul de opiu manufacturat, să supravegheze comerțul cu opiu medical și cu derivatele acestuia.

La data de 13 iulie 1931 a fost semnată, la Geneva, „Convenția internațională privind limitarea fabricării și reglementarea distribuirii stupefiantelor”, acord internațional care a condus la o lărgire însemnată a colaborării internaționale.

Tot la Geneva s-a adoptat, la data de 26 iunie 1936, „Convenția pentru suprimarea traficului de droguri periculoase” act care solicita statelor semnatare pedepsirea severă a traficanților.

La 30 martie 1961, la sediul O.N.U. a fost adoptată „Convenția unică asupra stupefiantelor”, intrată în vigoare în 1964. Convenția unică asupra stupefiantelor urmărește trei obiective principale:

- simplificarea mecanismelor de control internațional;
- extinderea controlului asupra culturilor de plante din care sunt extrase stupefiantele;
- codificarea dreptului tratatelor multilaterale existente în materie de droguri.

Continuând pe linia colaborării internaționale împotriva producerii, consumului și traficului de droguri, la Viena, a fost adoptat la 21 februarie 1971 „Convenția asupra substanțelor psihotrope”, act care are ca scop punerea sub interdicție a unor substanțe cu efect halucinogen ce prezintă riscul dependenței (stimulatoare, tranchilizante, halucinogene), care a intrat în vigoare la 16 august 1976.

„Convenția împotriva traficului și consumului ilicit de stupefante și substanțe psihotrope” din anul 1988 (adoptată de România prin Legea nr. 118 din 15 decembrie 1992⁵⁶), este ultimul act juridic internațional de anvergură în materie de trafic și consum de droguri.

Această Convenție, adoptată de 108 state, obligă fiecare țară să pună în afara legii faptele care privesc producerea, traficul și vânzarea drogurilor, inclusiv spălarea banilor proveniți din aceste activități ilicite. Convenția permite, totodată, suspendarea unor reglementări privind secretul bancar, sperându-se că în acest fel să se depisteze ușor profiturile obținute din traficul ilicit de droguri. În tabelele I și II, anexă la Convenție, erau nominalizate 12 substanțe clasificate drept precursori și puse sub control internațional.

În baza constatărilor ulterioare și a propunerilor făcute de statele membre, Comisia pentru stupefante a O.N.U. a hotărât, în anul 1992, includerea a încă 10 precursori ce pot servi la obținerea de droguri.

În România, după Marea Unire din 1918, cea mai mare realizare în domeniul incriminării traficului de droguri o constituie „Legea nr. 58/1928 pentru combaterea traficului de stupefante”. Această lege era menită să sancționeze pe toți acei care, direct sau indirect, contribuiau la apariția și proliferarea toxicomaniei. Desăvârșirea procesului legislativ avea să fie făcută prin promulgarea „Regulamentului monopolului de stat și a stupefiantelor”.

Perioada interbelică marchează și începutul colaborării internaționale, în lupta contra traficului și consumului de droguri. Astfel, România, în calitate de

⁵⁶ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 341 din 30 decembrie 1992.

membră a comunității internaționale, s-a alăturat luptei contra traficului de droguri, aderând la toate convențiile adoptate în materie de stupefianți. În plan intern, România a elaborat legi care reglementează regimul juridic al stupefiantelor: astfel, prin Legea nr. 73/1969, legislatorul român a reglementat regimul acestor substanțe în aşa fel încât persoana fizică să nu aibă acces la ele, decât în cazuri strict limitate, prevăzute de lege.

De asemenea, Codul penal român, încă de la adoptarea sa din anul 1968, în art.312 a incriminat producerea, deținerea sau orice operație cu produse sau substanțe stupefianțe sau toxice.

După 1990, s-a constatat că dispozițiile acestor acte normative nu mai corespund noilor realități sociale, economice și juridice din țară și că incriminările erau total depășite și ca urmare a necesității armonizării legislației naționale cu cea internațională s-a impus elaborarea Legii nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri⁵⁷. Această lege corespunde cerințelor Convenției contra traficului ilicit de stupefianți și substanțe psihotrope din 1998, la care România a aderat prin Legea nr. 118 din 8 decembrie 1992. Prevederile Legii nr. 143/2000 sunt în deplină concordanță nu numai cu normele dreptului constituțional, dar și cu prevederile Constituției României⁵⁸.

Noul Cod penal⁵⁹ incriminează în art. 359 „producerea, deținerea, precum și orice operațiune privind circulația produselor ori substanțelor toxice, cultivarea în scop de prelucrare a plantelor care conțin astfel de substanțe ori experimentarea produselor sau substanțelor toxice, fără drept”.

⁵⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 362 din 3 august 2000.

⁵⁸ Constituția României din 1991 a fost modificată și completată prin Legea de revizuire nr. 429 din 18 septembrie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 669 din 22 septembrie 2003.

⁵⁹ Noul Cod penal a fost adoptat prin Legea nr. 286/2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009.

II.1.3. Crima organizată

Amploarea, din ultimii ani, a acțiunilor infracționale de tipul celor aparținând crimei organizate a surprins comunitatea internațională. Amplificarea fenomenelor criminalității organizate, pe fondul disfuncționalităților și disipării autorităților statale, precum și „internaționalizarea” acesteia, au impus tuturor țărilor democratice să manifeste o tendință de investigare sub aspect juridico-penal, adoptarea de incriminări specifice, cu un sistem sancționator adecvat. S-a impus, prin urmare, stabilirea unor reguli de procedură și de probatoriu specifice, care să corespundă particularităților acțiunilor criminale, de această natură.

Conștiente de pericolul grav al acestor manifestări infracționale, statele membre ale O.N.U. au decis să-și unească eforturile pentru elaborarea unor instrumente juridice internaționale de incriminare și combaterea criminalității organizate. În acest sens a fost adoptată „Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, a Protocolului privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special a femeilor și copiilor, actul adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, precum și a Protocolului împotriva traficului ilegal de migranți pe cale terestră, a aerului și pe mare”⁶⁰, adoptată la New York la 15 noiembrie 2000. Această convenție este primul tratat O.N.U. destinat luptei contra crimei organizate și acoperă, din punct de vedere juridic, domenii importante, precum: participarea la activitatea unui grup infracțional organizat, spălarea banilor, corupția, responsabilitatea penală a persoanelor juridice, urmărirea, judecarea și sancționarea acestor infracțiuni, sechestrul și confiscarea, cooperarea internațională, asistență juridică etc.

Totodată, acest act juridic internațional definește următoarele expresii: „grup infracțional organizat”; „grup structurat”; „infracțiune gravă”; „bunuri”;

⁶⁰ România a ratificat această Convenție prin Legea nr. 565/2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 813 din 8 noiembrie 2002.

„produsele infracțiunilor”; „sechestrarea și confiscarea”; „livrare supravegheată” etc.

România, confruntată din ce în ce mai mult cu fenomenul crimei organizate și pusă în fața necesității de a incrimina și de a sanctiona într-un mod modern și european aceste manifestări infracționale grave, dar și de a crea instrumentul legal adecvat de prevenire și combatere, a adoptat „Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate”⁶¹.

Scopul elaborării acestei legi este indicat chiar în art. 1, fiind acela de a reglementa „măsuri specifice de prevenire și combatere a criminalității organizate la nivel național și internațional”.

Prin actul normativ adoptat, în acord cu Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate – legiuitorul român – a înlocuit sintagma „crimă organizată” cu sintagma „grup infracțional organizat” căruia i-a dat următoarea definiție: „Grup structurat, format din trei sau mai multe persoane care există pentru o perioadă și acționează în mod coordonat în scopul comiterii uneia sau mai multor infracțiuni grave, pentru a obține direct sau indirect un beneficiu financiar sau alt beneficiu material”.

Din definiția de mai sus se poate desprinde foarte ușor condițiile unui grup infracțional organizat sau organizații criminale:

- aceste grupuri sunt constituite din asociații de infractori – „grup structurat format din trei sau mai multe persoane” – cu o structură bine definită, cu statute și regulamente proprii, reguli de comportare și ierarhizare de funcții și atribuții etc.;
- asemenea grupuri organizate își propun să desfășoare „activități ilicite” în vederea săvârșirii de „infracțiuni grave” (enumerate de legiuitor în art.2 lit. b);
- activitatea grupului infracțional organizat să se desfășoare pe „o perioadă mai îndelungată și în mod coordonat”, aceasta presupune asigurarea de

⁶¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 50 din 29 ianuarie 2003.

informații, mijloace de executare, de transport, de valorificare a produselor rezultate din infracțiuni;

- scopul acestor grupuri criminale este „obținerea de beneficii financiare sau materiale”, într-un timp cât mai scurt posibil;
- grupurile criminale își concentrează activitatea spre acele „tipuri de activități” care aduc profituri mari: jocuri de noroc, trafic de stupefiante, trafic de persoane, spălare de bani, proxenetism, corupție, contrabandă etc. De altfel, legea incriminează în categoria crimei organizate „orice altă infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii, al cărei maxim special este de cel puțin 5 ani”;
- o altă caracteristică a crimei organizate, care nu este relevată în definiția legală, ci doar în doctrină este „folosirea violenței sau a constrângerii de orice fel”, pentru atingerea scopurilor grupului, asigurarea disciplinei interne și a secretului operațiunilor.

La fel, o preocupare specifică o constituie și ascunderea surselor de venit și reciclarea banilor proveniți din operațiuni criminale, prin înființarea de diferite societăți cu aparență legală sau prin alte modalități: investiții în operații comerciale, bancare, de asigurări etc.

În dispozițiile art. 7-10 din lege sunt descrise faptele considerate infracțiuni, pedepsele ce se aplică în caz de săvârșire, unele cauze de reducere a pedepsei și cauzele de nepedepsire.

Noul Cod penal⁶² reglementează, la rândul său, în art. 367 „inițierea sau constituirea unui grup infracțional organizat, aderarea sau sprijinirea, sub orice formă a unui astfel de grup”.

II.1.4. Criminalitatea informatică

Apariția calculatoarelor a avut un impact deosebit asupra vieții cotidiene, asupra modului de desfășurare a afacerilor, de comunicare și de gestiune^a

⁶² Codul penal nou, adoptat prin Legea nr. 286/2009, publicată în Monitorul Oficial cu nr. 510 din 24 iulie 2009.

informației. Noua tehnologie informatică a adus mari și numeroase avantaje administrației, afacerilor și chiar particularului însuși⁶³.

Apariția calculatorului a deschis și posibilitatea apariției unei game largi de acțiuni ilegale cu un caracter extrem de sofisticat, el putând fi folosit și la comiterea sau la facilitarea săvârșirii unor infracțiuni clasice, cum ar fi furtul sau înșelăciunea.

Pătrunzând în aproape toate domeniile de activitate, calculatorul a fost folosit ca o țintă a infracțiunii sau un instrument de comitere a unei infracțiuni, astfel că, infracționalitatea informatică a luat o amploare deosebită în zilele noastre.

În anul 1985, criminalitatea prin calculator a beneficiat și de o definiție: „Prin criminalitate prin computer se înțeleg toate faptele în care prelucrarea automată a datelor este un mijloc de acțiune și care motivează bănuirea unei fapte penale”⁶⁴.

Această definiție include atât delictele criminalității prin calculator în sens restrâns cât și delictele în care prelucrarea automată a datelor servesc drept mijloc de săvârșire a unor fraude. Dar aceste delicte ce caracterizează criminalitatea prin computer constituie doar o mică parte din cele posibile.

În doctrina română, infracțiunea informatică a fost definită ca fiind „orice acțiune ilegală în care un calculator constituie instrumentul sau obiectul delictului, altfel spus, orice infracțiune al cărei mijloc sau scop este influențarea funcției unui calculator”⁶⁵.

La scurt timp s-a dovedit că și traficul de stupefianți, comerțul ilegal de arme, pornografia infantilă, diverse forme de infracțiuni economice și chiar unele infracțiuni privind protecția mediului înconjurător pot fi făcute prin intermediul calculatorului.

⁶³ Pentru amănunte, vezi Voicu, C., Boroi, Al., *Dreptul penal al afacerilor*, Editura C.H. Beck, București, 2006, p.355.

⁶⁴ Dobrinoiu, M., *Infracțiuni în domeniul informatic*, Editura C.H. Beck, București, 2006, p.62.

⁶⁵ Dobrinoiu, M., *op. cit.*, p.62.

Ultimii ani ai secolului douăzeci și primii ani ai secolului douăzeci și unu au uimit lumea prin descoperirea unei noi tehnici tipografice. Noile echipamente, precum scanerale, imprimantele laser, software-ul grafic, CD-ROM-ul și altele au făcut posibil nu numai ca un computer să poată fi utilizat tipografic, iar cartea să poată deveni „electronică”, dar și să producă „minciuni patentate” de genul reproducerii monedelor, falsificării înscrisurilor de orice fel, documentelor și fotografiilor etc.

Mult timp, infracțiunile electronice s-au aflat în afara unei reglementări juridice. Primele legi împotriva criminalității informaticе cu ajutorul computerului conțineau, în esență, prevederi împotriva actelor de pătrundere în baza de date, de înșelătorie și sabotaj, precum și de piraterie software.

Cresterea continuă a criminalității informaticе a pus statele lumii în situația de a-și armoniza legislațiile în vederea combaterii fenomenului atât la nivel național, cât și la nivel internațional.

Demersurile legislative ale comunității internaționale au fost determinate de numeroase acte juridice internaționale, dintre care se remarcă Recomandarea R(89) 9 și Recomandarea R(95) 13 ale Consiliului Europei.

Cea mai importantă Recomandare a Consiliului Europei este însă R 89 (9) privind unele norme care trebuie aplicate de statele membre pentru combaterea criminalității informaticе. Această inițiativă are meritul de a fi realizat o primă definire a faptelor ilegale în legătură cu sistemele informaticе, în paralel cu o împărțire a acestora în două secțiuni intitulate sugestiv: lista minimală și lista facultativă.

Lista minimală cuprindea: frauda informatică; falsul informatic; prejudiciile aduse datelor sau programelor pentru calculator; sabotajul informatic; accesul neautorizat; interceptarea neautorizată; reproducerea neautorizată de programe pentru calculator protejate; reproducerea neautorizată a unei topografii protejate.

Lista facultativă conținea: alterarea datelor și programelor pentru calculator; spionajul informatic; utilizarea neautorizată a unui calculator; utilizarea neautorizată a unui program pentru calculator protejat.

Prin aprobată de către Consiliul European a Recomandării R(95) 13 privind probleme legate de procedura judiciară a cazurilor legate de tehnologia informatică și de crearea de autorități cu atribuții în acest domeniu s-a întregit la nivel european concepția privind combaterea criminalității informatic, iar principalele norme statuante de această Recomandare au stat la baza modificării Codurilor de procedură penală ale statelor europene.

Convenția privind criminalitatea informatică⁶⁶, adoptată de către statele membre ale Consiliului European și de celelalte state semnatare ale acestei convenții arată necesitatea de a urmări, cu prioritate, aplicarea unei politici penale comune, destinată să protejeze societatea împotriva criminalității informatic, în special prin adoptarea unei legislații adecvate în privința prevenirii actelor îndreptate împotriva confidențialității, integrității și disponibilității sistemelor informatic, a rețelelor și a datelor, precum și prin adoptarea unor măsuri eficiente pentru a permite combaterea eficace a acestor infracțiuni, măsuri menite să faciliteze descoperirea, investigarea și urmărirea penală a acestora atât la nivel național, cât și internațional.

Însă o analiză mai detaliată a acestor norme juridice europene se va face în Capitolul VI, privind criminalitatea informatică.

În România, prin Legea nr. 161/2003⁶⁷ se reglementează aspectele ce țin de criminalitatea informatică. În Titlul III, Capitolul 3, infracțiunile sunt structurate și clasificate în 3 secțiuni:

➤ Secțiunea I, „Infracțiuni contra confidențialității și integrității datelor și sistemelor informatic”, cuprinde: accesul ilegal la un sistem informatic,

⁶⁶ Adoptată la Budapesta la 23.11.2001 și Ratificată de România prin Legea nr. 64/2004, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 343 din 20.04.2004.

⁶⁷ Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, preventirea și sancționarea corupției, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 279 din 21 aprilie 2003.

interceptarea ilegală a unei transmisii de date informative, alterarea integrității datelor informative, perturbarea funcționării sistemelor informative, operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informative;

➤ Secțiunea a II-a, „Infracțiuni informative”, cuprinde falsul informatic și frauda informatică;

➤ Secțiunea a III-a, „Pornografia infantilă prin sisteme informative”.

Multe dintre aceste infracțiuni au fost preluate într-o formă asemănătoare, de noul Cod penal, în Titlul VII, Capitolul VI, intitulat „Infracțiuni contra siguranței și integrității sistemelor și datelor informative” (art. 360 – accesul ilegal la un sistem informatic; art. 361 – interceptarea ilegală a unei transmisii de date informative; art. 362 – alterarea integrității funcționării sistemelor informative; art. 364 – transferul neautorizat de date informative; art. 365 – operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informative).

Falsul informatic este reglementat de art. 325 C.pen. nou din Titlul VI, Capitolul III, intitulat, „falsuri în înscrișuri”, iar **pornografia infantilă** este reglementată în art. 374, din Titlul VIII, Capitolul I, intitulat „Infracțiuni contra ordinii și liniștii publice”.

Secțiunea a 2-a

Tehnici speciale de investigare prevăzute în legile de combatere a criminalității organizate

Cercetarea infracțiunilor în domeniul criminalității organizate presupune cunoașterea aprofundată a fenomenului prin culegerea, stocarea și prelucrarea în bazele de date a unor informații complete privind infractorii, antecedentele penale, structura organizațiilor criminale, modurile de operare, tranzacțiile suspecte, conexiunile în sfera factorilor de decizie politică și social-economică.⁶⁸

⁶⁸ Stancu, Emilian, *op. cit.*, p. 669.

Structura închisă a organizațiilor criminale, modurile tot mai sofisticate, diversificate și ingenioase de comitere a infracțiunilor din sfera crimei organizate au impus introducerea de către legiuitor a unor instrumente legislative care să poată fi folosite eficient de către instituțiile care au rolul de a preveni și a combate criminalitatea organizată.

Pentru prima dată în legislația românească s-au introdus mijloace de probă moderne, dar absolut necesare pentru descoperirea și cercetarea acestui tip de infracțiuni, cum ar fi: investigatorul acoperit, livrările supravegheate, accesul la sisteme de telecomunicații sau informatică, suspendarea unor tranzacții finanțiar-bancare. Totodată s-au introdus noi cauze de nepedepsire sau de reducere a pedepsei, care pot fi folosite cu succes în activitatea de investigare a acestor infracțiuni.

Rațiunea instituirii unor dispoziții procedurale speciale își are fundamentul în natura infracțiunilor de criminalitate organizată care au și un caracter transfrontalier, față de care mijloacele și metodele clasice procedurale au devenit insuficiente și uneori depășite pentru combaterea eficientă a fenomenului infracțional. Astfel, s-a impus perfecționarea regulilor procedurale, implicit a celor care se referă la culegerea de informații, instituirea unor noi mijloace de probă și mai eficiente și care să fie de natură a duce la descoperirea faptelor ilicite și la identificarea autorilor acestor fapte.

În cele ce urmează expunem aceste procedee probatorii care sunt reglementate, în principal, prin legi speciale, fiind de o aplicabilitate precisă și expres stabilită de legiuitor.

În Capitolul IV, Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate⁶⁹ (art. 11-23), instituie dispoziții procedurale prin care sunt reglementate procedee speciale de investigare a faptelor de crimă organizată.

⁶⁹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 171 din 18 martie 2003.

Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri⁷⁰ reglementează în art. 20-25 instituții juridice procedurale noi folosite în cercetarea faptelor de trafic și consum ilicit de droguri.

Normele și principiile care guvernează investigarea și judecarea infracțiunilor de trafic de persoane sunt reglementate prin dispoziții speciale în această materie și prevăzute în art. 21-25 din Legea nr. 678/2001⁷¹.

Legea nr. 161/2003 reglementează dispozițiile procedurale privind cercetarea infracțiunilor informatic, în cuprinsul art. 54-59.

Trebuie să mai precizăm că în instrumentarea cauzelor de criminalitate organizată se aplică toate regulile de bază ale procesului penal, cu unele limitări stricte prevăzute de legile speciale, dar care în esență sunt derogări ce nu afectează dreptul fundamental sau regulile de bază ale procesului penal.

Dispoziții speciale privind competența procurorului și efectuarea de către acesta a urmăririi penale au fost introduse prin Legea nr. 39/2003 care, în art. 11, prevede că urmărirea penală pentru infracțiunile săvârșite de către un grup infracțional organizat se efectuează în mod obligatoriu de către procuror.

În ceea ce privește competența exclusivă a procurorului de a efectua urmărirea penală, aceasta nu revine procurorilor de la parchetele de pe lângă tribunale, ci procurorilor specializați din cadrul Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism. Această Direcție specializată a fost creată prin Legea nr. 508/2004⁷², în cadrul Ministerului Public.

Legiuitorul a creat această structură specializată, cu atribuții pe întreg teritoriul României, pentru combaterea criminalității organizate și a terorismului, cu procurori specializați care dispun de o echipă stabilă și interdisciplinară de specialiști în domeniul prelucrării și valorificării informațiilor economice,

⁷⁰ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 362 din 03 august 2000, cu modificările și completările ulterioare.

⁷¹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 783 din 11 decembrie 2001, cu modificările și completările ulterioare.

⁷² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1089 din 23 noiembrie 2004.

financiare, bancare, vamale, informatiche și în alte domenii, echipă menită să faciliteze activitatea de urmărire penală.

Potrivit art. 12 din Legea nr. 508/2004, infracțiunile de crimă organizată prevăzute de Legea nr. 39/2003 sunt de competență Direcției, iar dacă în cursul urmăririi penale procurorii parchetelor de pe lângă instanțele judecătorești constată că infracțiunea care constituie obiectul cauzei este una dintre infracțiunile atribuite prin lege în competență Direcției, aceștia au obligația de a încanta de îndată dosarul procurorului competent.

Pentru eficientizarea luptei împotriva fenomenului de crimă organizată, organelor judiciare angrenate în combaterea acestui fenomen li s-au pus la dispoziție o serie de instrumente juridice moderne și extrem de utile.

Astfel, Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri reglementează în art. 20-25 instituții procedurale noi, folosite în cercetarea unor asemenea fapte. Acestea sunt:

- autorizarea de livrări supravegheate (art. 20);
- autorizarea folosirii investigatorului acoperit (art. 21);
- autorizarea procurării de droguri, substanțe chimice esențiale și precursori de către investigatorul acoperit (art. 22);
- accesul la sistemele de telecomunicații sau informaticice (art. 23);
- autorizarea unor percheziții (art. 24);
- autorizarea efectuării unor investigații medicale (art. 25).

Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, reglementează în art. 22 instituția „investigatorului sub acoperire”, iar în art. 23 „accesul la sisteme de telecomunicații și supravegherea lor”.

Ulterior, aceleași procedee probatorii au fost preluate și în dispozițiile din Legea nr. 39/2003:

- punerea sub supraveghere a conturilor bancare și a conturilor asimilate acestora, punerea sub supraveghere a sistemelor de comunicații și punerea sub supraveghere sau accesul la sisteme informaționale (art. 15);

- livrările supravegheate (art.16);
- folosirea polițiștilor sub acoperire (art.17 – 23).

Legea nr. 161/2003 – Titlul III „Prevenirea și combaterea criminalității informaticice” reglementează, la rândul său, mai multe procedee probatorii specifice acestui domeniu:

- conservarea datelor informative (art. 55);
- ridicarea obiectelor care conțin date informative (art. 56);
- percheziția în sisteme informative (art. 57);
- accesul într-un sistem informatic (art. 58).

Întrucât aceste procedee probatorii sunt de o aplicabilitate precisă și expres stabilită de legiuitor analizăm în cele ce urmează condițiile în care pot fi folosite în investigarea infracțiunilor de criminalitate organizată.

Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală prevede o reglementare nouă a procedeelor probatorii specifice investigării infracțiunilor de criminalitate organizată, grupând în Capitolul IV „Tehnici speciale de supraveghere sau cercetare” atât instituții existente în Codul de procedură penală în vigoare (precum interceptarea con vorbirilor și utilizarea investigatorilor sub acoperire), cât și instituții reglementate în prezent numai în legile speciale (precum accesul într-un sistem informatic sau livrarea supravegheată). Această abordare permite o reglementare coerentă a tehnicii speciale de investigare, înlocuind situația actuală în care o instituție, precum utilizarea investigatorilor sub acoperire, este reglementată în mai multe legi⁷³, cu condiții diferite de autorizare, ceea ce ridică probleme de identificare a normei aplicabile în situația unui concurs de infracțiuni incriminate de normele relevante.

Totodată, noul Cod de procedură penală aduce noutăți semnificative, pe care practicienii le solicitaseră în mod repetat, în materia folosirii documentelor de acoperire de către investigatori, a posibilității ca aceștia să fie autorizați să

⁷³ Codul de procedură penală, Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate și Legea nr. 508/2004 privind înființarea, organizarea și funcționarea în cadrul Ministerului Public a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism.

săvârșească o contravenție și a autorizării să participe la săvârșirea unei infracțiuni în vederea obținerii de informații sau mijloace de probă în cadrul procesului penal.

Având în vedere că data intrării în vigoare a noului Cod de procedură penală nu a fost stabilită, iar proiectul Legii de punere în aplicare a codului de procedură penală propune mai multe modificări ale dispozițiilor referitoare la tehniciile speciale de investigare, forma finală a acestora nefiind stabilită. În cuprinsul lucrării am tratat dispozițiile existente în legislația aflată în vigoare.

II.2.1. Livrarea supravegheată

Folosirea livrării supravegheate ca metodă de probație specială a fost introdusă pentru prima dată de către legiutor în capitolul II al Legii nr.143/2000, art. 20 – 25 stabilind condițiile de autorizare și atribuții noi pentru organele judiciare în ceea ce privește descoperirea și cercetarea infracțiunilor din domeniul consumului și traficului de droguri.

Astfel, art. 20 al Legii nr.143/2000 prevede că “Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție poate autoriza, la solicitarea instituțiilor sau organelor legal abilitate, efectuarea de livrări supravegheate, cu sau fără substituirea totală a drogurilor sau precursorilor”.

Noțiunea de “livrare supravegheată” este definită chiar în lege, la articolul 1 litera j, fiind “metoda folosită de instituțiile sau organele legal abilitate, cu autorizarea și sub controlul procurorului, care constă în permiterea trecerii sau circulației pe teritoriul țării de droguri ori precursori, suspecți de a fi expediți ilegali, sau de substanțe care au înlocuit drogurile ori precursorii, în scopul descoperirii activităților infracționale și al identificării persoanelor implicate în aceste activități”.

În același articol, la literele b și e sunt definite și noțiunile de „droguri” și „precursori”, substanțe care fac obiectul livrărilor supravegheate, și care sunt: plantele și substanțele stupefiantă ori psihotrope sau amestecurile care conțin

asemenea plante și substanțe înscrise în tabelele nr. I – III (droguri) și substanțele utilizate frecvent în fabricarea drogurilor, înscrise în tabelul nr. IV (precursori).

Livrările supravegheate sunt efectuate pentru a se descoperi întreaga rețea de traficanți de droguri, începând de la cultivator, producător, și până la distribuitor, cumpărător și consumator.

Aceste livrări supravegheate se efectuează în condițiile Legii nr.143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, Regulamentul de aplicare a dispozițiilor Legii nr.143/2000 și Legii nr.118/1992 prin care România a aderat la Convenția asupra substanțelor psihotrope din 1971 și la Convenția contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope din 1988.⁷⁴

Metoda conspirată de muncă a livrărilor supravegheate presupune colaborarea mai multor state în depistarea și prinderea rețelelor de traficanți de droguri, care își desfășoară activitatea infracțională sau o parte din această activitate pe teritoriul acestor state.

Dacă principiile fundamentale ale sistemelor lor juridice interne o permit, statele iau măsurile necesare, ținând cont de posibilitățile lor, pentru a permite recurgerea adecvată la livrări supravegheate pe scară internațională, pe bază de acorduri sau angajamente pe care ele le-au încheiat, în scopul identificării și prinderii persoanelor implicate în infracțiunile de trafic de droguri. De aceea, o primă condiție este aceea ca, fiecare stat în parte, dintre cele care participă la livrări supravegheate să obțină aprobările necesare de la organele lor interne, abilitate în acest sens, pentru a putea participa la livrări supravegheate.

Decizia de a recurge la livrări supravegheate este luată în fiecare caz în parte și poate, dacă este cazul, să țină cont de aranjamentele și înțelegerile financiare în ceea ce privește exercitarea competenței lor de către părțile interesate.

⁷⁴ Publicată în Monitorul Oficial nr. 341/30.12.1992

Livrările supravegheate pot fi de două feluri: cu substituirea drogurilor, care la rândul ei poate fi substituire totală sau parțială și fără substituirea drogurilor, în funcție de particularitățile fiecărui caz în parte.

Expedierile ilicite pentru care s-a convenit ca livrarea să fie supravegheată pot, cu consimțământul părților interesate, să fie interceptate și autorizate în continuare, în trimiterea lor, fie așa cum sunt, (în acest caz este vorba de livrare supravegheată fără substituirea drogurilor), fie după ce drogurile au fost înlocuite total sau parțial cu alte produse (livrare supravegheată cu substituirea drogurilor).

Convenția contra traficului ilicit de stupefianți și substanțe psihotrope din 1998, prevede o serie de măsuri pe care le pot lua statele semnatare pentru a controla pe teritoriul lor, fabricarea și distribuirea drogurilor. În acest scop, părțile pot:

- să exercite supravegherea tuturor persoanelor și întreprinderilor care se ocupă cu fabricarea și distribuirea substanțelor menționate;
- să supună unui regim de licență localurile și stabilimentele în care poate avea loc fabricarea sau distribuirea drogurilor;
- să solicite ca titularii unei licențe să obțină autorizații pentru a se ocupa de operațiile susmenționate;
- să împiedice acumularea de către fabricanți și distribuitori a unor cantități din substanțele menționate care să le depășească pe cele care solicită o funcționare normală a întreprinderilor și situației pieței.

În desfășurarea acestei activități se stabilesc și se menține un sistem de supraveghere a comerțului internațional cu droguri în scopul de a ușura detectarea operațiunilor suspecte. Aceste sisteme de supraveghere trebuie să fie puse în funcțiune în strânsă cooperare cu fabricanții, importatorii, vânzătorii en-gros și în detaliu care semnalează autorităților competente comenziile și operațiile suspecte.

În momentul în care, prin exercitarea acestor măsuri, se culeg informații ori date care duc la suspiciuni că o substanță este importată, exportată sau în tranzit în scopul fabricării ilicite de stupefante sau substanțe psihotrope, fiecare stat semnatar informează, cât mai rapid posibil, autoritățile și serviciile competente ale părților interesate, mai ales furnizându-le informații privind numele și adresa exportatorului și importatorului și, atunci când este cunoscut, cel al destinatarului, desemnarea substanței, cantitatea de substanță exportată, punctul de intrare în țara interesată și data expedierii, modalitățile de plată utilizate și toate celelalte elemente esențiale pe care se bazează convingerea sa.

Atunci când una dintre părți furnizează informații celeilalte, potrivit dispozițiilor Convenției, ea poate solicita părții care le primește să păstreze caracterul confidențial al oricărui secret economic, industrial, comercial sau profesional sau procedeu comercial pe care pot să-l conțină.

În organizarea livrărilor supravegheate, este necesar ca după ce se transmit toate aceste informații statelor pe teritoriul cărora se vor tranzita drogurile, să se obțină aprobările din partea organelor abilitate, iar aceste aprobări, împreună cu actele procedurale se trimit autorităților străine competente.

Articolul 41 din Regulament prevede că "instituțiile sau organele legal abilitate" care participă la efectuarea livrărilor supravegheate autorizate de către Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție, aparțin structurilor Ministerului de Interne. Astfel, în concret, cei care vor asigura buna desfășurare a livrării supravegheate vor fi numai cei angajați în structurile Ministerului de Interne.

Organele vamale pot propune organelor competente inițierea unei livrări supravegheate, dacă în timpul desfășurării controlului vamal descoperă produse ce intră sub incidența Legii 143/2000, însă desfășurarea acestei livrări supravegheate se va realiza cu personalul specializat din structurile Ministerului de Interne (articolul 42 din Regulament).

Pentru obținerea din partea Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție a autorizării de efectuare a unei livrări supravegheate trebuie înaintate următoarele date:

- solicitarea de efectuare a unei livrări supravegheate venită din partea unor autorități străine competente, a Direcției Generale a Vămilor sau propunerii ale organelor de poliție care doresc să inițieze o livrare supravegheată de droguri;
- date referitoare la tipul și cantitatea de drog care face obiectul livrării supravegheate;
- data la care transportul urmează să intre în România și eventual punctul de trecere a frontierei folosit;
- mijlocul de transport și ruta de deplasare propus;
- date despre suspecții implicați în transportul de droguri ce face obiectul livrării supravegheate (identitatea, domiciliul sau reședința, naționalitatea);
- numele ofițerilor de poliție care coordonează activitatea, precum și ale eventualilor funcționari străini care participă la acțiune pe teritoriul României;
- date referitoare la polițiștii sub acoperire sau străini sau la informatorii care eventual sunt infiltrati în caz, în situația în care legea permite.

Pe baza documentelor înaintate, procurorul desemnat să analizeze cererea de autorizare, o avizează dacă nu există motive sau temeuri legale pentru a o refuza, sau poate solicita date suplimentare.

Realitățile sociale și folosirea eficientă a acestui procedeu probator a determinat legiuitorul să extindă sfera de aplicare a livrărilor supravegheate și la alte bunuri, astfel că odată cu intrarea în vigoare a Legii nr.39/2003 s-a statuat că se pot efectua livrări supravegheate, cu sau fără sustragerea sau substituirea totală ori parțială a bunurilor care fac obiectul livrării.

Art. 16 din Legea 39/2003 a adus completări și în ceea ce privește actul de autorizare, în sensul că, "livrarea supravegheată este autorizată prin ordonanță

motivată care trebuie să cuprindă, pe lângă mențiunile prevăzute la art. 203 din Codul de procedură penală, următoarele:

- „indiciile temeinice care justifică măsura și motivele pentru care măsura este necesară”;
- „detalii cu privire la bunurile care fac obiectul livrării supravegheate și, după caz, la bunurile care urmează a fi sustrase ori substituite, precum și la bunurile care urmează a le înlocui pe acestea”;
- „timpul și locul efectuării livrării sau, după caz, itinerarul ce urmează a fi parcurs în vederea efectuării livrării, dacă acestea sunt cunoscute”;
- „datele de identificare a persoanelor autorizate să supravegheze livrarea”.

Autorizația de livrări supravegheate se dă în toate cazurile de un singur procuror din cadrul D.I.I.C.O.T. și este permisă această activitate doar în situația existenței unei cauze penale. Nu se poate autoriza efectuarea livrărilor supravegheate în cazul în care prin acestea s-ar pune în pericol siguranța națională, ordinea sau sănătatea publică [art. 16 alin. (3) din Legea nr. 39/2003].

Actele încheiate ca urmare a efectuării livrării supravegheate se vor înainta prin comisia rogatorie statului care a solicitat efectuarea de livrări supravegheate și constituie probe.

II.2.2. Folosirea investigatorilor sub acoperire

Dacă în legislația altor state s-a creat de mult timp cadrul legal care reglementează activitatea agentului acoperit sau a investigatorului sub acoperire infiltrat în structurile criminale, protejându-i persoana, în legislația românească s-a făcut o reglementare Tânzie, dar adevărat, binevenită.

Această instituție a fost menționată pentru prima dată, în România, în Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului de droguri⁷⁵.

⁷⁵ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 362 din 3 august 2000 și republicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1.155 din 7 decembrie 2004.

Potrivit art. 1 lit. k) din Legea nr. 143/2000, „investigatorul acoperit este un polițist special desemnat să efectueze cu autorizarea procurorului investigații în vederea strângerii datelor privind existența infracțiunii, identificarea făptuitorilor și acte premergătoare, sub o altă identitate decât cea reală, atribuită pe o perioadă determinată”.⁷⁶

La data apariției legii menționate nu existau prevederi procesual penale relative la activitatea investigatorului sub acoperire, însă prin Legea nr. 281/2003 prin care a fost modificat Codul de procedură penală au fost introduse art. 224¹ și următoarele și s-a prevăzut că în această materie, dispozițiile Codului de procedură penală se completează cu cele din legi speciale.

Este cazul și a prevederilor Legii nr. 39/2003 privind combaterea și prevenirea criminalității organizate care, în art. 17, face vorbire de polițiștii sub acoperire din cadrul structurilor specializate ale Ministerului Administrației și Internelor care pot fi folosiți în vederea strângerii datelor privind săvârșirea infracțiunilor și identificarea făptuitorilor.

Legea nr. 508/2004 în art. 17 definește noțiunea de „investigator sub acoperire” ca fiind ofițeri sau agenți ai poliției judiciare special desemnați în acest scop și care pot efectua investigații numai cu autorizarea motivată a procurorului anume desemnat de procurorul șef al D.I.I.C.O.T.

Introducerea acestei instituții juridice în legislația română s-a impus datorită faptului că modalitățile concrete de pregătire ori de săvârșire a infracțiunilor de crimă organizată au luat forme tot mai diversificate, în fața căror posibilitățile de identificare și de stabilire a vinovăției devineau tot mai anevoieioase, pe de o parte, iar pe de altă parte, riscurile la care se expun polițiștii și colaboratorii voluntari infiltrati în rețelele infracționale, impuneau protejarea lor.

⁷⁶ Martorii anonimi care fac parte din organele poliției mai sunt cunoscuți și sub denumirea de „agenți infiltrati”. CEDO a adoptat o atitudine mai strictă în privința asigurării contradictorialității cu ocazia administrării „agenților infiltrati”, deoarece, spre deosebire de „martorii anonimi obișnuiți”, aceștia au o îndatorire generală de subordonare față de autoritățile executive statale, în special față de Ministerul Public (a se vedea, Udriu, M., Petrescu, O., *Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român – Tratat*, Editura C.H. Beck, București, 2008, pp.755-761).

Mijloacele și metodele clasice avute la dispoziție de organele judiciare, până la aceste modificări legislative s-au dovedit insuficiente și lipsite de eficacitate.

Este unanim admis că infracțiunile de crimă organizată, de cele mai multe ori se comit în taină, fie că necesită gândire, pregătire, acțiune, fie că șterg urmele infracțiunii, compromit actele de descoperire întreprinse de organele judiciare, fie recurg, la nevoie, la acțiuni de intimidare ori acționează agresiv. Sunt și cazuri în care alte persoane sunt plătită să comită faptele, se folosesc de ținte false, efectele unor acțiuni se produc la distanțe mari de timp de la descoperire, iar infractorii dispar pentru perioade lungi de timp. De aceea, descoperirea lor, dar mai ales probarea acțiunilor infracționale apare ca o problemă dificilă.

Ca atare, pentru o mai bună eficientizare a muncii probatorii în dovedirea faptelor de criminalitate organizată s-a impus utilizarea agenților acoperiți. Folosirea acestor agenți sub acoperire se face și în cazul altor infracțiuni: trafic de droguri, trafic de persoane, acte de terorism, spălare de bani, falsificarea de monedă etc.

Ceea ce caracterizează activitatea investigatorului acoperit este împrejurarea că acționează sub o altă identitate decât cea reală. Situația de a desfășura activitatea sub o altă identitate presupune nu numai schimbarea datelor de stare civilă ci și a oricărora date referitoare la persoană (ocupație, funcție, loc de muncă, studii etc.) astfel că agentul acoperit va dobândi – în activitatea sa acoperită – un loc de muncă, o altă ocupație și funcție, de multe ori și dacă este cazul, chiar o altă înfațășare. Aceasta înseamnă că pentru a-și derula activitățile sale investigatorul acoperit poate să apară ca funcționar al unei instituții, agent economic, patron al unei societăți comerciale, agent de asigurări etc.

Folosirea investigatorilor sub acoperire a ridicat și ridică probleme în special prin prisma dreptului la un proces echitabil, reglementat de art. 6 din Convenție, dar poate aduce limitări și dreptului la viață privată prevăzut de

art.8¹, spre exemplu atunci când investigatorii sunt folosiți pentru obținerea de informații, și nu în cursul unei proceduri penale, ca în situația testelor de integritate.

Pentru a evita riscul unei încălcări a drepturilor fundamentale ale persoanei trebuie organele judiciare să interpreteze legislația internă prin raportare la practica CEDO în materia investigatorilor sub acoperire. Trebuie avut în vedere, însă, faptul că aceasta este încă în curs de formare, astfel încât Curtea nu a răspuns încă la toate întrebările cu privire la condițiile de autorizare, persoanele care pot acționa ca investigatori, activitățile pe care le pot desfășura aceștia sau modul în care pot fi audiați.

Trebuie avut în vedere, totodată, că dispozițiile Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale⁷⁷ reprezintă doar un standard minim în materia drepturilor omului. Mai mult decât atât, există riscul ca generalizarea afirmațiilor cuprinse în hotărârile Curții să dea naștere la inexacitate, având în vedere că aceasta verifică dacă în cazurile concrete care sunt supuse examinării au avut loc încălcări ale drepturilor reglementate de Convenție și numai în anumite cauze stabilește principiile genera. Mai mult, spre deosebire de instanțele naționale, sarcina Curții nu este de a determina dacă anumite probe au fost obținute în mod nelegal, ci de a determina dacă această „nelegalitate” a avut ca rezultat încălcarea altui drept consfințit de către Convenție, analizând procedura în ansamblul ei.

Primul caz în care Curtea s-a pronunțat cu privire la participarea investigatorilor sub acoperire în investigarea unei infracțiuni a fost Ludi împotriva Elveției, în anul 1992.⁷⁸ Ulterior, principiile au fost dezvoltate în cazul Teixeira de Castro împotriva Portugaliei, în anul 1998.⁷⁹ În ultimii ani au existat mai multe cazuri care au privit Lituania, stat în care investigatorii sub acoperire

⁷⁷ Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale adoptată de România prin Legea nr. 30/1994, publicată în Monitorul Oficial, nr. 135/31 mai 1994.

⁷⁸ A se vedea CEDO, hotărârea din 15 iunie 1992, paragraf 49-50 în cauza Ludi contra Elveției.

⁷⁹ A se vedea CEDO, hotărârea din 9 iunie 1998, în cauza Teixeira de Castro împotriva Portugaliei, paragraf 36-39.

sunt folosiți în mod frecvent în investigarea infracțiunilor de corupție. Cel mai important este Ramanauskas împotriva Lituaniei, din 2008⁸⁰, care conține o prezentare detaliată a poziției de principiu a Curții cu privire la limitele acestei instituții. De asemenea, Miliniene împotriva Lituaniei⁸¹ din același an, poate fi privit ca o sursă de bune practici, având în vedere că instanța de la Strasbourg a apreciat că în acest caz nu a existat o violare a Convenției⁸².

Concluzia care se desprinde din aceste hotărâri este că folosirea investigatorilor sub acoperire nu reprezintă în sine o încălcare a dreptului la un proces echitabil, cu condiția ca acesta să se realizeze cu respectarea unor reguli și garanții prevăzute expres și în mod previzibil în lege, astfel încât persoanele să poată prevedea în ce condiții pot fi folosite aceste metode investigative.

În legislația română, cadrul general care reglementează procedura de folosire a investigatorilor sub acoperire în procesul penal este cuprins în prevederile art. 224¹ - 224⁴ C.proc.pen. și în legile speciale (art. 26¹ din Legea nr. 78/2000⁸³ pentru investigarea infracțiunilor de corupție, art. 1 lit. k din Legea nr. 143/2000⁸⁴ și art. 17 din Legea nr. 39/2003⁸⁵ privind prevenirea și combaterea criminalității organizate).

Dacă prevederile Codului de procedură penală se referă exclusiv la acte premergătoare efectuate în vederea strângerei de date și informații, legile speciale cuprind și obținerea mijloacelor de probă printre activitățile efectuate de investigator. Mai mult, textul art. 6 din Legea nr. 78/2000 (modificat prin O.U.G. nr. 124/2005⁸⁶) prevede în mod expres că investigatorii sub acoperire pot

⁸⁰ A se vedea CEDO, hotărârea din 5 februarie 2008, în cauza Ramanauskas împotriva Lituaniei, paragraf 49-73.

⁸¹ A se vedea CEDO, hotărârea din 24 iunie 2008, în cauza Miliniene împotriva Lituaniei, paragraf 35-41.

⁸² Alte cazuri importante sunt: Malininas împotriva Lituaniei, Khan împotriva Regatului Unit, Sequeira împotriva Portugaliei, Vanyan împotriva Rusiei, Khudobin contra Rusiei, Eurofinacom împotriva Franței și Constantin și Stoian împotriva României. A se vedea pe larg, în analiza Udroiu, M., Predescu, O., *op. cit.*, p.242-253.

⁸³ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 219/18 mai 2000.

⁸⁴ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 362/03 august 2000.

⁸⁵ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 50/29 ianuarie 2003.

⁸⁶ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 842/19 septembrie 2005.

fi „autorizați să promită, să ofere sau, după caz” să dea bani ori alte foloase unui funcționar.

Investigatorul sub acoperire culege date și informații în baza autorizației primite și se pune în totalitate la dispoziția procurorului. Autorizația de a interveni într-o cauză penală este emisă de procuror atât în cazul agenților, cât și în cazul persoanelor particulare care colaborează în mod obișnuit cu poliția sau informatorii ocazionali. În această autorizație, sunt specificate limitele din activitatea acestora.

Posibilele activități ilegale ale acestora pot antrena răspunderea penală atât în ceea ce-l privește pe polițistul de legătură, cât și pe informatorul în cauză. În cauzele penale de crimă organizată, atât polițistul, cât și agentul sub acoperire primesc identități false.

Întreaga activitate a investigatorilor acoperiți se derulează în contextul respectării drepturilor constituționale și ale tratatelor și convențiilor internaționale la care România este parte.

Trebuie să mai amintim că activitatea desfășurată de către investigatorii acoperiți precum și de către magistrații care autorizează este supusă regulilor secretului profesional. Cât privesc limitele de acțiune ale investigatorilor sub acoperire apreciem că aceștia pot să-și continue activitatea și după declanșarea urmăririi penale, deși art. 224¹ C.proc.pen. în denumirea sa marginală se referă doar la informațiile dobândite prin actele premergătoare⁸⁷.

Pentru a fi admisibilă această probă, legea română prevede că este necesară îndeplinirea următoarelor condiții:

➤ „să existe date sau indicii temeinice și concrete despre săvârșirea ori pregătirea unei infracțiuni de criminalitate organizată”: legea nu cere existența unor probe, ci doar a unor indicii temeinice, a unor informații suficient de

⁸⁷ Pentru amănunte, vezi Lascu, I., *Investigatorii acoperiți*, R.D.P. nr. 3/2003; Vonica, D., *Investigatorul acoperit*, R.D. 1/2005; Hărăstășanu, P., *Investigatorul sub acoperire*, R.D. nr. 5/2004; Mateuț, Gh. și colaboratorii, *Traficul de ființe umane*, Editura Alternativă Socială, Iași, 2005.

convincătoare în sensul pregătirii sau săvârșirii unei sau unor infracțiuni de crimă organizată”;

➤ „să privească o infracțiune pregătită sau săvârșită în condițiile criminalității organizate, iar infracțiunea respectivă să nu poată fi descoperită ori făptuitorii să nu poată fi identificați prin alte mijloace”;

➤ „scopul urmărit să fie acela de descoperire a faptelor, de identificare a autorilor și de obținerea mijloacelor de probă”.

Potrivit practicii CEDO o condiție esențială pentru a putea dispune autorizarea folosirii investigatorilor sub acoperire este existența unor motive rezonabile de a bănuia că persoana cercetată este implicată într-o activitate infracțională sau că a comis anterior o infracțiune de aceeași natură. Noțiunea de „motive rezonabile” nu a fost definită în cuprinsul hotărârilor și poate fi apreciată prin comparație cu noțiunea de „suspicione rezonabilă” folosită în hotărâri și care a fost definită⁸⁸ ca presupunând existența unor fapte sau informații care ar satisface un observator obiectiv și imparțial că persoana ar fi putut fi implicată în săvârșirea de infracțiune.

Astfel, s-a considerat că nu este suficientă simpla afirmație că poliția deține informații cu privire la implicarea unei persoane în traficul de droguri⁸⁹, sau atunci când suspiciunea s-a bazat pe o sursă indirectă⁹⁰ sau pe o sursă care nu era de încredere.⁹¹

Curtea nu interzice folosirea în această fază a informațiilor obținute de la surse anonime însă acestea trebuie să prezinte un grad suficient de veridicitate, care ar trebui indicat în cuprinsul actului de autorizare.

Cererea de autorizare îmbracă forma scrisă, se adresează procurorului și, potrivit art. 224² alin. (3) C.proc.pen. va cuprinde datele și indiciile privitoare la faptele și persoanele față de care există presupunerea că au săvârșit o infracțiune în perioada pentru care se cere autorizarea.

⁸⁸ CEDO, hotărârea din 16 februarie 2000, Fox, Campbell și Hartley împotriva Regatului Unit.

⁸⁹ CEDO, hotărârea din 15 decembrie 2005, Vanyan împotriva Rusiei.

⁹⁰ CEDO, hotărârea din 5 februarie 2008, Ramananskos împotriva Lituaniei.

⁹¹ CEDO, hotărârea din 26 octombrie 2006, Khudobin împotriva Rusiei.

Ordonanța procurorului prin care se autorizează folosirea investigatorilor sub acoperire trebuie să cuprindă pe lângă mențiunile prevăzute în art. 203 C.proc.pen. și următoarele date:

- „indiciile temeinice și concrete care justifică măsura și motivele pentru care măsura este necesară”;
- „activitățile pe care le poate desfășura investigatorul sub acoperire”;
- „persoanele față de care există presupunerea că au săvârșit o infracțiune”;
- „identitatea sub care investigatorul sub acoperire urmează să desfășoare activitățile autorizate”;
- „perioada pentru care se dă autorizare”.

CEDO a considerat ca suficient pentru autorizarea folosirii unui investigator sub acoperire denunțul formulat de o persoană căreia i s-a solicitat foloase materiale⁹² și care nu avusese relații anterioare cu persoana cercetată, astfel încât nu putea fi bănuitură de subiectivism.

În viziunea Curții, actul de autorizare trebuie să conțină indicarea motivelor care justifică aplicarea măsurii, o descriere detaliată a scopului urmărit și a limitelor în care poate acționa investigatorul. Un element esențial cu privire la această condiție, este ca actul de autorizare să indice în mod expres care sunt elementele care justifică această presupunere.

Cerința se regăsește, parțial, și în legislația noastră internă, care prevede că ordonanța procurorului trebuie să cuprindă activitățile pe care investigatorul sub acoperire cu identitate reală este autorizat să le efectueze.

În cauza Constantin și Stoian contra României, Curtea a criticat că ordonanța procurorului nu conținea suficiente referiri la elementele obiective din care să rezulte date cu privire la activitatea infracțională a persoanelor cu privire la care s-a autorizat folosirea investigatorilor sub acoperire.

⁹² CEDO, hotărârea din 24 iunie 2008, Miliniene impotriva Lituaniei.

Ordonanța procurorului prin care se autorizează folosirea investigatorilor sub acoperire trebuie să cuprindă pe lângă mențiunile prevăzute în art. 203 C.proc.pen. și următoarele date:

- „indiciile temeinice și concrete care justifică măsura și motivele pentru care măsura este necesară”;
- „activitățile pe care le poate desfășura investigatorul sub acoperire”;
- „persoanele față de care există presupunerea că au săvârșit o infracțiune”;
- „identitatea sub care investigatorul sub acoperire urmează să desfășoare activitățile autorizate”;
- „perioada pentru care se dă autorizare”.

CEDO a considerat ca suficient pentru autorizarea folosirii unui investigator sub acoperire denunțul formulat de o persoană căreia i s-a solicitat foloase materiale⁹² și care nu avusese relații anterioare cu persoana cercetată, astfel încât nu putea fi bănuitură de subiectivism.

În viziunea Curții, actul de autorizare trebuie să conțină indicarea motivelor care justifică aplicarea măsurii, o descriere detaliată a scopului urmărit și a limitelor în care poate acționa investigatorul. Un element esențial cu privire la această condiție, este ca actul de autorizare să indice în mod expres care sunt elementele care justifică această presupunere.

Cerința se regăsește, parțial, și în legislația noastră internă, care prevede că ordonanța procurorului trebuie să cuprindă activitățile pe care investigatorul sub acoperire cu identitate reală este autorizat să le efectueze.

În cauza Constantin și Stoian contra României, Curtea a criticat că ordonanța procurorului nu conținea suficiente referiri la elementele obiective din care să rezulte date cu privire la activitatea infracțională a persoanelor cu privire la care s-a autorizat folosirea investigatorilor sub acoperire.

⁹² CEDO, hotărârea din 24 iunie 2008, Miliniene impotriva Lituaniei.

Curtea a subliniat, totodată, importanța ca modul în care acționează investigatorul să fie supus unei **supravegheri efective** și a apreciat că supravegherea efectuată de către procuror este suficientă⁹³, menționând totuși că o supraveghere efectuată de instanță ar fi fost mai potrivită.

Limitele în care pot acționa investigatorii sub acoperire și scopul urmărit ridică cele mai multe probleme din perspectiva dreptului la un proces echitabil întrucât există un risc semnificativ ca investigatorul să determine persoana cercetată să săvârșească o infracțiune, situație asimilată unei violări a Convenției.

Curtea a indicat în mod constant că rolul agentului sub acoperire trebuie să se limiteze la o **investigare pasivă a activității infracționale**⁹⁴, element esențial pentru a-l diferenția de un agent provocator, care determină o persoană să săvârșească o infracțiune. Noțiunea de investigare pasivă a fost nuanțată ulterior⁹⁵, arătându-se că investigatorul poate să se **alăture** unei activități infracționale în curs de desfășurare fără a aduce atingere dreptului la un proces echitabil.

În privința provocării polițienești, în doctrină⁹⁶ s-a arătat că acțiunea organelor de urmărire penală nu trebuie să supună suspectul unei constrângeri caracterizată printr-o provocare la săvârșirea unei infracțiuni, care să anihileze voința acestuia sau să abolească libertatea sa de acțiune. Organele de urmărire penală, ce au suspiciunea rezonabilă că o persoană participă la o infracțiune sau pregătește săvârșirea unei infracțiuni, trebuie să îi ofere suspectului (făptuitor) doar o „tentă obișnuită”, o oportunitate ce nu are caracter excepțional de a încălca legea⁹⁷.

Astfel, în cauza Teixeira de Castro contra Portugaliei CEDO a constatat o încălcare a dreptului la un proces echitabil întrucât activitatea investigatorilor

⁹³ CEDO, hotărârea din 24 iunie 2008, Miliniene împotriva Lituaniei.

⁹⁴ CEDO, hotărârea din 9 iunie 1998, Teixeira de Castro împotriva Portugaliei.

⁹⁵ CEDO, hotărârea din 24 iunie 2008, Miliniene împotriva Lituaniei.

⁹⁶ A se vedea Merle, R., Vitu, A., *Traité de droit criminel. Procédure pénale*, vol. II, Ed. Cujas, 1997, p.199.

⁹⁷ Dennis, I.N., *The Law of Evidence*, 3rd edition, Sweet & Maxwell, 2007, p.330.

sub acoperire nu se situa în cadrul unei operațiuni de combatere a traficului de droguri aflate sub coordonarea unui magistrat. CEDO a reținut că cei doi polițiști nu s-au limitat să examineze de o manieră pur pasivă activitatea reclamantului, ci au exercitat asupra acestuia o influență de natură să-l provoace să comită infracțiunea. Astfel, activitatea celor doi ofițeri de poliție a depășit natura activității unor agenți infiltrati, deoarece ei au provocat săvârșirea infracțiunii și nimic nu arăta că fără intervenția lor aceasta ar fi fost comisă.⁹⁸

Instanța supremă din România a folosit un raționament similar, arătând că folosirea investigatorului sub acoperire în scopul surprinderii în flagrant delict a unei persoane pentru trafic de droguri nu constituie o încălcare a dispozițiilor art. 68 alin.(2) C.proc.pen., dacă făptuitorul a luat hotărârea de a comite și a comis în mod repetat acțiuni specifice traficului de droguri, înainte de începerea activității investigatorului sub acoperire.⁹⁹

În cauza Constantin și Stoian contra României s-a reținut că persoanele cercetate au fost provocate să săvârșească infracțiunea de trafic de droguri întrucât faptele nu ar fi fost săvârșite în lipsa unei solicitări exprese a investigatorului sub acoperire, în condițiile în care nu existau nici un fel de informații din care să rezulte predispoziția inculpaților pentru acest gen de fapte.

Instanța europeană a mai stabilit că oferirea unei sume disproportionalat de mari a fost considerată ca o provocare¹⁰⁰, ca și stabilirea repetată a întâlnirilor la inițiativa exclusivă a investigatorului¹⁰¹ sau formularea de solicitări repetitive de furnizare a unor substanțe interzise.

Obligația pozitivă a statului de a asigura garanțiile procedurale la care ne-am referit nu se limitează numai la ofițerii de poliție care acționează ca investigatori sub acoperire, ci se extinde la orice alte persoane care acționează la

⁹⁸ Udroiu, M., Predescu, O., *op. cit.*, p.244, comentarii la cauza Teixeira de Castro împotriva Portugaliei și Ramanauskas împotriva Lituaniei.

⁹⁹ I.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 5269/2007.

¹⁰⁰ CEDO, hotărârea din 24 iunie 2008, Miliniene împotriva Lituaniei.

¹⁰¹ CEDO, hotărârea din 5 februarie 2008, Ramanauskas împotriva Lituaniei.

indicațiile acestora, precum un colaborator sau o persoană care oferă făptuitorului avantaje materiale.

Astfel, la începutul lunii martie 2008, organele de urmărire penală s-au sesizat din oficiu că inculpatul C.M.R. vinde droguri în municipiile București și Pitești, motiv pentru care s-a dat curs cercetărilor penale. Cercetările întreprinse au relevat că susnumitul vindea hașiș și cannabis la prețul de 10 Euro gramul, fie printr-o rețea de distribuitori, fie în mod direct la consumatorii care solicitau cantități mai mari de substanțe stupefiante. Folosindu-se un investigator sub acoperire și un colaborator al acestuia s-au realizat patru cumpărări de droguri de la inculpatul în discuție. Administrându-se și alte probe, precum și informațiile obținute prin interceptarea con vorbirilor telefonice, s-a stabilit că produsele stupefiante puse în vânzare erau trimise din Spania. În acest fel a fost destructurată întreaga rețea și confiscată cantitatea de 3.706 grame de hașiș și cannabis, droguri de risc¹⁰².

Potrivit dispozițiilor art. 224² alin. (2) C.proc.pen., perioada pentru care se poate autoriza folosirea investigatorilor sub acoperire este de cel mult 60 de zile. Această perioadă poate fi prelungită, pentru motive temeinic justificate, fiecare prelungire neputând depăși 30 de zile, iar durata totală a autorizației, în aceeași cauză și cu privire la aceeași persoană, nu poate depăși 1 an.

Datele și informațiile obținute de investigatorul sub acoperire vor fi puse în totalitate la dispoziția organelor de urmărire penală, putând fi folosite numai în cauza penală și în legătură cu persoana la care se referă autorizația emisă de către procuror. Deși dispoziția este imperativă, în alin. (2) al art. 224³ C.proc.pen se prevede că aceste date și informații vor putea fi folosite și în alte cauze sau în legătură cu alte persoane, dacă sunt concludente sau utile.

Pentru asigurarea unei reale protecții a lucrătorului care desfășoară activități de investigare sub acoperire, în art. 224⁴ C.proc.pen. este prevăzut că identitatea reală a acestuia nu poate fi dezvăluită în timpul sau după desfășurarea

¹⁰² Kövesi, Laura Codruța, Tițian, Dana, Frăsie, Daniela, *Arestarea preventivă. Practică judiciară. Hotărâri CEDO*, Editura Hamangiu, București, 2009, p.143.

misiunii. Procurorul care a autorizat activitatea are dreptul de a cunoaște datele reale ale lucrătorului, fiind însă obligat la respectarea secretului profesional.

Pentru ca actele întocmite de către investigatorul sub acoperire să aibă valoare probantă, instanța de judecată va verifica respectarea condițiilor de formă și de fond ale autorizației, astfel cum sunt prevăzute de art. 224² C.proc.pen., dar păstrarea identității investigatorului sub acoperire este esențială, atât față de instanța de judecată, de părțile din dosar sau apărătorii acestora.

Astfel, se impune să nu fie menționate în actele de procedură care se efectuează: numele de familie, prenumele, domiciliul, locul de muncă și profesia, nici alte informații pentru identificarea investigatorului sub acoperire, putând fi utilizate pentru aceasta un număr, o parolă sau un alt semn.

Pentru reușita operațiunii, păstrarea confidențialității identității agentului sub acoperire este esențială, în sensul că despre autorizarea introducerii investigatorului trebuie să aibă cunoștință cât mai puține persoane de preferință doar procurorul, șeful serviciului din care face parte investigatorul și eventual lucrătorul din structura specializată desemnat ca persoană de legătură a agentului sub acoperire.

Aceleași reguli se vor aplica și cu ocazia audierii acestor persoane, ele urmând să fie introduse în cauză și audiate sub identitatea acordată pentru operațiunea desfășurată, iar materialul probator obținut va putea fi folosit după efectuarea formalităților prevăzute de art. 91¹ și următoarele C.proc.pen.

Persoana de legătură din cadrul structurii specialize din care face parte polițistul sub acoperire are obligația de a prezenta procurorului rapoarte periodice referitoare la activitățile desfășurate de acesta, datele și informațiile culese cu privire la infracțiunile grave săvârșite sau care urmează să fie săvârșite și la făptuitori [art. 18 alin. (2) din Legea nr. 39/2003].

În cazuri temeinic justificate, polițistul sub acoperire poate solicita autorizarea desfășurării și a altor activități decât cele pentru care există

autorizarea, potrivit art. 18 alin.(1), procurorul urmând să se pronunțe de îndată prin ordonanță motivată în cazul aprobării acestei solicitări.

În cazul în care agentul sub acoperire desfășoară alte activități decât cele pentru care a primit autorizarea, precum și dacă intră în posesia unor informații referitoare la posibilitatea survenirii unui pericol imediat, acesta informează de îndată ce este posibil persoana de legătură, care are obligația de a aduce neîntârziat aceste informații la cunoștința procurorului care a dat autorizarea. Procurorul se pronunță de îndată prin ordonanță motivată, autorizând activitățile desfășurate de polițistul sub acoperire, sau după caz, retrăgând autorizația dată în condițiile legii și ia măsurile ce se impun.

Dacă prin desfășurarea activităților autorizate, polițistul sub acoperire cauzează pagube materiale persoanelor fizice sau juridice care nu au legătură cu grupul infracțional organizat și cu activitățile infracționale desfășurate de acesta, plata despăgubirilor se asigură din fondurile prevăzute la art. 32 din Legea nr. 39/2003 (din bugetele Ministerului Administrației și Internelor, Ministerului Justiției și Ministerului Public).

În situații excepționale – stabilite prin art. 21 din Legea nr. 39/2003 – dacă există indicii temeinice că s-a săvârșit sau că se pregătește săvârșirea unei infracțiuni grave de către unul sau mai mulți membri ai unui grup infracțional organizat, care nu poate fi descoperită sau ai cărei făptuitori nu pot fi identificați prin alte mijloace, pot fi folosiți informatorii în vederea strângerii datelor privind săvârșirea infracțiunii și identificarea făptuitorilor. Informatorii pot beneficia de recompense financiare, în condițiile stabilite prin Ordin al ministrului de interne și al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

II.2.3. Autorizarea procurării de droguri, substanțe chimice esențiale sau precursori de către investigatorul acoperit și colaboratorii săi

O nouă instituție introdusă prin Legea nr.143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri este aceea a autorizării procurării de droguri de către investigatorul acoperit și colaboratorul acestuia.

Această metodă de probătjune se poate aplica numai în cazul investigării infracțiunilor de trafic de droguri, fiind specifică acestei categorii de infracțiuni și fiind reglementată numai de legea specială de combatere a consumului și traficului de droguri.

Potrivit art. 22 al Legii nr.143/2000 "în exercitarea misiunii sale, investigatorul acoperit poate procura droguri, substanțe chimice esențiale și precursori, cu autorizarea prealabilă a procurorului".

Referitor la persoanele care pot primi această autorizare, art.22 din legea nr.143/2000 le enumera în mod expres și limitativ: „polițiștii care acționează ca investigatori acoperiți, precum și colaboratorii acestora, pot procura droguri, substanțe chimice esențiale și precursori, cu autorizarea prealabilă a procurorului în vederea descoperirii activităților infracționale și a identificării persoanelor implicate în astfel de activități”, iar în alineatul 2 al aceluiași articol se prevede că ”actele încheiate de polițiști și colaboratorii acestora, prevăzuți la alineatul 1 pot constitui mijloace de probă”.

Ca atare, legiuitorul a stabilit două categorii de persoane care pot desfășura aceste activități procedurale: polițiștii și colaboratorii acestora. Dacă autorizarea unui polițist ca investigator acoperit care să procure droguri nu ridică probleme din cauza calității pe care trebuie să o aibă, credem că este necesar să ne referim la calitatea de colaborator introdusă de legiuitor în Legea nr.143/2000.

Apreciem că, prin „colaboratori” se înțeleg persoanele care furnizează informații investigatorului acoperit sau care îl ajută pe acesta să se infiltreze în rețeaua infracțională și care fac echipă cu investigatorul acoperit introdus în

cauză, în scopul descoperirii activităților infracționale și a identificării persoanelor implicate în astfel de activități.

Poate fi colaborator atât o persoană fizică care face parte dintr-o rețea infracțională, cât și una care nu aparține unui astfel de grup, însă în ambele cazuri aceasta este de acord să participe la descoperirea unor infracțiuni de trafic de droguri, iar participarea sa este indispensabilă pentru atingerea scopului misiunii. De multe ori, e necesară participarea unui colaborator la procurarea de droguri pentru a nu risca dezvăluirea identității investigatorului acoperit sau pentru ca acesta să își poată continua activitatea.

Pentru a se putea autoriza procurarea de droguri și substanțe chimice esențiale și precursori sunt necesare întrunirea următoarelor condiții cumulative:

➤ „să existe date sau informații că s-au comis sau că se pregătește comiterea unor infracțiuni”. Spre deosebire de autorizarea folosirii investigatorului acoperit, când legea prevede expres că trebuie să existe indicii temeinice, în acest caz sunt necesare doar existența unor date informative din care să rezulte că s-au comis ori se pregătesc comiterea unor infracțiuni. Aceste date se obțin prin mijloacele și în modurile arătate la capitolul anterior în urma desfășurării activităților informativ – operative desfășurate de organele specializate în combaterea traficului de droguri. În lipsa oricărei informații sau date că s-a comis o infracțiune apreciem că nu se poate acorda o astfel de autorizare. Această condiție e necesară pentru a evita abuzurile ori posibilitatea procurării ”legale” de droguri;

➤ „indiciile să privească săvârșirea sau pregătirea unei infracțiuni prevăzute în Legea nr.143/2000”. Sfera de aplicare a acestor prevederi legale este strictă și expres limitată, neputând fi extinsă în cazul comiterii sau pregătirii altor infracțiuni;

➤ „activitățile infracționale și persoanele implicate în acestea să nu poată fi identificate în alt mod”;

➤ scopul procurării de droguri sau de substanțe chimice esențiale și precursori să fie „descoperirea activităților infracționale și identificarea persoanelor implicate în astfel de activități”.

Competența de a autoriza procurarea de droguri și substanțe chimice esențiale și precursori aparține numai procurorului, iar autorizarea se dă în forma scrisă.

Deși legiuitorul nu a prevăzut în mod expres această condiție, apreciem că solicitarea de autorizare trebuie să fie anterioară procurării drogurilor ori substanțelor chimice. În cazul în care se procură droguri sau substanțe chimice fără să existe o autorizare a procurorului în acest sens, cel care a făcut procurarea nu va fi apărat de pedeapsă, indiferent că are calitatea de investigator acoperit sau nu.

Această autorizare se poate da odată cu autorizarea folosirii investigatorului acoperit ori poate fi dată și ulterior, dacă aceasta se impune pentru realizarea scopului prevăzut în articolul 21 și 22 al legii. În acest caz, prin cererea de autorizare a investigatorului acoperit se va solicita și autorizarea ca acesta să procure droguri sau substanțe chimice esențiale sau precursori. Considerăm că, atunci când procurorul autorizează folosirea investigatorului acoperit, în actul de autorizare, la activitățile pe care urmează să le desfășoare investigatorul urmează să se menționeze că acesta poate procura droguri, în ce cantitate și ce fel de drog, precum și data și locul de unde vor fi cumpărate, iar în cazul în care se cunoaște identitatea sau porecla vânzătorului, se vor înscrie și aceste date.

În opinia noastră, atât cererea, cât și actul de autorizare trebuie să prevadă și ce drog sau substanță chimică se va procura, în ce cantitate și în ce mod. Legea nu prevede durata pentru care se va emite această autorizație, însă aceasta este limitată la un caz concret, astfel ca nu va putea fi folosită de mai multe ori de investigatorul acoperit sau colaboratorul său.

În cazul autorizării unui colaborator să procure droguri este necesar ca acesta să fie identificat, iar în momentul autorizării să se cunoască identitatea acestuia.

După obținerea autorizației, investigatorul acoperit sau colaboratorul acestuia poate să procure drogurile sau substanțele chimice înscrise în autorizație și în cantitatea menționată.

Prevăzând expres că investigatorul acoperit poate doar „procura” droguri cu autorizare prealabilă, apreciem că acesta este apărat de pedeapsă numai în ce privește această activitate, de procurare și nu altă activitate care este incriminată, cum ar fi, de exemplu: cultivarea, prepararea, prelucrarea, fabricarea. Dacă legiuitorul ar fi vrut să extindă sfera actelor materiale pe care investigatorul acoperit sau colaboratorul le pot desfășura în scopul pentru care e autorizat, atunci considerăm că nu ar fi prevăzut expres și limitativ activitatea care poate fi autorizată. Pe cale de consecință, orice altă activitate pe care investigatorul acoperit o desfășoară în afara celei de procurare, intră în sfera ilicitului.

În situația în care, însă, agentul infiltrat săvârșește un act material sau chiar mai multe care intră în conținutul laturii obiective a uneia sau mai multor infracțiuni – fie că este nevoit a comite acele fapte pentru a nu trezi suspiciunea grupului infracțional penetrat, fie că este „pus la încercare”, ori verificat de membrii rețelei infracționale penetrate – legea română nu oferă posibilități speciale de exonerare de răspundere penală, urmând să se aplique fie dispozițiile referitoare la starea de necesitate, fie cele referitoare la circumstanțe atenuante (articulul 74 litera c din Codul Penal). Consider că acesta este unul dintre domeniile în care este necesară intervenția legiuitorului, pentru a reglementa situațiile în care săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală de către investigatorul sub acoperire poate fi justificată.

Aceste reguli sunt aplicabile în aceeași măsură și colaboratorului investigatorului acoperit.

În ceea ce privește activitatea desfășurată de către investigatorii acoperiți sau colaboratorii acestora în urma autorizării procurării de droguri, valorificarea acesteia este la fel ca și în cazul autorizării folosirii investigatorului acoperit, și anume actele încheiate de acestia constituie mijloace de probă.

II.2.4. Accesul și supravegherea sistemelor de telecomunicații sau informaticе

Codul de procedură penală din 1968¹⁰³, în redactarea de atunci a art. 64 nu a prevăzut înregistrările audio și video ca mijloace de probă, nefiind stabilite de către legiuitor condiții exprese și limitative pentru a utiliza acest procedeu probator.

Ulterior, Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României¹⁰⁴ în art.13 a reglementat posibilitatea culegerii informațiilor prin intermediul interceptărilor și înregistrării comunicațiilor, prevăzându-se că autorizarea folosirii acestora se face de către procuror în cazul în care există date sau indicii privind amenințări la adresa siguranței naționale.

Evoluția fenomenelor infracționale și dezvoltarea tehnologiilor a impus modificarea Codului de procedură penală și a art.64 prin Legea nr. 141/1996¹⁰⁵, noile dispoziții prevăzând o procedură de administrare a probelor prin intermediul înregistrării audio sau video, prin introducerea unei Secțiuni noi cu nr. V/1 în cadrul Capitolului II privind mijloacele de probă din Titlul III al Codului de procedură penală.

Secțiunea V/1 privind interceptările și înregistrările audio sau video a suferit modificări prin Legea nr. 281/2003¹⁰⁶; Legea nr. 356/2006¹⁰⁷ și O.U.G. nr.60/2006¹⁰⁸. Demn de remarcat în acest domeniu este și Convenția Uniunii

¹⁰³ Publicată în Buletinul Oficial nr. 145-146 din 12 noiembrie 1968.

¹⁰⁴ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 163 din 7 august 1991.

¹⁰⁵ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 289 din 14 noiembrie 1996.

¹⁰⁶ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 468 din 1 iulie 2003.

¹⁰⁷ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 677 din 7 august 2006.

¹⁰⁸ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 764/7 septembrie 2006. O.U.G. nr. 60/2006 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 764/7 septembrie 2006.

Europene din 29 mai 2000 (a intrat în vigoare la 23 august 2005) privind asistența juridică în materie penală între statele membre¹⁰⁹.

O noutate adusă de această Convenție este aceea că reglementează între formele moderne de asistență judiciară pentru prima dată „intercepția telecomunicațiilor”, oferind o bază concretă și explicită cu privire la interceptarea și înregistrarea telecomunicațiilor în scopul anchetei penale.

Modificările aduse Codului de procedură penală prin O.U.G. nr.60/2006 au schimbat competența autorizării accesului la asemenea sisteme și înregistrarea lor, de la procuror la judecător.

Totuși, în fața formelor tot mai diversificate de comitere a infracțiunilor de corupție și criminalitate organizată, care în ultimul timp au luat o amploare deosebită, legiuitorul s-a văzut nevoit să extindă, din nou, metodele de probăjune, pentru a crea astfel anchetatorilor posibilități reale în lupta cu acest fenomen infracțional.

Astfel, introducerea instituției accesului la sistemele de telecomunicații ori informaticе s-a impus cu necesitate întrucât, de cele mai multe ori înregistrarea con vorbirilor telefonice erau insuficiente pentru probarea unor infracțiuni a căror caracteristică principală este că se comit cu participarea unui număr restrâns de persoane, iar rezultatul infracțional este benefic tuturor participanților, așa încât nici unul dintre aceștia nu au interes să denunțe fapta.

Potrivit reglementărilor existente în Codul de Procedură Penală nu se puteau supraveghea și intercepta decât con vorbirile telefonice și se puteau efectua doar înregistrări de imagini, rămânând astfel descoperite sfera celorlalte mijloace de transmitere a informațiilor din categoria sistemelor de telecomunicații sau informaticе. Spre exemplificare, nu se puteau supraveghea în condițiile articolelor 91¹ și următoarele Cod Procedură Penală transmiterile de informații prin Internet, prin poșta electronică sau alte asemenea transmiteri.

¹⁰⁹ Pentru România, Convenția din 29 mai 2000 și Protocolul Adițional la aceasta, a intrat în vigoare începând cu data de 1 decembrie 2007.

Prin introducerea acestei posibilități de accesare și supraveghere a sistemelor de telecomunicații și informatică au crescut și posibilitățile organelor de urmărire penală de a strânge probe pentru dovedirea acestor fapte grave. De asemenea, informații privind comiterea acestor infracțiuni se pot procura și de pe calculatoare, fiind uneori necesar a se accesa și supravegheea, de fiecare dată, conectările la Internet ori în diferite rețele de calculatoare. Extinderea posibilităților organelor de urmărire penală de a verifica și a supravegheea toate mijloacele de trimitere și receptare a informațiilor s-a impus și datorită dezvoltării mijloacelor de comunicare și a dezvoltării tehnologiilor în cadrul comunicațiilor.

Legea nr.143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri este prima lege care a introdus această instituție prin articolul 23, care prevede că, atunci „când sunt indicii temeinice că o persoană care pregătește comiterea unei infracțiuni dintre cele prevăzute în prezenta lege sau care a comis o asemenea infracțiune folosește sisteme de telecomunicații sau informatică, organul de urmărire penală poate, cu autorizarea procurorului, să aibă acces pe o perioadă determinată la aceste sisteme și să le supravegheze. Dispozițiile art. 91¹- 91⁵ din Codul de procedură penală se aplică în mod corespunzător.”

Autorizarea accesului la sistemele informatică ori de telecomunicații este reglementat în aceeași formă și în articolul 23 al Legii nr.678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, precum și în articolul 27 al Legii nr.656/2002 privind prevenirea și sancționarea spălării banilor.

Potrivit art.15 din Legea nr. 39/2003 când sunt indicii temeinice cu privire la săvârșirea infracțiunilor de crimă organizată în scopul strângerii de probe sau al identificării făptuitorilor, procurorul poate dispune, pe o durată de cel mult 30 de zile punerea sub supraveghere a sistemelor de comunicații ori punerea sub supraveghere sau accesul la sisteme informaționale.

Întrucât legea nu definește în mod expres noțiunile de „sisteme de telecomunicații”, „sisteme informatică”, „accesare”, „supraveghere”,

„interceptare a comunicațiilor” ne revine sarcina de a le stabili conținutul, în sensul în care au fost reglementate prin aceste legi speciale.

Apreciem că prin „sisteme de telecomunicații” se înțeleg totalitatea mijloacelor tehnice care formează o unitate și prin care se transmit și se receptează la distanță informațiile alcătuite din semne, sunete sau imagini. Aceste sisteme sunt cele care ajută la comunicarea prin cablu, pe cale verbală sau prin mijloace electronice.

Avantajul supravegherii ori accesării acestor sisteme de telecomunicații este că ele oferă informații într-un timp foarte scurt, ceea ce permite obținerea evidenței contactelor infractorului, înregistrarea tuturor numerelor de telefon formate de la un aparat sau către un aparat, localizarea telefoanelor folosite de suspecți, precum și orice alte informații sau date necesare anchetei.

Principalele sistemele de telecomunicații ce pot fi supuse supravegherii electronice sunt:

- telefonul (postul telefonic fix sau mobil, postul telefonic privat sau cel public dacă sunt date că suspecții folosesc în mod uzual un telefon public pentru a pregăti sau comite o infracțiune din sfera crimei organizate);
- pagerele;
- faxurile;
- comunicațiile prin intermediul computerelor;
- televiziunea prin circuit închis.

Accesul și supravegherea sistemelor de telecomunicații include și interceptarea imaginilor vizuale, nu doar comunicările verbale sau scrise.

Opinăm ca prin „sisteme informatice” se înțeleg toate mijloacele tehnice prin care se transmit informații cu ajutorul sistemelor automate de calcul. Amintim aici computerele, rețelele de computere, casele de marcat, bancomatele, cititoarele de carduri. Astfel, accesarea și supravegherea acestor sisteme informatice oferă anchetatorilor posibilitatea de a afla numeroase informații, indicii sau chiar probe, deoarece aceste sisteme informative

îndeplinește un dublu rol. Primul este reprezentat de faptul că pot fi utilizate ca mijloace de comunicare (calculatorul poate fi folosit pentru a transmite date prin poșta electronică) și totodată pot fi și dispozitive de stocare a datelor (hard-diskul unui calculator care poate reține conținutul documentelor ce au fost redactate cu ajutorul său).

Cele mai răspândite sistemele informatiche utilizate în comiterea unor fapte de crimă organizată sunt:

- computerele sau rețelele de computere. Ca și mijloc de stocare a datelor, computerul poate da multe informații cu privire la documentele create cu ajutorul său sau chiar să conțină date necesare anchetei. Ca și mijloc de comunicare calculatorul este folosit cel mai des pentru comunicații prin Internet, și în această ipostază, este cel mai important sistem informațional care, accesat sau supravegheat poate da suficiente probe anchetatorilor. Principalele modalități de localizare, copiere sau schimb de informații sunt: poșta electronică (*e-mail*), grupuri de difuzare de știri *Usenet*, sistemul de discuții în direct *Internet Relaz Chat (IRC)*, *Facebook*, *Skype*, *Gmail*;
- casele de marcat, bancomatele și cititoarele de carduri.

Noțiunile de „accesare” și „supraveghere” a sistemelor de telecomunicații și informatici au un conținut mai larg decât noțiunea de înregistrări audio, video sau pe banda magnetică, motiv pentru care dispozițiile articolelor 91¹ și 91⁵ Cod Procedură Penală la care legea specială face trimitere, se aplică în mod corespunzător, numai în ceea ce privește condițiile de admisibilitate și procedura autorizării.

Legea nu definește noțiunile de „accesare” și „supraveghere”, motiv pentru care vom încerca să definim noi aceste noțiuni.

Considerăm că „accesare” constituie operațiunea de a pătrunde în sistemele de telecomunicații sau cele informatici, pentru un scop anume și pentru o perioadă limitată de timp. Accesarea nu presupune o activitate care să se desfășoare continuu în timp. Spre exemplu, accesarea unui sistem informatic

constă în verificarea la o anumită dată și anumită oră a contului bancar al unui suspect.

Prin „supraveghere” se înțelege operațiunea de a observa și de a avea sub control informațiile care se transmit prin sistemele amintite. Spre exemplu se poate spune doar supravegherea liniilor telefonice ale unor suspecți pentru a se verifica ce telefoane primește fără, însă și se dispune și înregistrarea lor.

Astfel, apreciem că legiuitorul a intenționat să extindă posibilitățile organelor de urmărire în ceea ce privește modul de probare a acestor infracțiuni prin introducerea acestei noi instituții, care să cuprindă toate mijloacele de trimitere și receptare a informațiilor, nu numai înregistrările de pe bandă magnetică sau cele de imagini.

Prin aceste noi reglementări, dar și prin trimitere la articolele din Codul de Procedură Penală care stabilesc condițiile de înregistrare video, audio și de imagini, legiuitorul permite astfel anchetatorilor să folosească mai multe tipuri de metode și tehnici de strângere de probe. Modul de realizare al acestora permite folosirea mai multor procedee, și anume: verificarea inopinată și sporadică a acestor sisteme, supravegherea lor permanentă, efectuarea de înregistrări ale con vorbirilor telefonice, ale transmisiilor prin Internet, prin fax, prin pagere, efectuarea de înregistrări video, audio, de imagini, prin folosirea microfoanelor sau a altor aparate tehnice.

Considerăm că folosirea microfoanelor și a dispozitivelor de ascultare și urmărire sunt procedee de punere în aplicare a autorizațiilor de înregistrare.

Pentru a se autoriza accesul sau supravegherea sistemelor de telecomunicații sau sistemelor informatici sunt necesare îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiții:

- „să existe indicii temeinice că se pregătește comiterea unei infracțiuni sau că s-a comis o infracțiune”;
- „indicile temeinice să privească săvârșirea sau pregătirea unei infracțiuni prevăzute de legile speciale care prevăd acest mijloc probator”;

➤ „persoana care pregătește comiterea uneia dintre infracțiunile prevăzute în prezența lege sau a comis o asemenea infracțiune să folosească sisteme de telecomunicații sau sisteme informatiche”. Apreciem că nu este permisă autorizarea interceptării și înregistrării unei linii telefonice, în general pentru a se afla dacă se comite vreo infracțiune, ci este necesar să existe indicii cu privire la comiterea unei anumite infracțiuni, de către un posibil infractor;

➤ scopul autorizării să conste în „strângerea de probe sau identificarea făptuitorului”;

➤ „accesul și supravegherea acestor sisteme să fie utilă pentru aflarea adevărului”. Art. 91¹ Cod Procedură Penală prevede expres că este posibilă autorizarea înregistrărilor con vorbirilor dacă: „sunt date sau indicii temeinice privind pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni pentru care urmărirea penală se face din oficiu, iar interceptarea este utilă, pentru aflarea adevărului”. Deși această condiție este prevăzută expres pentru interceptarea con vorbirilor telefonice, considerăm că ea se extinde și în cazul celorlalte mijloace de accesare și folosire a sistemelor de telecomunicații sau informatiche, întrucât legea specială menționează că regulile din legea generală se aplică în mod corespunzător.

Autorizarea accesului și supravegherea sistemelor de telecomunicații se face potrivit dispozițiilor din legile speciale completate cu dispozițiile Codului de procedură penală.

Astfel, autorizația se dă pe durata înregistrării și interceptării, dar nu mai mult de 30 de zile, în camera de consiliu, de președintele instanței căreia i-ar reveni competența să judece cauza în primă instanță, sau de la instanța corespunzătoare acesteia, în a cărei circumscriptie se află sediul parchetului din care face parte procurorul care efectuează urmărirea penală. În lipsa președintelui instanței, autorizația se dă de către judecătorul desemnat de acesta [art. 91¹ alin. (3) C.proc.pen., așa cum a fost modificat prin O.U.G. nr. 60/2006].

Autorizația poate fi reînnoită, înainte sau după expirarea celei anterioare, fiecare prelungire neputând depăși 30 de zile. Durata totală a interceptărilor și a înregistrărilor autorizate cu privire la aceeași persoană și aceeași faptă, nu poate depăși 120 de zile.

Autorizarea interceptării și a înregistrării con vorbirilor sau comunicărilor se face prin încheiere motivată, care trebuie să cuprindă elementele prevăzute de lege.¹¹⁰.

Pentru cazuri de urgență, când întârzierea obținerii autorizării ar aduce grave prejudicii activității de urmărire penală, procurorul care efectuează urmărirea penală poate dispune, cu titlu provizoriu, prin ordonanță motivată, înregistrată în registrul special prevăzut în art. 228 alin. (1)¹, interceptarea și înregistrarea con vorbirilor sau comunicărilor, pe o durată de cel mult 48 de ore. În termen de 48 de ore de la expirarea termenului de mai sus, procurorul prezintă ordonanța împreună cu suportul pe care sunt fixate interceptările și înregistrările efectuate și un proces verbal de redare rezumativă a con vorbirilor judecătorului de la instanța căreia i-ar reveni competența să judece cazul în fond [art. 91² alin. (2) și (3) din C.proc.pen.].

II.2.5. Punerea sub supraveghere a conturilor bancare și a conturilor asimilate acestora

În peisajul general al criminalității organizate, spălarea de bani se detașează ca fenomen de pericol social major, care poate distorsiona desfășurarea normală a vieții economice. De aceea, organele judiciare care

¹¹⁰ Deși prin Decizia nr. 962 a Curții Constituționale (cu considerații critice de Nicu Jidovu, în Revista Dreptul nr. 7/2010, pp.170-171) a fost respinsă excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 91¹ C.proc. pen., în motivarea acesteia se arată că dispozițiile procedurale prevăd suficiente garanții, iar o eventuală nerespectare a lor nu constituie o problemă de constitucionalitate, ci una de aplicare, ceea ce însă excede competenței Curții Constituționale. S-a apreciat că dispozițiile legale menționate nu contravin prevederilor constituționale ale art. 28 și 53 care oferă legiuitorului libertatea unei astfel de reglementări, secretul corespondenței nefiind unul absolut, ci susceptibil de anumite restrângeri, justificate la rândul lor de necesitatea instrucției penale. Astfel, societățile democratice sunt amenințate de un fenomen infracțional din ce în ce mai complex, motiv pentru care statele trebuie să fie capabile de a combate în mod eficace asemenea amenințări și de a supraveghea elementele subversive ce acționează pe teritoriul lor. Asemenea dispoziții legislative devin necesare într-o societate democratică, în vederea asigurării securității naționale, apărării ordinii publice ori prevenirii săvârșirii de noi infracțiuni.

efectuează cercetările trebuie să adopte modalități tactico-penale specifice și eficiente, care să asigure o ripostă fermă, concretizată în descoperirea și tragerea la răspundere penală a infractorilor.

În acest sens, s-a introdus în legislația penală specială o nouă metodă de investigare, și anume supravegherea conturilor bancare și a conturilor assimilate acestora.

Măsura se dispune pentru a verifica sumele de bani care se tranzacționează de către persoane suspecte de a fi comis infracțiuni de crimă organizată ori corupție sau pentru a stabili operațiuni financiar bancare ilicite. Este de notorietate că cele mai frecvente operațiuni bancare se desfășoară prin intermediul conturilor bancare, așa încât supravegherea acestora este în cele mai multe cazuri utilă investigării infracțiunilor.

Reglementarea legală a acestei măsuri în materia infracțiunilor de crimă organizată se regăsește în art. 15 alineatul 1 litera a din Legea nr.39/2003, precum și în art. 27 alineatul 2 din Legea nr.656/2002, care stabilesc că atunci când sunt indicii temeinice cu privire la săvârșirea unor infracțiuni de crimă organizată ori de spălare a banilor, procurorul poate dispune punerea sub supraveghere a conturilor bancare și a conturilor assimilate acestora, pe o durată de cel mult 30 de zile.

Ca instrument juridic de realizare a operațiunilor bancare, contul reprezintă o convenție cu privire la reglementarea creanțelor și datorilor reciproce existente între doi corespondenți¹¹¹.

În vederea aplicării acestui mijloc probator sunt necesare întrunirea următoarelor condiții cumulative:

- „să existe indicii temeinice că se pregătește comiterea unei infracțiuni prevăzute de art.7 din Legea nr.39/2003 sau o infracțiune de spălare de bani prevăzută de Legea nr.656/2002 ori că s-a comis o asemenea infracțiune”;

¹¹¹ Turcu Ioan, "Operațiuni și contracte bancare", Editura "Lumina Lex", București, 1994, p.171.

➤ „indiciile temeinice să privească săvârșirea sau pregătirea unei infracțiuni prevăzute de art.7 din Legea nr.39/2003 sau o infracțiune de spălare de bani prevăzută de Legea nr.656/2002”;

„persoana care pregătește comiterea uneia dintre infracțiunile de crimă organizată sau spălare de bani ori a comis o asemenea infracțiune să aibă conturi bancare sau assimilate acestora și să le folosească în operațiuni financiar bancare”.

Această condiție se referă la împrejurarea în care, din datele existente și informațiile culese rezultă că suspectul folosește conturile bancare sau cele assimilate acestora, iar acestea sunt cunoscute organelor de urmărire penală. Supravegherea acestor conturi pot furniza date de o deosebită importanță probatorie, astfel că, este necesar ca, înainte de a se dispune această măsură, să se cunoască toate conturile pe care suspectul le folosește, indiferent dacă acestea sunt deschise la o bancă sau la mai multe bănci.

Pentru a fi aflate aceste conturi în afara metodelor clasice de culegere a informațiilor prin mijloace operativ – informative, legiuitorul a venit în ajutorul anchetatorilor și a introdus o serie de obligații în sarcina anumitor persoane care pot furniza informații cu privire la săvârșirea acestor tipuri de infracțiuni.

Art. 3 din Legea nr.656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor prevede obligația de comunicare a unor astfel de date, și anume, de îndată ce angajatul unei persoane juridice sau persoana fizică dintre cele prevăzute¹¹² la art. 8 are suspiciuni că o operațiune care urmează să aibă loc are

¹¹² băncile, sucursalele băncilor străine și instituțiile de credit, instituțiile financiare, cum ar fi: fonduri de investiții, societăți de investiții, societăți de administrare a investițiilor, societăți de depozitare, de custodie, societăți de valori mobiliare, fonduri de pensii și alte asemenea fonduri, care îndeplinesc următoarele operațiuni: creditarea, incluzând, printre altele, creditul de consum, creditul ipotecar, factoringul, finanțarea tranzacțiilor comerciale, inclusiv forfețarea, leasingul financiar, operațiuni de plată, emitera și administrarea unor mijloace de plată, cărți de credit, cecuri de călătorie și altele asemenea, acordarea sau asumarea de garanții și subscrerea de angajamente, tranzacții pe cont propriu sau în contul clienților prin intermediul instrumentelor pieței monetare, cecuri, ordine de plată, certificate de depozite și altele, schimb valutar, produse financiare derivate, instrumente financiare legate de cursul valutar ori de rata dobânzilor, valori mobiliare, participarea la emiterea de acțiuni și oferirea de servicii legate de aceste emisiuni, consultanță acordată întreprinderilor în probleme de structură a capitalului, strategia industrială, consultanță și servicii în domeniul fuziunilor și achizițiilor de întreprinderi, intermedierea pe piețele interbancare, administrarea de portofolii și consultanță în acest domeniu, custodia și administrarea valorilor mobiliare, societățile de asigurări și reasigurări, agenții economici care desfășoară activități de jocuri de noroc ori de amanet, persoanele fizice și juridice care acordă asistență de

drept scop spălarea banilor va sesiza persoana sau persoanele desemnate conform, legii, care pe baza unor indicii temeinice, vor informa, la rândul lor, Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor.

Dacă aceste suspiciuni sunt întemeiate, Oficiul Național de Prevenire și

Combatere a Spălării Banilor va sesiza ulterior organele de urmărire penală. Pe lângă aceste posibilități de aflare a conturilor bancare sau a tranzacțiilor suspecte, legea oferă anchetatorilor și posibilitatea de a se informa direct de la instituțiile financiare.

Astfel, pentru a identificarea conturilor suspecților, în vederea punerii lor sub supraveghere, se pot cere aceste date direct de la instituțiile financiare acestea fiind obligate să comunice datele solicitate. Art. 26 din Legea nr.656/2002 și art. 14 din Legea nr. 39/2000 stabilesc că secretul bancar și cel profesional nu este opozabil organelor de urmărire penală, iar art. 27 alin.1 lit. d din legea nr. 78/2000 și art. 15 alineatul 4 din Legea nr.39/2003 prevăd posibilitatea procurorului de a dispune să i se transmită înscrișuri, documente bancare, financiare sau contabile dacă se investighează vreuna dintre faptele prevăzute de cele două legi speciale.

Aceste dispoziții vin în completarea art. 96 și următoarele din Codul de Procedură penală privind ridicarea silită de obiecte și înscrișuri. Astfel, în condițiile legii generale, organul de urmărire penală sau instanța de judecată are obligația să ridice obiectele și înscrișurile ce pot servi ca mijloc de probă în procesul penal, iar orice unitate a unei organizații din cele prevăzute în articolul 145 din Codul penal sau orice persoană în posesia căreia se află un obiect sau un înscriș ce poate servi ca mijloc de probă este obligată să-l prezinte și să-l predea sub luare de dovedă organului de urmărire penală sau instanței de judecată, la cererea acestora.

Punerea sub supraveghere a conturilor bancare și a conturilor asimilate acestora trebuie să fie efectuate „în scopul strângerii de probe sau al identificării

---

*specialitate juridică, notarială, contabilă, finanțier-bancară, orice altă persoană fizică sau juridică, prin acte și fapte săvârșite în afara sistemului finanțier-bancar.

făptuitorului". Supravegherea conturilor bancare și a conturilor assimilate acestora se poate efectua la inițiativa organelor de cercetare penală sau a procurorului, atunci când sunt întrunite condițiile expuse mai sus.

Competența de a pune sub supraveghere conturile bancare și conturile assimilate conturilor bancare revine, potrivit legilor speciale, procurorului care efectuează sau supraveghează urmărirea penală și care emite ordonanță în acest sens.

În ceea ce privește durata autorizării, punerea sub supraveghere a conturilor bancare și a conturilor assimilate conturilor bancare se poate dispune pe o durată de cel mult 30 de zile, măsura putând fi prelungită în aceleasi condiții, pentru motive temeinic justificate, fiecare prelungire neputând depăși 30 de zile. Prelungirea durei autorizării se face în aceleasi condiții, precum acordarea autorizării inițiale, pentru motive temeinic justificate. Aceasta presupune examinarea de către procuror a materialului obținut prin supravegherea conturilor bancare și a conturilor assimilate conturilor bancare și apoi constată dacă mai subzistă temeiurile care au justificat propunerea inițială, dacă rezultatele obținute oferă premise temeinice pentru continuarea folosirii lor, dacă au rezultat date concluzive privind existența infracțiunii și identificarea persoanei față de care a existat presupunerea că a săvârșit o infracțiune.

Atunci când apreciază ca justificată propunerea de prelungire a autorizării, procurorul va dispune prelungirea ei, prin ordonanță, pe o perioadă care nu poate depăși, de fiecare dată 30 de zile. Legea nu limitează numărul prelungirilor, ci prevede numai durata acestora.

Valorificarea rezultatelor obținute prin folosirea acestei autorizări se face prin depunerea documentelor primite de la instituțiile bancare, financiare care au efectuat supravegherea conturilor bancare și a conturilor assimilate conturilor bancare, acte care constituie probe.

II.2.6. Autorizarea efectuării unei investigații medicale

S-a constatat în cadrul investigațiilor privind traficul și consumul ilicit de droguri că există posibilitatea ca unele persoane să ascundă droguri în corpul lor cu scopul de a le transporta și pentru a evita descoperirea lor. De aceea, s-a impus introducerea unei noi instituții procedurale și anume autorizarea efectuării unor investigații medicale.

Art. 25 al Legii nr.143/2000 prevede că „în cazul în care există indicii temeinice că o persoană transportă droguri ascunse în corpul său, pe baza consimțământului scris, organul de urmărire penală dispune efectuarea unor examene medicale, în vederea depistării acestora. În caz de refuz se va solicita autorizarea procurorului, care va menționa și unitatea medicală ce urmează să efectueze aceste investigații medicale”.

Ca atare, din reglementarea legală a procedurii de autorizare a efectuării unor investigații medicale se desprind condițiile cumulative care trebuie să existe pentru a se putea dispune această autorizare, și anume:

- „să existe indicii temeinice ca o persoană transportă droguri ascunse”;
- „drogurile transportate să fie ascunse în corpul persoanei”

Apreciem că prin noțiunea de „droguri ascunse” trebuie să înțelegem acele droguri care au fost introduse în corpul unei persoane pentru a nu fi văzute sau găsite de către organele de control sau de constatare, și care nu pot fi descoperite, valorificate sau folosite decât după scoaterea lor din corpul persoanei care le transportă;

➤ „persoana care ascunde drogurile în corpul său nu își dă consimțământul pentru a se efectua examene medicale”. Așadar, această autorizare este necesară numai în cazul unui refuz al persoanei care transportă droguri ascunse. Consimțământul trebuie să fie liber exprimat, să fie formulat în scris, să privească acordul pentru efectuarea de examene medicale în vederea depistării drogurilor și să nu fie dat pentru efectuarea altor examene medicale sau analize, să emane de la o persoană care are capacitate de exercițiu,

capacitate pe care și-o poate exercita pe deplin. Nu poate fi valabil consumămantul exprimat de către o persoană care este pusă sub interdicție și care, cu sau fără stirea să transportă droguri, sau consumămantul dat de un minor care nu are capacitate de exercițiu. În aceste cazuri, apreciem că trebuie să existe consumămantul reprezentantului legal, sau, după caz, a părintelui. Pentru a se dispune această autorizare e necesar ca refuzul să fie expres și să privească efectuarea unui examen medical pentru depistarea drogului.

➤ scopul efectuării examenelor medicale să fie „depistarea drogurilor ascunse în corpul unei persoane”.

Competența de a emite astfel de autorizații revine procurorului care efectuează urmărirea penală, iar în baza acestui act de autorizare, persoana suspectă că transportă droguri ascunse în corpul său este examinată medical, urmând a se stabili dacă există substanțe ascunse în corpul său și, apoi dacă acestea sunt sau nu droguri.

Actele consemnând rezultatul investigațiilor medicale, precum și cele privind modul în care acestea s-au efectuat se transmit de îndată procurorului sau, după caz, organului de urmărire penală care le-a solicitat, urmând ca, în funcție de rezultat să se efectueze cercetări penale pentru comiterea uneia dintre faptele incriminate de legea specială.

Secțiunea a 3-a

Măsuri și strategii naționale și internaționale de prevenire și combatere a criminalității organizate

La începutul acestui mileniu, comunitatea internațională este confruntată cu amenințări grave la adresa securității și ordinii mondiale, cu noi forme de manifestare a criminalității, mai ales sub aspectul său organizat. Criminalitatea organizată constituie o amenințare majoră și în continuă creștere, iar globalizarea activităților infracționale grave, a căror caracter transnațional este

din ce în ce mai manifest, reprezintă pentru orice stat democratic un atentat la siguranța națională.

România ca membră a comunității internaționale se confruntă cu diversitatea criminalității organizate, respectiv, traficul de persoane, traficul de droguri, migrația ilegală, falsul de monedă, spălarea de bani, fraudă informatică etc. În fața dificultăților întâmpinate, din care organizațiile criminale încearcă să tragă foloase cât mai mari, statele trebuie să pună la punct strategii adaptate și rapide, ca o reacție eficientă împotriva fenomenului. Combaterea acestor fenomene de natură a afecta ordinea de drept a statelor, se poate realiza atât prin elaborarea și implementarea unei politici de securitate în care elementele de politică penală dețin un rol deosebit de important, cât și prin crearea și dezvoltarea unor instrumente internaționale specializate¹¹³.

În perioada de tranziție parcursă de România după Decembrie 1989, criminalitatea și-a făcut apariția și s-a dezvoltat, grupurile infracționale acționând structurat în diverse domenii ale vieții economice și sociale. O parte a cetățenilor români uzitând de dreptul la liberă circulație a săvârșit fapte penale în afara teritoriului național, pentru ca ulterior, în baza „experiенței” acumulate, să inițieze pe teritoriul României forme organizate de criminalitate, deja existente în alte zone geografice¹¹⁴. În acest context s-a ajuns la o specializare a grupărilor criminale în domenii în care profitul este maxim, prejudiciind de cele mai multe ori sistemul economic și social prin: fraudarea banilor publici și trecerea acestora în profitul grupurilor de interes; organizarea unor rețele de traficanți de droguri și atragerea tinerilor în sfera consumatorilor; traficarea de persoane în vederea exploatarii sexuale; constituirea unor rețele de aducere în România și trecerea ilegală peste frontieră a unor grupuri de migranți. De aceea au fost și sunt preocupări importante în instituirea de măsuri juridico-penale specifice de

¹¹³ Schmidt Hâineală, O.A., *Recentele modificări legislative în domeniul prevenirii și spălării banilor și combaterii actelor de terorism...*, în R. D. nr. 1/2009, p. 174

¹¹⁴ Din expunerea de motive a H.G. nr. 2209/09/12/2004, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr.1256/27.12.2004 privind aprobarea *Strategiei naționale de combatere a criminalității organizate*.

prevenire și combatere a criminalității organizate au avut loc atât la nivel internațional, cât și la nivel național.

II.3.1. Prevenirea și combaterea crimei organizate

Un document juridic internațional deosebit de important în materia combaterii criminalității și prevenirii criminalității organizate îl constituie Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității organizate și Protocolele adiționale, adoptată la New-York la 5 noiembrie 2000¹¹⁵. România și-a manifestat, prin notificarea acestei convenții, opțiunea privind implicarea sa activă în lupta împotriva acestui fenomen.

Demn de amintit este și faptul că prin Legea nr. 470/2002 a fost ratificat Protocolul Facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, semnat la New-York, la 6 septembrie 2000. Convenția definește în mod clar ce înseamnă: grup infracțional organizat, infracțiune gravă, grup structurat, produs al crimei, confiscare etc. și incriminează: participarea la un grup infracțional organizat, incriminarea spălării produsului infracțiunii, a corupției, măsuri de luptă împotriva spălării banilor, răspunderea penală a persoanei juridice, urmărirea penală și judecata unor asemenea fapte penale grave, confiscarea, cooperarea penală internațională în materie, combaterea și prevenirea traficului de persoane, minori și migranți etc. Prin această Convenție statele sunt îndemnate să ia măsuri de natură să asigure o bună cooperare internațională, ținând seama de efectele negative ale criminalității organizate asupra societății, în general și asupra dezvoltării durabile în special. Statele părți trebuie să facă eforturi, în măsura posibilităților de a coopera cu organizațiile regionale și internaționale, în vederea prevenirii și combaterii criminalității transnaționale organizate.

¹¹⁵ Această Convenție a fost ratificată de către România prin Legea nr. 565/2002, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 813 din 8 noiembrie 2002.

Pe baza acestei Convenții, legiuitorul român a adoptat Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate¹¹⁶. Conform art. 3 din această lege, autoritățile și instituțiile publice, organizațiile neguvernamentale, precum și alți reprezentanți ai societății civile desfașoară, separat sau în cooperare, activități susținute de prevenire a criminalității organizate. De asemenea, art. 4 din lege prevede că autoritățile și instituțiile publice desfașoară activitatea de prevenire a criminalității organizate în cadrul Grupului central de analiză și coordonare a activităților de prevenire a criminalității, care fac parte din Comitetul Național de Prevenire a Criminalității, înființat prin H.G. nr. 763/2001.

Grupul central de analiză și coordonare a activităților de prevenire a criminalității ia măsurile necesare pentru elaborarea și actualizarea periodică a Planului Național de acțiune pentru prevenirea și combaterea criminalității organizate, care este aprobat prin Hotărâre de Guvern.

Ministerul Administrației și Internelor, prin structurile sale specializate, realizează și menține în actualitate baza de date privind criminalitatea organizată, monitorizează și evaluează periodic acest fenomen, luând în considerare atât categoriile de persoane care fac parte din grupurile infracționale organizate sau care au legătură cu asemenea grupuri, cât și victimele criminalității organizate.

Publicarea informațiilor statistice și a rapoartelor de evaluare se face anual de către Inspectoratul General al Poliției Române, cu avizul ministrului de interne. În conformitate cu art. 24 din lege, Ministerul Administrației și Internelor, Ministerul Justiției și Ministerul Public cooperează în mod direct și nemijlocit, în condițiile și cu respectarea obligațiilor decurgând din instrumentele juridice internaționale la care România este parte, cu instituțiile având atribuții similare din alte state, precum și cu organizațiile internaționale specializate în domeniu.

¹¹⁶ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 50 din 29 ianuarie 2003.

Cooperarea care se organizează și se desfășoară în scopul prevenirii și combaterii infracțiunilor transnaționale săvârșite de grupuri infracționale poate avea ca obiect, după caz: asistența juridică în materie penală, extrădarea, identificarea, blocarea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii, desfășurarea anchetelor comune, schimbul de informații, asistență tehnică sau de altă natură pentru culegerea și analiza informațiilor, formarea personalului de specialitate, precum și alte asemenea activități.

Dimensiunile criminalității organizate fac din aceasta un risc la adresa securității naționale a României prin afectarea majorității domeniilor de manifestare ale mediului economic și social, ceea ce a impus elaborarea unei Strategii adecvate¹¹⁷.

Strategia națională prezintă factorii de risc la adresa asigurării unui climat de siguranță și securitate, principiile care stau la baza combaterii fenomenului de crimă organizată, stabilește obiectivele generale și specifice, precum și modalitățile de realizare a acestora, cât și responsabilitățile fiecărei instituții cu atribuții în combaterea fenomenului, în raport cu prioritățile și resursele destinate acestui domeniu.

Astfel, în prima secțiune sunt prevăzute **principiile directoare** ale Strategiei naționale, respectiv:

- **principiul priorității** – problema combaterii criminalității organizate este asumată ca o prioritate de Guvernul României;
- **principiul viziunii globale și unitare** – măsurile de combatere a criminalității organizate se bazează pe viziunea globală și unitară a problemei;
- **principiul profesionalizării în toate domeniile de activitate** – lupta împotriva criminalității organizate presupune pregătirea profesională corespunzătoare a specialiștilor, precum și diseminarea experienței, bunelor practici și a instrumentelor de lucru în domeniu;

¹¹⁷ H. G. nr. 2209 din 09.12.2004, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1256 din 27.12.2004 privind aprobarea Strategiei Naționale de combatere a criminalității organizate în perioada 2004 – 2007.

➤ **principiul continuității** – activitățile desfășurate în vederea combaterii fenomenului vor avea un caracter permanent;

➤ **principiul legalității** – respectarea prevederilor Constituției și legislației naționale în materie, precum și a prevederilor specifice din tratatele internaționale la care România este parte;

➤ **principiul confidențialității** – datele personale deținute rezultate din activitățile specifice nu se fac publice decât în cazurile și în condițiile prevăzute de lege;

➤ **principiul nediscriminării** – activitățile specifice de contracarare se aplică tuturor cetățenilor care săvârșesc fapte ilicite, indiferent de sex, apartenență etnică și religioasă;

➤ **principiul cordonării și cooperării unitare între toate instituțiile implicate** – practicile și procedurile în domeniul combaterii criminalității organizate vor avea la bază o concepție națională unitară;

➤ **principiul cooperării internaționale active** – cooperarea activă în procesul de integrare în Uniunea Europeană și asigurarea unui rol activ al României la nivel internațional.

Principali factori de risc și vulnerabilități interne sunt redați/redate în cele ce urmează, fără a se intra în analiza acestora. Din categoria **factorilor de risc intern** fac parte:

- așezarea geografică a României, teritoriul țării fiind tranzitat de unele rute utilizate de către rețele ale criminalității organizate internaționale;
- instabilitatea socială, politică și economică a unor zone din proximitatea României;
- expansiunea rețelelor criminalității organizate transnaționale, a traficului ilegal de persoane, droguri, arme și muniții, tehnologii sensibile, materiale radioactive și strategice;
- proliferarea armelor de distrugere în masă, a tehnologiilor și materialelor nucleare, a armelor și mijloacelor letale neconvenționale;

- creșterea fluxului de migranți ilegali;
- acțiunile individuale sau colective de accesare și folosire ilegală a sistemelor informatiche sau de comunicații.

Din categoria **vulnerabilităților interne** fac parte:

- accentuarea unor manifestări ale fenomenului de corupție;
- amplificarea infracționalității economico-financiare;
- contrabanda, migrația clandestină și traficul de persoane;
- traficul cu armament, muniții, materii explozive, substanțe toxice și radioactive;
- escaladarea traficului și consumului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope;
- contrabanda cu produse, tehnologii și servicii aflate sub embargo internațional;
- posibilitatea penetrării ilegale sau distrugerii rețelelor de telecomunicații;
- unele deficiențe ale cadrului legislativ necesar desfășurării activităților;
- insuficiența resurselor umane, materiale sau financiare;
- lipsa sau neactualizarea cadrului juridic de cooperare cu unele țări.

O deosebită importanță în Strategia Națională de Combatere a Criminalității Organizate prezintă obiectivele propuse și rezultate din cerințele pe plan internațional. În formularea obiectivelor cuprinse în Strategia Națională de Combatere a Criminalității Organizate au fost luate în considerare prevederile legilor prin care România a ratificat Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate adoptată la New-York, în 15 noiembrie 2000, precum și Protocolele adiționale. De asemenea, la baza elaborării strategiei au stat documentele programatice privind aderarea României la Uniunea Europeană, precum și observațiile, recomandările și concluziile rezultate din analiza stadiului actual al acestui proces.

- creșterea fluxului de migranți ilegali;
- acțiunile individuale sau colective de accesare și folosire ilegală a sistemelor informatiche sau de comunicații.

Din categoria **vulnerabilităților interne** fac parte:

- accentuarea unor manifestări ale fenomenului de corupție;
- amplificarea infracționalității economico-financiare;
- contrabanda, migrația clandestină și traficul de persoane;
- traficul cu armament, muniții, materii explozive, substanțe toxice și radioactive;
- escaladarea traficului și consumului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope;
- contrabanda cu produse, tehnologii și servicii aflate sub embargo internațional;
- posibilitatea penetrării ilegale sau distrugerii rețelelor de telecomunicații;
- unele deficiențe ale cadrului legislativ necesar desfășurării activităților;
- insuficiența resurselor umane, materiale sau financiare;
- lipsa sau neactualizarea cadrului juridic de cooperare cu unele țări.

O deosebită importanță în Strategia Națională de Combatere a Criminalității Organizate prezintă obiectivele propuse și rezultate din cerințele pe plan internațional. În formularea obiectivelor cuprinse în Strategia Națională de Combatere a Criminalității Organizate au fost luate în considerare prevederile legilor prin care România a ratificat Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate adoptată la New-York, în 15 noiembrie 2000, precum și Protocolele adiționale. De asemenea, la baza elaborării strategiei au stat documentele programatice privind aderarea României la Uniunea Europeană, precum și observațiile, recomandările și concluziile rezultate din analiza stadiului actual al acestui proces.

Dintre obiectivele fixate de Strategia Națională de Combatere Națională a Criminalității reținem :

A. Obiective generale

- dezvoltarea instituțională și operațională pentru compatibilizarea cu structurile europene în conformitate cu convențiile, acordurile, recomandările internaționale și legislația națională;
- dezvoltarea și modernizarea capacității manageriale, precum și profesionalizarea personalului;
- armonizarea legislației în domeniu cu *acquis-ul* comunitar;
- combaterea infracțiunilor din sfera criminalității organizate;
- dezvoltarea cooperării interinstituționale;
- dezvoltarea cooperării internaționale în lupta împotriva criminalității organizate.

B. Obiective specifice

- compatibilizarea instituțională și funcțională cu structurile europene;
- perfecționarea legislației în domeniu;
- optimizarea activităților structurilor implicate în combaterea criminalității organizate;
- creșterea eficienței activităților operative prin utilizarea tehnologiei informaticе și de comunicare;
- îmbunătățirea comunicării inter-instituționale în scopul combaterii eficiente ale criminalității organizate;
- intensificarea activităților de combatere a traficului și consumului ilicit de droguri având ca efect creșterea capturilor de droguri de mare risc și reducerea cererii de droguri;
- contracararea deturnării de precursori din circuitul legal;
- confiscarea bunurilor și valorilor folosite la săvârșirea de infracțiuni sau obținute din săvârșirea infracțiunilor privind criminalitatea organizată;

- reducerea traficului ilegal de persoane;
- menținerea trendului descendant al infracțiunilor comise cu mare violență;
- scăderea numărului de autoturisme furate din Uniunea Europeană și care sunt indigenizate sau tranzitate prin România;
- dezvoltarea activităților de prevenire a traficului ilicit cu materiale strategice;
- reducerea volumului de monedă falsă din circuitul economic și finanțiar, cât și a fraudelor cu instrumente de plată contrafăcute;
- combaterea spălării banilor de către rețelele naționale și internaționale de infractori;
- diminuarea fenomenului corupției;
- informatizarea bazelor de date și interconectarea structurilor de specialitate la nivel național.

Deoarece România a devenit o „piată” de viitor pentru crima organizată, unde grupurile mafiope române se disting prin amplitudinea violenței cu care săvârșesc faptele criminale, consider necesare, față de cele de mai sus, și alte măsuri care ar trebui luate sub aspectul îmbunătățirii cadrului legislativ referitor la eficientizarea activităților de combatere a acestui fenomen, după cum urmează:

➤ preluarea poliției judiciare de către Ministerul Public și înființarea poliției judiciare a DIICOT

În concordanță cu dispozițiile constituționale, care situează Ministerul Public în rândul Autorității Judecătoarești, o eventuală organizare a poliției judiciare în cadrul Ministerului Public ar putea reprezenta una dintre soluțiile de eficientizare a combaterii fenomenului infracțional în general și al crimei organizate în special. Constituția României, republicată, menționează în Titlul III, la cap.6, secțiunea a 2-a (Autoritatea judecătoarească) faptul că în activitatea judiciară, Ministerul Public reprezintă interesele generale ale societății și apără

ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor. Ministerul Public și exercită atribuțiile prin procurori constituți în parchete, în condițiile legii. Parchetele funcționează pe lângă instanțele de judecată, conduc și supraveghează activitatea de cercetare penală a poliției judiciare, în condițiile legii (art.131).

Apreciem că este absolut necesar ca structura specializată să aibă propria poliție judiciară, formată din ofițeri de poliție specializați în combaterea crimei organizate și terorismului, care să acționeze sub autoritatea exclusivă a procurorilor DIICOT. Este esențială diferențierea între poliția administrativă și poliția judiciară, cea din urmă structură având sarcina de a constata și urmări orice infracțiune, conformându-se regulilor de procedură penală și de a executa măsurile dispuse de către procurori. Evident, opțiunea către un asemenea mod de organizare ar presupune detașarea unui număr de ofițeri și agenți de poliție judiciară, stabilit în funcție de evoluția anumitor indicatori ai criminalității, iar evaluarea profesională a lucrătorilor de poliție judiciară ar urma să fie în competența procurorilor, care de altfel exercită atât coordonarea, controlul, cât și conducerea activităților de cercetare penală. De aceea, structura de poliție judiciară trebuie să fie complet și clar diferențiată de structura de poliție administrativă, cea de menținere a ordinii publice;

➤ **organizarea completelor specializate la instanțele care judecă cauzele de criminalitate organizată**

Apreciem că judecarea acestor cauze de către judecători specializați în domeniul crimei organizate ar duce la creșterea gradului de combatere al acestui flagel, dar și la prevenirea lui. Completele specializate ar putea contribui la aplicarea unitară și uniformă a dispozițiilor din legile speciale și mai ales a dispozițiilor privind tehniciile speciale de investigație, precum și la aplicarea unor pedepse cu grad ridicat disuasiv. Mai mult, crearea acestor complete ar permite magistraților o specializare pe diverse domenii – criminalitatea informatică, trafic de droguri, trafic de persoane etc. – elaborarea unor ghiduri

de bune practici în judecarea acestui gen de cauze, precum și o creștere a celerității în judecarea cauzelor;

➤ armonizarea legislației penale și procesual penală la cea europeană, mai ales în ceea ce privește tehnicele de investigare specială în domeniul crimei organizate sau dispoziții procedurale (acestea se regăsesc în secțiunea a 2-a, dar și în capitolul de concluzii și propuneri).

II.3.2. Prevenirea și combaterea traficului de ființe umane

II.3.2.1. Considerații generale

Noua configurație a Europei, accentuată de dispariția frontierelor interne, evidențiază pericolul deosebit al criminalității organizate, din cadrul căreia traficul de ființe umane s-a dezvoltat la nivel internațional cu o viteză alarmantă. În fața acestor amenințări, Uniunea Europeană și statele membre au trebuit să pună la punct strategii adoptate și rapide, ca reacție eficientă pentru combaterea fenomenului. S-a impus astfel armonizarea legislațiilor penale ale statelor Uniunii Europene pentru a se ajunge la incriminări asemănătoare ale traficului de persoane și măsuri comune de cooperare și combatere a fenomenului.

România și-a manifestat opțiunea privind implicarea activă în lupta împotriva traficului de ființe umane, ratificând:

➤ prin Legea nr. 470/2001 – Protocolul Facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, semnată la New-York la 6 septembrie 2000;

➤ prin Legea nr. 565/2002 – Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și al copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale, precum și Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe cale terestră, a aerului și pe mare, adoptată la New-York la 15 noiembrie 2000.

Pe plan intern, prin adoptarea Strategiei Naționale de Prevenire și Combatere a Traficului de Ființe Umane, au fost stabilite instituțiile cu atribuții în domeniu și reguli de colaborare instituționalizate.¹¹⁸

II.3.2.2. Cooperarea dintre instituțiile statului în prevenirea traficului de ființe umane

Atribuții în domeniul prevenirii și combaterii traficului de persoane, separat sau în cooperare, au, potrivit dispozițiilor din Legea nr. 678/2001: Ministerul Afacerilor Externe; Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale; Ministerul Administrației și Internelor, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului; Ministerul Sănătății; Ministerul de Justiție; Ministerul Public; Autoritatea Națională pentru Protecția Copilului și Adopție; Consiliile județene, Consiliile locale și alte instituții.

În prevenirea și combaterea traficului de persoane, se pot implica potrivit dispozițiilor din lege și organizațiile neguvernamentale ori reprezentanți ai societății civile care separat ori prin cooperare cu organisme similare sau instituții ale statului, pot desfășura activități în acest sens. Numărul mare de instituții implicate în prevenirea și în combaterea traficului de persoane se explică prin amploarea și diversitatea fenomenului atât la nivel național, cât și la nivel internațional.

Fiecărei instituții, prin lege, i-au fost atribuite sarcini în prevenirea și combaterea traficului de persoane, sarcini care trebuie realizate separat sau prin cooperare. Între cele mai importante atribuții în domeniu, i-au fost atribuite Ministerului Afacerilor Externe, instituție a cărei activitate se răspândește atât în sfera cooperării interne, cât și internaționale. Printre altele, M.A.E. are obligația de a întocmi și de a transmite instituțiilor interesate o listă cu statele care prezintă potențial ridicat sub aspectul traficului de persoane. Deși legea nu face distincții, apreciem că în sfera acestei atribuții trebuie cuprinse doar acele state

¹¹⁸ În decembrie 2001, Guvernul a aprobat *Planul național de acțiune pentru combaterea traficului de ființe umane*.

care asigură tranzitul și „consumul” traficului de persoane¹¹⁹. Potrivit notei întocmită de această instituție, printre țările cu potențial ridicat sub aspectul „beneficiarilor” traficului de persoane, se numără țări precum: Germania, Italia, Spania, Olanda, Franța, Turcia, Japonia, Polonia. Sub aspectul tranzitului și stabilirii legăturilor dintre traficanți, prezente sunt țări precum: Albania, Serbia, Moldova, dar și celelalte state enumerate cu potențial ridicat sub aspectul existenței beneficiarilor persoanelor exploatațe.

Instituțiile interesate în receptarea acestor informații oferite de M.A.E. sunt cele care asigură verificarea documentelor de călătorie în exterior pentru potențiale victime (poliție, vamă).

O altă atribuție importantă a M.A.E. este acea legată de posibilitatea identificării cetățenilor străini asupra cărora există indicii că ar fi implicați în traficul de persoane, în vederea luării de măsuri pentru a împiedica accesul lor pe teritoriul României.

Celelalte atribuții ale M.A.E. privesc acordarea de asistență victimelor cetățeni români aflate pe teritoriul altor state și eliberarea de documente în vederea repatrierii. De asemenea, M.A.E. facilitează cetățenilor străini, victime ale traficului aflați pe teritoriul României, eliberarea de pașapoarte sau titluri de călătorie. Alte atribuții ale M.A.E. privesc o activitate de informare a victimelor despre drepturile conferite de legislația română, de promovare a legislației române și a legislației altor state în domeniul traficului de ființe umane.

Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale are obligația de a stabili măsuri care să conducă la integrarea în piața muncii a persoanelor care prezintă un risc ridicat de a fi traficate, în special femeile din zonele defavorizate și persoanele marginalizate social.

În acest sens, Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă trebuie să dezvolte programe de informare privind piața muncii, de formare profesională,

¹¹⁹ Gh. Mateuț și colab., *op. cit.*, p.175.

de informare cu privire la drepturile salariaților, de cooperare cu agenții economici pentru angajarea cu prioritate a persoanelor cu risc de a fi traficate.

Pe linia protecției victimelor traficului, M.M.F.P.S. prin Agentiile județene de ocupare a forței de muncă, trebuie să elaboreze programe de inițiere și formare profesională a victimelor care sunt cazate în centre de asistență, să le asigure servicii de consiliere în vederea identificării de locuri de muncă.

De asemenea, împreună cu Ministerul Finanțelor Publice, M.M.F.P.S. are obligația de a identifica posibilitățile de stimulare a agenților economici dispuși să angajeze persoane cu risc ridicat de a fi traficate ori victime ale traficului de persoane, dacă acestea au absolvit cursurile de formare profesională.

Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului are, potrivit legii, obligația ca împreună cu celelalte minister și cu organizațiile neguvernamentale să inițieze și să aplique programe educative pentru părinți și copii, în mod deosebit pentru grupurile care prezintă potențial ridicat de a fi victime, programe care să conștientizeze participanții asupra riscurilor ce le presupune o acceptare conștientă a exploatarii unei persoane prin muncă forțată, sclavie, aservire, prostituție, pornografia, prelevare de organe ori alte asemenea încălcări ale drepturilor și libertăților omului. Aceleiași instituții îi revine și sarcina de a informa părinții și copiii cu privire la drepturile pe care le au atunci când sunt victime ale traficului de persoane.

Ministerul Justiției și Ministerul Public au obligația de a efectua periodic studii cu privire la cauzele care determină și condițiile care favorizează traficul de persoane.

Ministerul Administrației și Internelor are atribuții importante în stoparea traficului de persoane, protecția și prevenirea victimelor, de evaluare statistică a fenomenului. Pe linie de prevenire, M.A.I. are obligația de a realiza și de a difuza materiale documentare prin care să fie cunoscute riscurile la care pot fi supuse potențialele victime ale traficului de persoane. Prin structurile specializate, în colaborare și cu alte minister, M.A.I. monitorizează și

evaluează periodic fenomenul, în baza de date luându-se în considerație traficanții, victimele și persoanele juridice care s-au implicat în activitatea de trafic de persoane. Baza de date se menține în actualitate, iar rapoartele de evaluare și informațiile statistice se publică semestrial cu avizul ministrului. De asemenea, M.A.I. are obligația de a asigura la cerere, pe teritoriul României, protecția fizică a victimelor traficului. Prin Poliția de frontieră identifică și preia victimele în vederea îndrumării lor către centrele de asistență specializată. M.A.I. stabilește, pentru transportatorii care au fost complici la o infracțiune de trafic de persoane, perioada cât unitatea va asigura cazare și întreținere victimelor.

Atunci când victima este o persoană străină, M.A.I. împreună cu M.A.E. facilitează eliberarea actelor de identitate când acestea au fost furate sau distruse. Pentru identificarea traficului de persoane M.A.I., prin lucrările operativi, poate efectua, cu respectarea legii, controale în incinta oricărei persoane juridice.

Consiliilor județene și Consiliilor locale le revine obligația, potrivit legii, de a sprijini și de a finanța centrele de asistență și protecție a victimelor traficului de persoane, de a asigura cu prioritate victimelor locuințe sociale.

II.3.2.3. Planul Național de acțiune pentru combaterea traficului de ființe umane

Prin H.G. nr. 1266/2001, Guvernul României, a impus, în baza unui plan național, instituțiile implicate în combaterea traficului de persoane, direcții de cooperare și acțiune care să eficientizeze această activitate în conformitate cu dispozițiile din Legea nr. 678/2001. Într-o listă anexă hotărârii sunt enumerate instituțiile cu atribuții în combaterea traficului de ființe umane, principalele fiind: Ministerul Administrației și Internelor; Ministerul Justiției; Ministerul Afacerilor Externe; Ministerul Public; Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale; Ministerul Sănătății; Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului; Organizația Internațională pentru Migranți; Oficiul Național pentru

Refugiați; Agenția Națională pentru Protecția Copilului și Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism.

Planul prevede și activitățile pe care trebuie să le întreprindă în cooperare instituțiile mai sus menționate pe linia combaterii traficului de ființe umane, fiind axat pe acțiuni de cercetare, prevenire, combatere, asistență și întărirea cadrului legal. În principal, acțiunile pe care trebuie să le desfășoare instituțiile guvernamentale și organizațiile nonguvernamentale se înscriu în următoarele direcții:

- îmbunătățirea situației economice și sociale a categoriilor de persoane aflate într-un grad ridicat de risc de a deveni victime ale traficului;
- informarea și creșterea gradului de conștientizare asupra formelor și pericolelor implicate de traficul de ființe umane;
- elaborarea unei strategii de comunicare privind prevenirea și combaterea traficului;
- asigurarea repatrierii și reintegrarea socială a victimelor;
- protecția victimelor traficului de ființe umane;
- aplicarea și îmbunătățirea legislației în domeniu;
- cooperarea regională și internațională cu statele implicate în combaterea traficului de ființe umane;
- identificarea cauzelor care generează traficul de persoane și stabilirea măsurilor de eliminare a cauzelor;
- reducerea posibilităților de eludare a legii;
- pregătirea personalului însărcinat cu aplicarea noilor instrumente în materie;
- tratarea corespunzătoare a instituțiilor care se ocupă de combaterea traficului de persoane;
- securizarea controlului la trecerea frontierei de stat.

Obiectivele din plan sunt detaliate, sunt stabilite tipurile de activități pe care instituțiile și organizațiile neguvernamentale trebuie să le desfășoare pentru

atingerea lor, sunt stabiliți partenerii pentru fiecare obiectiv, termenele de realizare și indicatorii de eficiență.

Unele dintre obiectivele cuprinse în plan sunt realizabile și pot contribui în mare măsură la prevenirea traficului de ființe umane. Altele sunt de durată și implică, pentru realizarea lor, resurse materiale și umane însemnate.

Tot în scopul combaterii traficului de ființe umane, dat fiind că printre victime se regăsesc din ce în ce mai mulți minori, prin H.G. nr. 1927/2004, a fost aprobat Planul Național de acțiune pentru prevenirea și combaterea traficului de copii, plan conform căruia Autoritatea Națională pentru Protecția Copilului și Adoptiei, dar și altor instituții ale statului, le revin importante atribuții.

Indiferent de formele de prevenire existente sau care se vor mai înființa, combaterea acestui flagel depinde de eficiență și operativitatea cu care se aplică legea penală în cauzele descoperite, dar și de existența unor măsuri concrete de informatizare și conștientizare asupra riscului acestui fenomen, în special pentru categoriile sociale vulnerabile, femei și copii. Nu trebuie să omitem și faptul că pentru prevenirea traficului de ființe umane sunt necesare, în primul rând, măsuri de ordin general, cu caracter economic și social, eliminarea sărăciei, dezvoltarea educației, accordarea de șanse egale pentru toate persoanele indiferent de categoria socială din care provin.

II.3.2.4. Formele de cooperare internațională

Componentă a crimei organizate, traficul de ființe umane poate fi prevenit și combătut printr-o cooperare internațională efectivă între toate instituțiile cu atribuții de aplicare a legii, prin organizații neguvernamentale, prin adoptarea unor legislații interne și internaționale corespunzătoare.

Prin Legea nr. 671/2001, aşa cum a fost modificată, în art. 45-47, s-a prevăzut o cooperare internațională în materia traficului de ființe umane doar informală. Potrivit acestor dispoziții, Ministerul Administrației și Internelor și Ministerul Public au obligația de a desemna ofițeri și procurori de la parchetele

de pe lângă tribunale, de legătură cu ofițerii și magistrații din alte state cu scopul coordonării acțiunilor din cursul urmăririi penale. În acest sens, s-au constituit puncte de contact în cadrul M.A.E. și Ministerului Public cu instituții similare din alte state. Potrivit acelorași dispoziții legale, societățile de transport internaționale și personalul abilitat să controleze documentele de călătorie, au obligația să verifice realitatea și legalitatea condițiilor de tranzit sau de primire pentru persoanele care călătoresc cu un astfel de mijloc de transport.

Cooperarea internațională în prevenirea și în combaterea traficului de ființe umane nu se limitează la aceste dispoziții legale. Convențiile internaționale în domeniu, la care România a devenit parte prin semnare sau ratificare, constituie instrumente juridice care permit atât o cooperare informală, cât și judiciară. Ratificarea de către România a Convenției Europene privind Extrădarea – Paris, 1957 și a celor două Protocole adiționale a Convenției Europene de asistență juridică în materie penală – Strasbourg 1959 și a Protocolului adițional, a Convenției privind transferul de proceduri în materie penală – Strasbourg, 1972, a Convenției privind valoarea internațională a hotărârilor represive – Haga, 1970, a Convenției Europene privind transferul persoanelor condamnate – Strasbourg, 1983, și a altor convenții de cooperare în materie penală, a creat premisele adoptării unei legislații interne care să corespundă *aquis-ului* comunitar în domeniu.

Intrarea în vigoare a Legii nr. 302/2004¹²⁰ (cu modificările ulterioare)¹²¹ privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, a derogat legislația internă anterioară mai lacunară și neunitară, a armonizat legislația internă cu procedurile mai simplificate stabilite de Convenția Uniunii Europene din 29 mai 2000 și al doilea Protocol adițional a Convenției a Consiliului Europei din 8 noiembrie 2001, ambele cu privire la asistența judiciară internațională în materie penală.

¹²⁰ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 594 din 1.07.2004.

¹²¹ Modificată prin: Legea nr. 229/2006; O.U.G. nr. 103/2006 și Legea nr. 228/2008 și republicată în Monitorul Oficial, Partea I, din 10 noiembrie 2008.

Devenită lege internă de bază în materia cooperării penale internaționale, Legea nr. 302/2004, este un instrument de bază pentru organele judiciare în combaterea traficului de ființe umane componentă a criminalității organizate transfrontaliere. Toate formele reglementate de Legea nr. 302/2004 sunt aplicabile în materia combaterii traficului de ființe umane prin cooperare judiciară internațională.

Formele de cooperare judiciară internațională în materie penală reglementate de Legea nr. 302/2004 sunt:

- extrădarea;
- predarea în baza unui mandat european de arestare;
- transferul de proceduri în materie penală;
- recunoașterea și executarea hotărârilor;
- transferarea persoanelor condamnate;
- asistența judiciară în materie penală;
- alte forme de cooperare judiciară internațională în materie penală dintre care putem aminti: ridicarea de obiecte și înscrisuri, audierile prin sistemul de videoconferință, transmiterea spontană de informații, livrări supravegheate sau echipe comune de anchetă.

II.3.2.5. Politica europeană privind prevenirea și combaterea traficul de ființe umane

La nivelul Uniunii Europene, problematica traficului de ființe umane se situează din punct de vedere tematic în domeniul Justiției și Afacerilor Interne, fiind subsumată problematicii noii legi a combaterii crimei organizate. Din punct de vedere politic, se poate spune că traficul de ființe umane apare ca temă distinctă pe agenda în materie a justiției și afacerilor interne din anul 1986, când Parlamentul European începe să adopte primele rezoluții privind situația femeilor, în general și a traficului de femei în particular. Cu toate acestea, se poate spune că traficul de ființe umane devine un punct important pe agenda politică a Uniunii Europene un deceniu mai târziu, când Comisia Europeană face

publică prima sa comunicare în această materie¹²². De atunci, la nivel instituțional european s-a dezvoltat o serie de politici, acte legislative și scheme de finanțare care au făcut ca prevenirea și combaterea traficului de ființe umane să nu mai fie o temă periferică.

Instrumentele legislative comunitare sunt, potrivit art. 249 din Tratatul privind Comunitatea Europeană (TEC): regulamentele, directivele, deciziile, recomandările și opiniile.

Recomandările și opiniile nu au caracter obligatoriu și nu stabilesc drepturi sau obligații pentru cei cărora li se adresează. Măsurile comunitare obligatorii sunt instituite prin:

- **regulamente** – obligatorii pentru toate statele membre și sunt direct aplicabile;
- **directive** – obligatorii numai în ce privește rezultatul prescris și lasă la alegerea statelor membre mijloacele pentru atingerea rezultatului în cauză;
- **deciziile** – obligatorii pentru cei cărora li se adresează.

Instrumentele legislative existente la nivelul U.E. sunt determinate de cadrul instituțional pentru acest domeniu și pun accent, în principal, pe cooperarea polițienească și cooperarea judiciară în materie penală.

Cooperarea în materie penală a condus la adoptarea mai multor norme, acorduri și tratate.

Cel mai important instrument legislativ pentru materia combaterii traficului de ființe umane este reprezentat de art. 29 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE). În temeiul art. 29, „Obiectivul Uniunii este acela de a oferi cetățenilor un nivel ridicat de protecție într-un spațiu de libertate, securitate și justiție, prin elaborarea unei acțiuni comune a statelor membre în domeniul cooperării polițienești și judiciare în materie penală”. Tratatul menționează explicit că acest lucru se va realiza inclusiv prin prevenirea traficului de ființe umane și prevede o mai strânsă cooperare polițienească și între autoritățile

¹²² Comunicare privind traficul de femei pentru exploatare sexuală, COM (1996) 567 din 11 noiembrie 1996, accesibilă pe portalul UE la <http://europa.eu.int/eur-lex/lex/index.html>

judiciare. În același sens, este menționată explicit uniformizarea dispozițiilor de drept penal ale statelor membre.

În materia prevenirii și combaterii traficului de ființe umane, cele mai importante etape legislative sunt reprezentate de adoptarea Deciziei cadru a Consiliului din 19.07.2002 privind combaterea traficului de ființe umane¹²³, Directiva Consiliului din 29.04.2004 privind permisul de rezidență temporară pentru victimele traficului sau care au fost supuse unei acțiuni de facilitare a imigrației ilegale și care cooperează cu autoritățile¹²⁴ și Decizia cadru a Consiliului din 22.12.2003 privind combaterea exploatarii sexuale a copiilor și pornografiai infantile¹²⁵, legată numai în anumite privințe de traficul de ființe umane.

„Directiva 2004/81/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind permisul de rezidență eliberat resortisanților țărilor terțe care sunt victime ale traficului de ființe umane sau care au făcut obiectul unei acțiuni de facilitare a imigrației ilegale, care cooperează cu autoritățile”¹²⁶, constituie o măsură importantă în contextul acceptării unor măsuri speciale pentru persoanele care sunt victime ale fenomenului. Directiva are drept obiect definirea condițiilor și termenii eliberării unui permis de rezidență temporară resortisanților țărilor terțe care cooperează în lupta împotriva traficului de ființe umane și a imigrației clandestine.

În ceea ce privește victimele infracțiunilor legate de traficul de persoane în sens larg, directiva prevede ca măsura eliberării unui permis de rezidență să se facă inclusiv pentru acele persoane care au intrat clandestin pe teritoriul statelor membre (art. 3).

Recunoașterea drepturilor fundamentale prevăzute de Carta Europeană a Drepturilor Fundamentale, enunțată și în preambul, se traduce și prin existența unei perioade de reflexie care să permită victimelor să se refacă oarecum după experiența traumatizantă și să scape de sub influența traficanților (art. 6),

¹²³ JOL 203, din 1 august 2002.

¹²⁴ JOL 261, din 6 august 2004.

¹²⁵ JOL 13, din 20 ianuarie 2003.

¹²⁶ JOL 261, din 6 august 2004.

precum și prin măsuri de asistență acordate victimelor înainte de eliberarea permisului de sedere, cum ar fi accesul la îngrijiri medicale, asistență lingvistică și asistență juridică gratuită.

„Decizia cadru 2002/629/JAI a Consiliului din 19 iulie 2002 privind combaterea traficului de ființe umane”¹²⁷ reprezintă cel mai important instrument în această materie. Decizia-cadru are caracter obligatoriu, deși este lipsită de efect direct, și poate constitui un instrument eficient de combatere la nivel european al fenomenului. Textul deciziei cadru se întemeiază în mare măsură pe Protocolul Convenției O.N.U. împotriva criminalității organizate transnaționale.

În același context, al combaterii tuturor formelor de trafic și de exploatare a persoanelor, este „Decizia 2000/375/JAI a Consiliului din 9 iunie 2000 pentru combaterea pornografiai infantile pe Internet”¹²⁸, care reprezintă un instrument important pentru protecția drepturilor copilului.

Trebuie menționată, de asemenea, „Decizia 2001/87/CE a Consiliului din 4 decembrie 2000”¹²⁹, privind semnarea, în numele Comunității Europene a Convenției O.N.U. împotriva criminalității organizate transnaționale și a Protoocoalelor acesteia.

II.3.3. Prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri

La nivel mondial, producerea și comercializarea drogurilor, la sfârșitul anilor '70, ocupa locul al doilea între activitățile umane, conform statisticilor O.N.U., cu o cifră anuală de afaceri de peste 500 de miliarde dolari, din care pentru traficanți rezulta un profit net de circa 50 de miliarde dolari¹³⁰.

Cu implicații dramatice asupra existenței a milioane de oameni, drogul, „moartea albă”, cu toate derivatele sale, a devenit în ultimele decenii una dintre

¹²⁷ JOL 203, din 1 august 2002.

¹²⁸ JOL 138, din 9 iunie 2000.

¹²⁹ JOL 030, din 1 februarie 2001.

¹³⁰ Geamănu, Grigore, *Dreptul internațional penal și infracțiunile internaționale*, Editura Academiei Române, București, 1977, p.133.

principalele forme de exprimare a crimei organizate și, prin urmare, înamicul public numărul unu al statelor și obiect al incriminării penale internaționale.

II.3.3.1. Strategia antidrog a Uniunii Europene

În **Strategia antidrog a UE** pentru anii 2005 - 2012 se menționează că problema drogurilor poate fi abordată din diverse perspective: politică, sănătate, cercetare științifică, practică, cooperare operațională împotriva traficului de droguri¹³¹. Cu ocazia reuniunii din 25-26 februarie 2010, Consiliul Justiție și Afaceri Interne a adoptat „Strategia de securitate internă a Uniunii Europene: Către un model european de securitate”, Strategie adoptată de Consiliul European din 25-26 martie 2010. Conform Strategiei de securitate internă, principalele riscuri și amenințări infracționale cu care se confruntă în prezent Europa sunt terorismul, formele grave de criminalitate, criminalitatea organizată, traficul de droguri, criminalitatea informatică, traficul de ființe umane, exploatarea sexuală a minorilor și pornografia infantilă, infracționalitatea economică și corupția, traficul de armament și criminalitatea transfrontalieră.¹³²

Deși nu se vizează crearea de noi competențe, ci integrarea strategiilor și a abordărilor conceptuale existente și recunoașterea cadrului Programului de la Stockholm, Strategia de securitate a UE răspunde acestei situații. Aceasta demonstrează un angajament ferm de a continua să înregistreze progrese în cadrul spațiului de justiție, libertate și securitate, prin intermediul unui model european de securitate care se confruntă cu următoarele provocări: protecția drepturilor și a libertăților; îmbunătățirea cooperării și a solidarității între statele membre; abordarea cauzelor insecurității și nu doar a efectelor acesteia; stabilirea priorităților în materie de prevenire și anticipare; implicarea tuturor sectoarelor care dețin un rol în protecția publică (politic, economic, social etc.); informarea cetățenilor cu privire la politicile de securitate și, în cele din urmă,

¹³¹ Pentru conținutul integral al Strategiei, a se vedea www.ana.gov.ro

¹³² Secretariatul General al Consiliului European, *Strategia de securitate internă a Uniunii Europene: Către un model european de securitate*, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, ISBN 978-92-824-2690-6, p.7.

recunoașterea interdependenței dintre securitatea internă și cea externă în stabilirea unei abordări de „securitate globală” cu țările terțe.¹³³

Situată actuală privind drogurile este prezentată în rapoartele anuale ale EMCDDA¹³⁴ și ale EUROPOL-ului. În ciuda faptului că modelele consumului de droguri au variat în cele 27 de state membre ale UE, mai ales în ceea ce privește proporțiile, noi probleme au apărut în anumite zone și nu există date care să sugereze o scădere semnificativă a consumului de droguri¹³⁵. Si totuși, incidența cazurilor de punere în pericol a sănătății ca urmare a consumului de droguri și a numărului de decese asociate consumului de droguri s-au stabilizat și chiar au început să scadă. Prevederile legate de tratament pentru consumatorii de droguri au crescut, iar serviciile s-au diversificat. Referitor la reducerea ofertei, se conchide că în ciuda eforturilor notabile și adeseori încununate de succes atât la nivel național, cât și la nivel UE, traficul de droguri rămâne unul dintre cele mai profitabile tipuri de comerț pentru grupările de criminalitate organizată din cadrul UE.

Rezultatele evaluării finale a Strategiei UE în domeniul drogurilor și a Planului de Acțiune 2000-2004 indică faptul că s-au realizat progrese în atingerea unor obiective ale Strategiei actuale. În plus, multe dintre acțiunile prevăzute în Planul de Acțiune curent au fost implementate sau se află în curs de implementare.

Totuși, datele disponibile nu sugerează că s-ar înregistra o reducere semnificativă în ceea ce privește consumul de droguri sau că disponibilitatea drogurilor s-ar fi redus substanțial. De asemenea, rezultatele evaluării finale duc la următoarele concluzii: ar trebui stabilite obiective și priorități clare și precise, care să poată fi transpuse în indicatori operaționali și în acțiunile viitoarelor Planuri, cu responsabilități și termeni limită clar definiți; ar trebui să se înregistreze un progres constant în ceea ce privește disponibilitatea, calitatea și

¹³³ Ibidem, pp.7-8.

¹³⁴ European Monitoring Centre for Drug Addiction

¹³⁵ Hotca, M. A., Dobrinoiu, M., op. cit., p. 112.

capacitatea de comparare a informației referitoare la monitorizarea situației drogurilor; programul multianual de consolidare a zonei de libertate, securitate și justiție ar trebui să reflecte obiectivele noii Strategii antidrog și ale noilor Planuri de Acțiune; principala atenție a activității Grupului Orizontal pe Droguri (HDG) ar trebui să se concentreze pe avansarea și monitorizarea implementării acțiunilor stabilite în viitoarele Planuri de Acțiune, precum și pe coordonarea activității altor grupuri de lucru pe droguri ale Consiliului.

Noua Strategie europeană antidrog se concentrează pe două linii: reducerea cererii și reducerea ofertei, precum și pe două teme intersectate:

- cooperare internațională;
- cercetare, informare și evaluare.

A. Reducerea cererii

În domeniul reducerii cererii, Strategia europeană antidrog 2005-2012 a urmărit și urmărește reducerea măsurabilă a consumului de droguri, a dependenței și a riscurilor medicale și sociale prin dezvoltarea și îmbunătățirea unui sistem de reduceri a cererii care să fie efectiv și integrat și bazat pe rezultate științifice.

Un astfel de sistem de reducere a cererii implică următoarele **măsuri**:

- prevenirea consumului de droguri – printr-un vast program european de popularizare a efectelor distructive ale drogurilor;
- prevenirea consumului experimental pentru a nu deveni consum regulat;
- intervenții rapide pentru comportamentele la risc;
- asigurarea de programe de tratament conform ultimelor informații științifice, care să ofere toată gama de măsuri terapeutice existente;
- asigurarea de programe de reabilitare și reintegrare socială;
- reducerea consecințelor medicale asociate consumului de droguri.

Toate aceste măsuri sunt complementare și de importanță egală.

În domeniul reducerii cererii, Consiliul și Comisia Europeană au identificat următoarele **priorități**:

- îmbunătățirea accesului la programe de prevenție și creșterea eficienței acestora, creșterea gradului de conștientizare asupra riscurilor consumului de substanțe psihooactive și a consecințelor acestora;
- îmbunătățirea accesului la programe de tratament țintite și diversificate;
- îmbunătățirea accesului la programe de reducere a riscurilor.

B. Reducerea ofertei

În domeniul reducerii ofertei, Strategia UE 2005-2012 și Planul de Acțiune prevăd:

- o îmbunătățire a eficienței, eficacității și a cunoștințelor de bază în intervențiile și acțiunile de aplicare a legii de către Uniunea Europeană și Statele Membre având ca țintă producerea, traficul de droguri, deturnarea precursorilor din cadrul legal, spălarea banilor în legătură cu infracțiunile la regimul juridic al drogurilor;
- întărirea cooperării în domeniul aplicării legii atât la nivelele strategice, cât și la cele de prevenire a criminalității, cu scopul de a dezvolta activitățile operative în domeniul drogurilor și al deturnării precursorilor din circuitul legal de producție, al traficului de droguri atât peste frontierele interne, cât și la cele externe ale Uniunii Europene;
- intensificarea cooperării în aplicarea legii între statele membre prin utilizarea actualelor instrumente și cadre de lucru: echipe comune de investigație, Mandatul European de arestare, EUROPOL și EUROJUST, măsuri de confiscări a bunurilor și aplicarea Convenției O.N.U. privind combaterea criminalității organizate transnaționale și a protocolelor sale;
- lărgirea cooperării între statele membre în domeniul aplicării legii, al investigațiilor în cauze penale și al criminalității, stabilirea unor rețele de schimburi de date în orice domeniu, creșterea eficienței acțiunilor organelor vamale și a celor judiciare;

➤ intensificarea aplicării legii direcționată către țările care nu sunt membre ale UE, în special țările producătoare și regimurile aflate de-a lungul rutelor de trafic. Pentru ca Uniunea să fie mai puțin atractivă pentru organizațiile criminale este imperativ necesar ca prin autoritățile vamale și autoritățile de aplicare a legii să se îmbunătățească controalele pe teritoriile respective. Controalele naționale completează măsurile luate la granițele exterioare ale UE. Trebuie întreprinse acțiuni majore pentru încurajarea și extinderea cooperării cu instituțiile de aplicare a legii din țările terțe.

C. Coordonarea

Planul de Acțiune Antidrog a Strategiei europene include acțiuni menite să contribuă la dezvoltarea mecanismelor de cooperare europene, astfel:

➤ coordonarea politicilor privind drogurile la nivelul UE – prin intermediul Grupului Orizontal de Lucru pe Droguri (GLD). Rolul și mandatul GLD sunt de a consilia și de a monitoriza politicele dezvoltate de către Consiliu, de a asigura managementul strategiei și al planului de acțiune, precum și a proiectelor individuale;

➤ pentru ca GDL să își îndeplinească rolul coordonator în domeniu, trebuie informat permanent asupra evoluțiilor relevante la nivel național în domeniu precum și asupra altor activități desfășurate de alte grupuri importante în domeniu la nivelul Consiliului, cum sunt: Grupele de Cooperare Poliție/Vamă, Grupul Multidisciplinar pe Crimă Organizată, Grupul pe Sănătate, Grupul pe probleme economice;

➤ Grupul Orizontal de Lucru pe Droguri trebuie să acorde atenție în mod regulat aspectelor de politică externă privind drogurile. Trebuie să fie pregătit pentru schimbul de informații și să pregătească poziții comune ale UE în relațiile externe privind politica UE în domeniul drogurilor;

➤ cooperarea dintre UE și statele candidate la integrare, cu statele aflate pe rutele de tranzit ale drogurilor către Europa, cu alte state aflate pe posibile rute de trafic;

➤ coordonatorii naționali pe droguri sunt responsabili pentru coordonarea la nivel național a politicilor de implementare a Strategiei antidrog și a Planului de Acțiune.

D. Cooperarea internațională

În domeniul cooperării internaționale, Strategia UE 2005-2012 are următoarele priorități:

➤ o manieră de acțiune coordonată, efectivă și mai clară din partea UE în cadrul organizațiilor internaționale și a conferințelor, precum și promovarea unei abordări echilibrate a problemei drogurilor;

➤ eforturi speciale în relațiile cu țările din Pactul de stabilizare și aderare, precum și cu țările potențial candidate, cum este Croația pentru 2013, precum și cele în așteptare în vederea nominalizării, cum sunt Albania, Bosnia și Herțegovina, Macedonia, Serbia și Muntenegru;

➤ să asiste alte țări, cum ar fi cele vecine ale UE, precum și țările importante producătoare de droguri sau aflate pe rutele majore de tranzit al drogurilor, să promoveze măsuri mai eficiente în vederea cererii și a ofertei de droguri, în parte prin întărirea cooperării cu UE și în parte prin promovarea problemelor legate de droguri pe agendele de lucru ale întâlnirilor de politică externă și securitate.

E. Informare, cercetare și evaluare

În domeniul informării și cercetării Strategia UE antidrog 2005-2012 va avea următoarele priorități:

➤ o mai bună utilizare a infrastructurii informațiilor referitoare la droguri în UE prin identificarea potențialului existent și capacitatea acestuia, prin identificarea și abordarea deficiențelor și prin regândirea și realocarea împărțirii sarcinilor în domeniul drogurilor, folosind cu prioritate informațiile disponibile la structuri, precum Grupul Pompidou, Grupul de la Dublin, OMS, UNODC și alți parteneri;

- dezvoltarea și menținerea standardelor de calitate, inclusiv indicatorii de performanță și etici, precum și ghidurile de bună practică, având ca rezultat un proces continuu de atestare a acțiunilor și intervențiilor;
- îmbunătățirea calității politicilor UE, a acțiunilor și intervențiilor în domeniul drogurilor prin sprijinirea evaluărilor independente și a cercetării și a sistemelor de modernizare la standarde ridicate;
- dezvoltarea și menținerea transferului de informații pe o scară largă, precum și a experiențelor și informațiilor relevante despre droguri, folosind strategii de comunicare detaliate și susținute la nivelul instituțiilor UE și a statelor membre. Se va acorda o atenție specială schimburilor de informații privind noile tendințe referitoare la consumul de droguri și la droguri.

II.3.3.2. Activitățile de prevenire și contracarare a consumului ilicit de droguri în România

Legea nr. 143/2000 reglementează pentru prima dată situația persoanelor consumatoare și dependente de droguri, prin luarea de măsuri de prevenire și combatere a consumului ilicit de droguri. Astfel, legiuitorul a statuat în mod expres în art. 27 din lege (modificat prin Legea nr. 522/2004): „Consumul de droguri aflate sub control național, fără prescripție medicală, este interzis pe teritoriul României”. În cazuri de boli grave și pe baza unei expertize medicale stabilite de unitățile medicale din sistemul Ministerului Sănătății, se pot folosi asemenea substanțe, cu un control riguros.

Legiuitorul, prin H.G. nr. 1359/2000, a stabilit și activități de prevenire a consumului ilicit de droguri, ca și organele care sprijină, inițiază și dezvoltă asemenea programe. Astfel, Ministerul Sănătății și Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului au obligația de a întocmi și de a dezvolta programe pentru prevenirea și educarea populației în vederea conștientizării pericolelor la care se expun prin consumul ilicit de droguri. **Activitățile specifice de prevenire** a consumului ilicit de droguri se referă la:

- organizarea de programe educative adresate elevilor, ce presupun activități de instruire, informare, comunicare, incluse în programa școlară;
- organizarea de programe educative pentru adolescenți în afara școlii;
- realizarea de campanii mass-media prin: articole în presa scrisă, anunțuri publicitare, emisiuni, reportaje, concursuri video și audio, clipuri tematice;
- furnizarea de informații și sfaturi privind efectele negative ale consumului de droguri, consecințele deținerii și traficului ilicit de droguri, precum și posibilitățile de prevenție și tratament, care pot fi aduse la cunoștința părinților, profesorilor, tinerilor și consumatorilor de droguri prin linii telefonice de informare și ajutorare;
- organizarea de programe comunitare, consiliere psihologică și psihoterapeutică.

Activitatea de combatere a traficului și consumului ilicit de droguri se organizează și se realizează de organele administrației publice, organele judiciare, unitățile de învățământ, unitățile medicale, centrele de reeducație pentru minori, penitenciare, organizații guvernamentale și alte instituții interesate.

Principalele instituții ale statului pe linia activității de combatere a traficului și consumului de droguri au ca principale responsabilități:

- Ministerul Sănătății – măsuri de combatere și reducere a consumului de droguri prin activități de prevenție primară și măsuri de reducere a consecințelor consumului, tratament medical și reabilitarea persoanelor dependente de droguri;
- Ministerului Administrației și Internelor – măsuri de combatere a consumului de droguri prin: organizarea și coordonarea activităților de prevenire desfășurate atât de către organele de stat, cât și de populație, instruirea cadrelor în combaterea consumului de droguri, elaborarea de materiale instructiv-educative pentru pregătirea anti-infracțională a populației;

■ organele vamale – competențe în materia combaterii traficului și consumului ilicit de droguri prin efectuarea de supravegheri și verificări ale clădirilor, depozitelor, terenurilor, sediilor persoanelor fizice și juridice, mijloacelor de transport etc., în legătură cu mărfurile importate, exportate sau tranzitate pe teritoriul țării noastre;

■ organele judiciare – măsuri de combatere a traficului și consumului ilicit de droguri prin aplicarea Codului de procedură penală și în legile speciale în domeniu.

Astfel, potrivit art. 27 din Legea nr. 143/2000 persoana care consumă ilicit droguri aflate sub control național este supusă, după caz, uneia dintre următoarele măsuri: cura de dezintoxicare sau supravegherea medicală. Acest articol a fost modificat prin Legea nr. 522/2004, iar **măsurile** care se pot lua față de persoanele consumatoare de droguri sunt:

- includerea într-un program integrat de asistență a persoanelor consumatoare de droguri;
- stabilirea unui program terapeutic individualizat.

Mai mult, art. 27 alin.(2) (modificat prin Legea nr. 522/2004) prevede că persoana care consumă ilicit droguri aflate sub control național poate fi inclusă, cu acordul său, **într-un program integrat de asistență a persoanelor consumatoare de droguri**. Deci, pentru includerea consumatorului într-un asemenea program legea cere consimțământul scris al acestuia.

Stabilirea programului psihologic și social individualizat se face de către centrul de prevenire, evaluare și consiliere antidrog, pe baza evaluării psihologice și sociale și în concordanță cu rezultatele examinării medicale solicitate unei unități medicale.

Unitățile medicale în care se desfășoară asemenea programe terapeutice pentru consumatorii de droguri dependenți, transmit centrelor de prevenire, evaluare și consiliere antidrog datele necesare în vederea menținerii continuității programului integrat de asistență, pe baza unui raport medical.

Programul terapeutic și programul psihologic și social se desfășoară integrat, astfel încât consumatorul dependent să poată beneficia de o asistență medicală, psihologică și socială concomitentă și continuă. Programele psihologice și sociale se elaborează de către Agenția Națională Antidrog în colaborare cu Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale și Ministerul Justiției.

Ministerul Justiției și Ministerul Sănătății stabilesc, prin ordin comun, măsurile medicale și educative sau programele care vor fi aplicate consumatorilor de droguri în penitenciare. De altfel, art. 19 din Legea nr. 143/2000 (modificat) prevede că atunci când consumatorul este condamnat la pedeapsa închisorii pentru săvârșirea unei alte infracțiuni decât cele prevăzute în art. 4, instanța poate dispune includerea acestuia într-un program terapeutic derulat în sistemul penitenciarelor.

Datele personale ale consumatorilor dependenți de droguri, inclusi în programul integrat de asistență a consumatorilor, beneficiază de confidențialitate, iar datele referitoare la persoanele supuse unui asemenea program vor fi distruse după 10 ani de la închetarea supravegherii medicale. În cazul persoanelor supuse de mai multe ori programelor integrate de asistență a consumatorilor dependenți de droguri, datele vor fi distruse după 10 ani de la închetarea ultimei perioade de supraveghere medicală.

Evidența centralizată a consumatorilor inclusi în circuitul terapeutic se ține de Observatorul Român de Droguri și Toxicomani din cadrul Agenției Naționale Antidrog [art. 29, alin.(3) din lege]. Persoanei căreia i s-a aplicat un asemenea program terapeutic i se va elibera un certificat nominal sau o legitimație în format electronic codificată, în care se vor menționa: unitatea emitentă, datele de identificare a persoanei în cauză, durata, obiectul și rezultatul tratamentului, motivul terminării tratamentului și starea sănătății persoanei în cauză.

Prin modificările aduse Legii nr. 143/2000, prin Legea nr. 522/2004, s-a dorit și o armonizare a măsurilor procedurale cu dispozițiile noului Cod penal. Astfel, dispozițiile art. 19¹ din Legea nr. 522/2004, ce vor intra în vigoare odată cu noul Cod penal, prevăd posibilitatea renunțării la pedeapsă sau a amânării aplicării pedepsei pentru consumatorii de droguri. Față de particularitățile infracțiunii și de măsurile ce pot fi luate pentru înlăturarea consecințelor consumatorului de droguri, legiuitorul a oferit o reglementare specială a celor două instituții prevăzute și de noul Cod penal în art. 80, respectiv art. 83¹³⁶.

Dacă până în momentul pronunțării, inculpatul respectă protocolul programului integrat de asistență a persoanelor consumatoare de droguri, instanța de judecată are facultatea de a nu aplica acestuia nici o pedeapsă sau să amâne aplicarea pedepsei, chiar și în ipoteza în care ar fi recidivist, textul nefăcând nici o distincție. În cazul în care inculpatul refuză includerea în programul terapeutic se aplică dispozițiile Codului penal sau de procedură penală – legea generală.

Potrivit Strategiei Naționale Antidrog (2005 – 2012)¹³⁷, activitatea de reducere a cererii și ofertei de droguri este guvernată de următoarele **principii**:

- **principiul priorității** – problematica prevenirii și combaterii traficului și consumului ilicit de droguri este asumată ca o prioritate de Guvernul României;
- **principiul continuității** – activitățile desfășurate pentru reducerea cererii și ofertei de droguri au caracter permanent și se bazează pe experiența anterioară;
- **principiul abordării globale, unitare, multidisciplinare și echilibrate** – măsurile de reducere a cererii și ofertei de droguri trebuie să se încadreze în concepția internațională de combatere a fenomenului;

¹³⁶ Noul Cod penal a fost adoptat prin Legea nr. 286/2009, Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009. Conform art. 446 acest Cod va intra în vigoare la data stabilită în legea pentru punerea în aplicare a acestuia. În termen de 12 luni de la data publicării acestui Cod, Guvernul va supune Parlamentului spre adoptare proiectul de lege pentru punerea în aplicare a Codului penal.

¹³⁷ Pentru conținutul integral al Strategiei naționale pentru anii 2005 – 2012, a se vedea, www.ana.gov.ro

➤ **principiul coordonării** – pentru asigurarea unei abordări unitare cu privire la fenomenul drogurilor, activitățile de reducere a cererii și ofertei de droguri trebuie coordonate și integrate în programe și instrumente practice, cu respectarea autonomiei funcționale;

➤ **principiul cooperării** – lupta împotriva traficului și consumului ilicit de droguri are la bază cooperarea inter-instituțională atât la nivel național, cât și internațional;

➤ **principiul legalității** – întreaga activitate de reducere a cererii și ofertei de droguri se desfășoară cu respectarea Constituției și ale legislației naționale în materie, precum și a prevederilor specifice dintre tratatele internaționale la care România este parte;

➤ **principiul confidențialității** – datele personale privind consumatorii de droguri sunt confidențiale;

➤ **principiul complementarității și transparenței** – implementarea Strategiei se face în mod transparent, cu participarea societății civile alături de instituțiile guvernamentale, în vederea realizării obiectivelor.

a) Reducerea cererii

Una dintre problemele actuale ale societății românești o constituie creșterea cererii de droguri în rândul populației în general și îndeosebi a tinerilor. Proliferarea fenomenului consumului ilicit de droguri și a traficului cu aceste substanțe în București și în marile orașe ale țării a surprins opinia publică și autoritățile prin ampoarea și gravitatea sa. Astfel, din raportul de bilanț al Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism pe anul 2008¹³⁸, a rezultat că a crescut numărul de cauze penale privind traficul și consumul ilicit de droguri de la 2.360 în anul 2007 la 2.575 în anul 2008, fiind trimiși în judecată 891 de inculpați dintre care 577 de inculpați în stare de arest preventiv.

¹³⁸ <http://www.diicot.ro/pdf/2009/raport2008.pdf>

Creșteri semnificative la aceste categorii de infracțiuni s-au înregistrat în București: cu 18,24% la totalul de cauze soluționate prin rechizitoriu, respectiv, numărul inculpaților trimiși în judecată crescând cu 30,34%, de la 290 de inculpați, în anul 2007, la 378 de inculpați în anul 2008. Tot statisticile ne mai arată că din totalul celor anchetați pentru infracțiuni la Legea nr. 143/2001, 60% sunt consumatori și nu traficanți.

În egală măsură, trebuie subliniat și faptul că în materia confiscării în special a heroinei, ca principal drog de mare risc consumat în municipiul București, s-au înregistrat creșteri semnificative, de 220%, respectiv de la 120 kg la 385 kg. Îngrijorător este și faptul că a crescut numărul consumatorilor de droguri în rândul elevilor și studenților și că acest consum este asociat cu alcoolul. Totodată consumul de amfetamine s-a dublat, iar cel de „ecstasy” s-a triplat.

Pe baza experienței acumulate în implementarea Strategiei Naționale Antidrog în perioada 2003-2004, beneficiind și de recomandările Uniunii Europene, noua Strategie privind reducerea cererii de droguri susține înființarea și dezvoltarea unui sistem integrat de instituții și servicii specializate în domeniu. Aceasta va contribui la reducerea consumului de droguri în rândul populației generale, și în special în rândul grupurilor cu risc ridicat de consum, reducerea problemelor asociate consumului de droguri, asigurarea accesului consumatorilor de droguri la asistență medicală, psihologică și socială specializată și reinserția socială a acestora.

Sistemul de asistență medicală, psihologică și socială, dezvoltat la nivel național, va fi structurat pe trei niveluri de intervenție incluzând: sistemul de asistență medicală ambulatorie (primară și de specialitate) și spitalicească, serviciile psihologice și serviciile sociale. Sistemul va include componente publice, private sau mixte acreditate și/sau autorizate și va fi coordonat și monitorizat de Agenția Națională Antidrog în conformitate cu standardele de calitate. Primul nivel al sistemului presupune identificarea, atragerea, motivarea

și trimiterea consumatorilor de droguri spre serviciile specializate, abordarea necesităților sociale și medicale de bază ale consumatorilor de droguri. Nivelul doi este constituit din unități specializate din sistemul de sănătate publică și din centrele de prevenire, evaluare și consiliere antidrog și asigură asistența specializată. Cel de-al treilea nivel asigură reinserția socială prin intervenții specifice și prin servicii cu nivel crescut de specializare.

Programele de prevenire a consumului de droguri în rândul populației și în special a copiilor și tinerilor cuprind următoarele **direcții**:

- **prevenirea în școală** – are ca obiective specifice:

- dezvoltarea unor atitudini și practici la nivelul întregii populații aflate într-o formă de învățământ, prin intermediul programelor școlare și de petrecere a timpului liber, în scopul adoptării unui stil de viață sănătos, fără tutun, alcool și droguri;
- creșterea influenței factorilor de protecție la vârste mici pentru evitarea sau cel puțin întârzierea debutului consumului de alcool, tutun și droguri;
- sensibilizarea și educarea populației școlare în scopul evitării consumului experimental de droguri și trecerea de la acesta la cel regulat.

- **prevenirea în familie** – are ca obiective specifice:

- sensibilizarea, conștientizarea și motivarea părinților în vederea implicării active, obiective și corelate a acestora cu celelalte arii de intervenție preventivă;
- oferirea de programe de prevenire care să permită părinților să devină activi în prevenirea consumului de droguri în cadrul familiei;
- dezvoltarea de programe de prevenire în vederea creșterii influenței factorilor de protecție și scăderii celor de risc în consumul de droguri.

- **prevenirea comunitară** – are ca obiective specifice:

- inițierea și dezvoltarea de către autoritățile administrației publice locale a unor proiecte în parteneriat public-privat, de interes local, pentru protecția

antidrog a comunităților proprii, cu sprijinul centrelor județene de prevenire, evaluare și consiliere antidrog;

➤ stimularea și sprijinirea de către unitățile administrației publice locale, a inițiativelor organizațiilor neguvernamentale care desfășoară activități de prevenire a consumului de droguri în comunitățile locale;

➤ elaborarea și derularea programelor finanțate de la bugetul de stat pentru prevenirea consumului de droguri în arii regionale de interes, diferențiate în raport de numărul consumatorilor, preferințele de consum, statutul ocupațional, caracteristicile grupurilor de risc, particularități ale dezvoltării economice, turistice, de mediu etc.;

➤ inițierea și dezvoltarea unor proiecte și programe adecvate în folosul comunităților locale, pentru consolidarea educației civice, culturale și spirituale, cultivarea abstinenței la consumul de droguri, inclusiv alcool și tutun;

➤ crearea oportunităților și stimularea participării mass-media la susținerea, prin mijloace specifice, a programelor, proiectelor și campaniilor antidrog;

➤ dezvoltarea de programe de informare și conștientizare a întregii populații pentru dobândirea unei atitudini de toleranță în scopul diminuării marginalizării și stigmatizării consumatorilor de droguri, precum și a unei atitudini de responsabilitate în prevenirea consumului;

➤ dezvoltarea unui sistem de evaluare și monitorizare, integrat și individualizat, al copiilor și tinerilor aflați în situații de risc, care să favorizeze procesul de maturizare, integrare socială, educație și formare profesională;

➤ sensibilizarea, informarea și responsabilizarea tuturor mediilor de comunicare în masă, în vederea transmiterii unor mesaje cu caracter preventiv bazate pe evidențe științifice;

➤ dezvoltarea unor programe de informare și educare antidrog adresate tuturor persoanelor aflate în serviciul militar, precum și a altor categorii profesionale, ce implică responsabilitate și risc public;

- extinderea programelor de educație pentru promovarea unui stil de viață sănătos și pentru prevenirea consumului de droguri în rândul tuturor persoanelor aflate în penitenciare;
- îmbunătățirea prevederilor legislative pentru implementarea măsurilor de protecție antidrog și antidoping a sportivilor;
- crearea și dezvoltarea unui sistem național integrat de servicii specializate de prevenire a consumului de droguri, precum și a unui sistem național de formare profesională în domeniu.

b) Reducerea ofertei

Din evaluările efectuate rezultă că țara noastră reprezintă în principal o zonă de tranzit, doar o parte din cantitatea de droguri în tranzit rămâne în România pentru consum. În același timp, România a devenit în prezent și teritoriu de depozitare, în care drogurile, introduse în special prin frontieră de sud, sunt stocate pe diferite perioade de timp, iar în final sunt direcționate spre țările cu consum ridicat din vestul Europei.

Principalele tendințe privind evoluția fenomenului criminalității în domeniul drogurilor sunt:

- amplificarea și diversificarea fenomenului infracțional transfrontalier;
- modificarea continuă a rutelor utilizate și a tipurilor de droguri traficate, în funcție de cerințele pieței ilicite;
- extinderea fenomenului infracțional din acest domeniu pe întreg teritoriul țării;
- amplificarea și diversificarea criminalității asociate consumului de droguri;
- diversificarea modalităților de spălare a banilor rezultați din operațiunile ilicite cu droguri prin racolarea unor specialiști din domeniul finanțiar-bancar și coruperea unor funcționari publici;
- creșterea numărului de consumatori de droguri și, în special, al celor care preferă amfetaminele și cannabisul.

Evoluția criminalității este puternic influențată de situațiile, condițiile și/sau elementele interne și externe care trebuie identificate, analizate și care constituie repere pentru stabilirea concepției de combatere a acestui fenomen.

Principalii factori de risc care pot influența nivelul ofertei de droguri sunt:

- poziția României la intersecția principalelor rute tradiționale utilizate de traficanții internaționali de droguri și faptul că, din anul 2007, țara noastră reprezintă granița de est a Uniunii Europene;
- creșterea numărului de imigranți spre România și alte state membre ale Uniunii Europene;
- dezvoltarea traficului comercial prin punctele de frontieră, cu consecințe asupra scăderii timpilor de control;
- creșterea consumului de droguri și, în special, a celui de droguri sintetice;
- implicarea în fapte de corupție a unor funcționari publici care au atribuții directe în activitatea de control la frontieră;
- proliferarea rețelelor teroriste interesate în obținerea de fonduri din traficul ilicit de droguri;
- cooperarea insuficientă dintre instituțiile abilitate în reducerea ofertei de droguri.

Reducerea la un nivel cât mai scăzut a infracționalității în domeniul drogurilor și a celei conexe, prin eficientizarea activităților instituțiilor abilitate în combaterea criminalității organizate în legătură cu drogurile, ca rezultat al îmbunătățirii și extinderii cooperării inter-instituționale, al consolidării legislative și instituționale, specializării personalului din domeniu și asigurării resurselor necesare constituie un obiectiv primordial al Strategiei Naționale Antidrog.

Obiectivele specifice ale reducerii cererii sunt:

➤ **îmbunătățirea capacității de reacție a instituțiilor specialize** față de traficul și consumul ilicit de droguri prin:

- documentarea operativă a activității infracționale a grupurilor organizate de traficanți, a legăturilor infracționale și a rutelor utilizate de aceștia, a metodelor și mijloacelor de săvârșire a infracțiunilor la regimul drogurilor;
- corelarea activităților de combatere a traficului ilicit cu cele legate de consumul de droguri și cu măsurile de asistență destinate consumatorilor;
- corelarea activităților de combatere a micro-traficului cu cele de prevenire și combatere a traficului transfrontalier;
- dezvoltarea sistemului de analiză operativă a informațiilor;

➤ **contracararea riscurilor de către instituțiile abilitate** în combaterea traficului ilicit de droguri prin:

- colectarea în sistem informatic a datelor, monitorizarea acestora și dezvoltarea analizei strategice;
- dezvoltarea activității de cercetare științifică și prognozare a fenomenului drogurilor;
- dezvoltarea sistemului analizelor de risc;
- implementarea managementului frontierei la standarde europene și dezvoltarea activităților specifice antidrog;
- îmbunătățirea controlului vamal;

➤ **optimizarea activității structurilor implicate** în reducerea ofertei de droguri și creșterea eficacității acestora prin:

- adoptarea și dezvoltarea cadrului metodologic de desfășurare a activităților antidrog în raport cu cele europene;
- extinderea folosirii tehniciilor și mijloacelor moderne de investigații;
- facilitarea accesului la bazele de date necesare desfășurării activității de reducere a ofertei de droguri;

- fluidizarea schimbului de informații *on-line* între instituții la nivel național și internațional și realizarea schimbului de experiență și bune practici în domeniu;
- extinderea și îmbunătățirea cooperării inter-instituționale;
- **combaterea traficului internațional de droguri și precursori** prin:
  - intensificarea acțiunilor operative de cooperare internațională vizând identificarea și anihilarea rețelelor internaționale de trafic ce desfășoară activități infracționale pe teritoriul țării;
  - intensificarea acțiunilor de identificare a noilor droguri de sinteză și extinderea colaborării inter-instituționale interne și internaționale în acest scop;
  - participarea la acțiuni internaționale comune ce au drept obiectiv anihilarea unor rețele de traficanți, prin includerea expertilor români în echipe mixte de acțiune;
  - dezvoltarea colaborării internaționale în vederea împiedicării deturării substanțelor stupefiante și psihotrope și a precursorilor utilizați la fabricarea ilegală a acestora din circuitul legal în traficul ilicit;
  - participarea activității României la operațiunile interstatale: TOPAZ, PURPLE și altele;
- **intensificarea măsurilor de identificare, sechestrare și confiscare** a bunurilor folosite la săvârșirea infracțiunilor de trafic ilicit de droguri și precursori și a produselor acestor infracțiuni și folosirea eficientă a fondurilor realizate din valorificarea acestora pentru susținerea activităților de reducere a cererii și ofertei de droguri;
- **prevenirea și combaterea practicilor de spălare a banilor** proveniți din infracțiuni la regimul drogurilor și precursorilor, prin măsuri comune de luptă antidrog cu Banca Națională a României și Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor;
- **prevenirea și combaterea deturării precursorilor** ce pot fi utilizați la fabricarea ilegală a substanțelor și produselor stupefiante și psihotrope;

➤ **îmbunătățirea cooperării dintre instituțiile și structurile abilitate în combaterea traficului și consumului ilicit de droguri și crearea unei rețele integrate de informații la nivel național privind criminalitatea în domeniul drogurilor, prin implementarea Programului Marea Alianță Română Antidrog (M.A.R.A.);**

➤ **perfecționarea legislației și a cadrului instituțional în domeniu** prin adoptarea acestora în raport cu evoluția formelor concrete de manifestare a infracționalității în domeniu și cu prevederile *acquis-ului* comunitar;

➤ **modernizarea dotării tehnice** necesare instituțiilor abilitate în combaterea traficului și consumului ilicit de droguri la nivelul standardelor internaționale;

➤ **dezvoltarea capacității manageriale și a profesionalizării specialiștilor** din domeniu prin programe de cooperare internațională.

c) Cooperarea internațională

Aderarea României la Uniunea Europeană presupune raportarea permanentă la obiectivele și la acțiunile instituției comunitare.

În domeniul luptei împotriva drogurilor, România participă activ la inițiativele comune și asigură o cât mai bună coordonare a activităților proprii cu cele desfășurate de partenerii europeni atât în faza de planificare, cât și în fazele de implementare și evaluare a acestora. Totodată, România a intensificat cooperarea cu țările de proveniență a drogurilor și cu cele aflate pe rutele internaționale ale traficului de droguri, acționând permanent pentru o abordare globală și acțiuni concertate împotriva rețelelor de traficanți.

În plan regional, România a utilizat relațiile bune existente cu toate țările vecine pentru a promova și a dezvolta măsuri ce vizează abordarea comună și integrată a fenomenului atât în planul combaterii traficului de droguri la frontiere, cât și al transferului de bune practici în domeniile prevenirii consumului, tratamentului și reintegrării socio-profesionale a persoanelor dependente.

Obiectivele specifice ale cooperării internaționale sunt:

➤ **dezvoltarea relațiilor cu partenerii** din statele membre ale Uniunii Europene și cu organismele specializate ale Uniunii Europene, în special prin:

- preluarea și implementarea corespunzătoare a prevederilor *acquis-ului* specific în cadrul legislativ și instituțional național;
- dezvoltarea relațiilor parteneriale din sfera relațiilor internaționale, desfășurate de instituțiile naționale implicate în reducerea cererii și/sau sferei de droguri, cu structurile similare din statele membre ale Uniunii Europene, în vederea asigurării unui transfer de date, informații, experiențe și bune practici și desfășurării de acțiuni comune;
- participarea activă a României la activitățile desfășurate de instituțiile Uniunii Europene (EMCDDA/REITOX, EUROPOL, EUROJUST etc.) în domeniile prevenirii și combaterii traficului și consumului de droguri;

➤ **intensificarea relațiilor cu alte state și structuri internaționale** implicate în lupta împotriva drogurilor prin:

- participarea României la activitățile instituțiilor, organizațiilor și forurilor internaționale ce au ca obiectiv lupta împotriva traficului și consumului de droguri (United Nation Office on Drugs and Crime, CDD, INCB, INTERPOL etc.) și reducerea consecințelor negative ale consumului de droguri (UNAIDS, WHO etc.);
- intensificarea cooperării bilaterale și multilaterale cu statele de origine a drogurilor sau aflate pe rutele internaționale ale drogurilor;
- dezvoltarea relațiilor parteneriale cu statele care au experiență relevantă în domeniile reducerii cererii și ofertei de droguri în scopul asigurării transferului reciproc de experiență și *know-how*;

➤ **participarea la programe internaționale** privind reducerea cererii și ofertei de droguri, prin:

- participarea la programele Uniunii Europene privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, reducerea ofertelor asociate

abuzului de droguri, tratamentul și/sau recuperarea socioprofesională a persoanelor dependente de droguri;

- participarea la programele de luptă împotriva drogurilor, lansate de organizațiile internaționale sau structurile guvernamentale și neguvernamentale din alte state;
- susținerea participării în parteneriat a instituțiilor publice cu organizațiile neguvernamentale române la proiecte internaționale;
- implicarea tot mai activă a comunităților locale, prin instituțiile locale, autoritățile locale și reprezentanții societății civile în proiecte internaționale.

II.3.4. Prevenirea și combaterea criminalității informaticе

La sfârșitul anului 1997, cu prilejul Summitului G8 de la Denver, miniștrii de interne și de justiție ai statelor prezente la reuniune au luat act de intensificarea fără precedent a acțiunilor criminale în domeniul informaticii, adoptând un document final. Astfel, reprezentanții G8 au discutat despre pericolul acestui tip de infracționalitate pe care l-au clasificat în două mari domenii:

- criminalitatea informatică care are ca ținte de distrugere rețelele de calculatoare și sistemul de telecomunicații, fapt care produce pagube importante atât autorităților oficiale, cât și persoanelor private;
- organizațiile teroriste sau de crimă organizată care utilizează facilitățile noilor tehnologii pentru săvârșirea de infracțiuni deosebit de grave.

Comunicarea prezentată la sfârșitul Summitului G8 din anul 1997 cuprinde 10 principii și direcții de acțiune pentru combaterea criminalității informaticе, idei care au fost citate în foarte multe Recomandări și Directive care au fost adoptate din 1998 până în prezent. Aceste **principii** au fost:

- nu trebuie să existe nici un loc sigur pentru cei care comit abuzuri prin intermediul tehnologiei informaticе;

- investigațiile și pedepsele aplicate acestor infracțiuni trebuie coordonate cu sprijinul tuturor statelor, chiar dacă nu se produce nici un fel de pagubă;
- legea trebuie să combată explicit fiecare infracțiune de acest tip;
- legea trebuie să protejeze confidențialitatea, integritatea și utilitatea bazelor de date informative, precum și să sancționeze pătrunderea neautorizată în sistemele informative;
- legea trebuie să permită apărarea și conservarea bazelor de date cu acces rapid, cele mai expuse din punct de vedere al atacurilor exterioare;
- regimul de asistență mutuală al statelor trebuie să permită informarea periodică și în caz de necesitate, în situațiile unor infracțiuni trans-continentale;
- accesul la baze de date electronice deschise trebuie să se poată realiza liber, fără acordul statului pe teritoriul căruia se află acestea;
- regimul juridic privind trimitera și autentificarea datelor electronice utilizate în cazul investigațiilor informative trebuie dezvoltat;
- extinderea unui sistem de telecomunicații practic și sigur trebuie cumulată cu implementarea unor mijloace de detecție și prevenire a abuzurilor;
- activitatea în acest domeniu trebuie coordonată de instituții și foruri internaționale specializate în domeniul informatic.

La rândul său, Planul de acțiune cuprindea următoarele **direcții**:

- utilizarea rețelei proprii de calculatoare și a cunoștințelor acumulate în domeniu pentru a asigura o comunicare exactă și eficientă privind cazurile de criminalitate care apar în rețele mondiale;
- realizarea pașilor necesari creării unui sistem legislativ modern și eficace pentru combaterea fenomenului care să fie pus la dispoziția statelor membre;
- revizuirea legislației naționale a țărilor membre și armonizarea acestora cu legislația penală necesară combaterii criminalității informative;
- negocierea unor noi acorduri de asistență și cooperare;
- dezvoltarea soluțiilor tehnologice care să permită căutarea transfrontalieră și efectuarea unor investigații de la distanță;

- dezvoltarea procedurilor prin care se pot obține date de interes de la responsabilității sistemelor de telecomunicații;
- concertarea eforturilor cu ramurile industriale pentru obținerea celor mai noi tehnologii utilizabile în combaterea criminalității informaticе;
- asigurarea de asistență în cazul unor solicitări urgente prin întregul sistem tehnologic propriu;
- încurajarea organizațiilor internaționale din sistemul informatic și cele din telecomunicații pentru creșterea standardelor și măsurilor de protecție oferite sectorului privat;
- realizarea unor standarde unice privind transmiterea datelor electronice utilizate în cazul investigațiilor oficiale sau private.

Strategia Uniunii Europene privind combaterea criminalității informaticе are la bază documentul comun tuturor instituțiilor europene – 11632/98 CRIMORG 149 – care prezintă structura domeniilor de interes rezultată din activitatea forurilor și organizațiilor internaționale și anume:

- îndatoririle și responsabilitățile administratorilor de rețea;
- lupta împotriva combaterii pornografiei infantile pe Internet;
- tipurile de acțiuni care pot fi încadrate în categoria criminalității informaticе;
- crearea unui cadru legal care să permită realizarea unei cooperări transfrontaliere;
- crearea unui suport tehnologic prin care să se realizeze implementarea și armonizarea cadrului legal în domeniu;
- dezvoltarea unui cadru juridic internațional standard privind sancțiunile aplicate acestui tip de infracțiune.

Din studiul documentelor de mai sus, rezultă în mod direct necesitatea protejării pe cale juridică a rețelelor și sistemelor informaticе. De asemenea, apare imperios necesar implicarea activă nu numai a companiilor de IT, ci, mai ales, a instituțiilor și a organelor abilitate ale statelor. Nu în ultimul rând, ieșe în

evidență și oportunitatea armonizării reglementărilor și crearea unor noi instrumente procedurale internaționale¹³⁹.

Comitetul European pentru Probleme Criminale din cadrul Consiliului Europei a recomandat elaborarea unui document internațional care să angajeze răspunderea statelor semnatare atât în ceea ce privește obligația de a incrimina fapte săvârșite prin intermediul sistemelor informatic, cât și în ceea ce privește dispoziții procedurale și de asistență juridică internațională în acest domeniu. Prin urmare, a fost constituit un comitet de experți privind cyber-criminalitatea, care a elaborat Convenția Consiliului Europei asupra Criminalității Informatic, semnată la Budapesta, la 23 noiembrie 2001.

Convenția încearcă, în principal, să armonizeze dispozițiile de drept substanțial cu caracter penal în domeniul informatic, să implementeze dispoziții procedurale necesare pentru investigarea și urmărirea unor asemenea infracțiuni și să pună la punct un sistem rapid și eficient de cooperare internațională.

Convenția are patru capitole: I – Înțelesul unor termeni și expresii, II – Măsuri necesare a fi luate la nivel național – Drept penal și procedură penală, III – Cooperarea internațională și IV – Dispoziții finale.

Secțiunea I a Capitolului al II-lea (Dispoziții de drept penal) se referă atât la incriminarea unor fapte ca infracțiuni, cât și la alte aspecte de drept material, referitoare la răspunderea penală, participație și sancțiuni.

Secțiunea a II-a a Capitolului al II-lea se referă la dispoziții procedurale în materie penală, aplicabile în cazul săvârșirii infracțiunilor prevăzute în Secțiunea I, în cazul săvârșirii oricărei infracțiuni de drept comun prin intermediul sistemelor informatic ori în situațiile în care dovada săvârșirii oricărei infracțiuni se regăsește stocată într-un sistem informatic.

Capitolul al III-lea conține dispoziții privind asistența judiciară internațională în materie penală în privința infracțiunilor săvârșite prin mijloace informatic, incluzând și dispoziții referitoare la extrădare.

¹³⁹ Dobrinoiu, M., *op. cit.*, p.72.

Importanța privind prevenirea și combaterea criminalității informatică a fost subliniată de Uniunea Europeană prin „Strategia de securitate internă a Uniunii Europene: Către un model european de securitate”, adoptată de Consiliul Justiție și Afaceri Interne cu ocazia reunirii din 25-26 februarie 2010 și aprobată de Consiliul European din 25-26 martie 2010, la capitolul „Amenințări comune”. Problema criminalității informatică, conform Strategiei, este considerată una din provocările pentru securitatea internă a UE și „reprezintă o amenințare globală, tehnică, transfrontalieră și anonimă la adresa sistemelor noastre informatică și, prin urmare, implică numeroase provocări suplimentare pentru autoritățile de aplicare a legii.”¹⁴⁰ Pentru a răspunde acestor provocări au fost elaborate numeroase instrumente pentru facilitarea cooperării, dintre care cele mai relevante sunt: analiza situațiilor și scenariilor viitoare pentru anticiparea amenințărilor, precum și un răspuns adecvat ce privește planificarea, programarea și gestionarea consecințelor. Eficiența pe teren este previzionată a fi dată de activitatea agenților, a instituțiilor și a organismelor din cadrul UE. În acest sens, au fost create și agenții specifice a UE, printre care EUROPOL, ale cărui obiective principale sunt colectarea și schimbul de informații și facilitarea cooperării dintre autoritățile de aplicare a legii în lupta acestora împotriva criminalității organizate și terorismului. O altă agenție specifică a UE este EUROJUST, care asigură coordonarea și sporește eficiența autorităților judiciare. Nu în ultimul rând, trebuie amintită și o altă agenție, și anume FRONTEX, care gestionează cooperarea operațională la frontierele externe.

¹⁴⁰ Secretariatul General al Consiliului European, *Strategia de securitate internă a Uniunii Europene: Către un model european de securitate*, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, ISBN 978-92-824-2690-6, p.7.

Pagină albă